

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στην Καθηγήτρια κ. Αριστέα Σινανιώτη που με καθοδήγησε στην επιλογή αυτού του ενδιαφέροντος θέματος που συνδυάζει δύο σημαντικές επιστήμες (Πληροφορική και Νομική) και με υποστήριξε με τις χρήσιμες συμβουλές της για την συγγραφή της διπλωματικής εργασίας.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές του μεταπτυχιακού προγράμματος της Πληροφορικής, ιδιαίτερως την καθηγήτρια κ. Μαρία Βίρβου, καθώς και τη γραμματεία του τμήματος.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελ.
Περιεχόμενα Σχημάτων	5
Περιεχόμενα Εικόνων	6

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

7

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ:**ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ – ΟΡΙΣΜΟΙ**

1.1.	Ο Ν.2121/1993 πριν εναρμονισθεί με την Οδηγία 96/9	8
1.2.	Βάσεις δεδομένων	9
1.2.1.	Γενικά	9
1.2.2.	Ορισμός /Έννοια	10
1.3.	Είδη βάσεων δεδομένων	10
1.3.1.	Πρωτότυπες βάσεις δεδομένων	11
1.3.2.	Μη πρωτότυπες βάσεις δεδομένων	11
1.3.3.	Ειδικές περιπτώσεις βάσεων δεδομένων	11
1.3.4.	Παραδείγματα βάσεων δεδομένων στη νομολογία	12
1.3.5.	Εξαιρέσεις από την έννοια των βάσεων δεδομένων	12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΒΑΣΕΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

2.1.	Νομική προστασία των βάσεων δεδομένων	12
2.2.	Προστασία με το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας	13
2.2.1.	Δικαιούχος προστασίας	16
2.2.2.	Έκταση Περιουσιακού Δικαιώματος	16
2.2.3.	Ηθικό Δικαίωμα	16
2.2.4.	Ανακοίνωση – Παρουσίαση	17
2.2.4.	Μετατροπή	17
2.2.5.	Αναπαραγωγή	17
2.2.6.	Διανομή	17
2.3.	Εξαιρέσεις από το δικαίωμα του δημιουργού της βάσης δεδομένων	18
2.4.	Η Οδηγία 96/9/ΕΟΚ	19
2.5.	Προστασία με το ειδικής φύσης δικαίωμα (sui generis)	23
2.6.	Προϋποθέσεις προστασίας	24
2.7.	Εξουσίες του κατασκευαστή της βάσης δεδομένων	25
2.8.	Δικαιώματα του νόμιμου χρήστη της βάσης δεδομένων και εξαιρέσεις από το δικαίωμα ιδιαίτερης φύσης	27
2.9.	Διάρκεια προστασίας	27
2.10.	Ποινική προστασία – Κυρώσεις	28
2.11.	Εξουδετέρωση τεχνολογικών μέτρων	29

2.12.	Περιορισμοί νόμιμου χρήστη βάσης δεδομένων προστατευόμενης με το sui generis δικαίωμα	29
2.13.	Συμβάσεις Παραχώρησης Βάσεων Δεδομένων	30
2.14.	Συμβάσεις παραχώρησης χρήσης με παροχή υλικού φορέα πληροφοριών	31
2.14.1.	Οριστική παραχώρηση χρήσης βάσης δεδομένων	31
2.14.2.	Παραχώρηση χρήσης βάσης δεδομένων για περιορισμένο χρονικό διάστημα	31
2.14.3.	Συμβάσεις παραχώρησης χρήσης βάσης δεδομένων με επιγραμμική (On line) πρόσβαση	32
2.14.4.	Εφαρμογή του ν.703/1977 στις συμβάσεις πληροφορικής	32
2.15.	Κριτική της προστασίας με το sui generis δικαίωμα	33
2.16.	Συμπεράσματα Σχόλια Μερικές Παρατηρήσεις για την Οδηγία 2001/29/ΕΚ	35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΕΚΘΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ & ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ

3.1	Έκθεση Αξιολόγησης	37
3.2.	Κοινοτικά Όργανα – Πρωτοβουλίες	42
3.2.1.	Ευρωπαϊός Επόπτης Προστασίας Δεδομένων	43
3.2.1.1.	Όργανα – Εργαλεία του ΕΕΔ	45
3.2.1.2.	Συναντήσεις – Συζητήσεις	45
3.3.	Η Ελληνική Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα	46

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ή ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

4.1.	Βασικές Έννοιες – Στόχοι	47
4.2.	Ανάλυση Απαιτήσεων	50
4.2.1.	Δράστες	50
4.2.2.	Αντικείμενα - Τάξεις	51
4.2.3.	Δραστηριότητες – Διαδικασίες	51
4.2.3.1.	Διαδικασία Εγγραφής Χρήστη	52
4.2.3.2.	Διαδικασία Αξιολόγησης	53
4.2.3.3.	Διαδικασία Παρακολούθησης Ημερολογίου	55
4.2.3.4.	Διαδικασία Καταχώρησης/Τροποποίησης/Διαγραφής Πληροφοριακού Υλικού	57
4.2.3.5.	Διαδικασία Επικοινωνίας	60
4.2.3.6.	Διαδικασία Συμμετοχής σε φόρουμ	61

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ – ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ UML

5.1.	Διαγράμματα «Περιπτώσεων Χρήσης» (Use Case diagrams)	64
5.2.	Διάγραμμα Σχέσης «ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ»	67
5.3.	Διάγραμμα Συνεργασίας (Collaboration Diagram)	69
5.4.	Διαγράμματα Δραστηριότητας (Activity Diagrams)	70
5.5.	Διάγραμμα Αντικειμένων (Object Diagrams)	75
5.6.	Διάγραμμα Τάξεων (Class Diagrams)	76
5.7.	Διάγραμμα Καταστάσεων (State Diagrams)	78
5.8.	Διάγραμμα Σειράς ή Ακολουθίας (Sequence Diagrams)	79
5.9.	Διάγραμμα Εξαρτημάτων (Component Diagrams)	83
5.10.	Διάγραμμα Διανομής (Deployment Diagrams)	84

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ: ΛΟΓΙΣΜΙΚΟ

6.1.	Περιβάλλον Λογισμικού JOOMLA	85
------	------------------------------	----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

I.1.	IP/99/600: Βρυξέλλες, 30 Ιουλίου 1999	105
I.2.	Απόφαση ΔΕΚ (Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων) για τη μεταφορά στοιχείων από βάσεις δεδομένων	106
I.3.	Υπόθεση C-444/02: Fixtures Marketing Ltd v Organismos prognostikon agonon podosfairou AE (OPAP) (Οδηγία 96/9/EC – Νομική Προστασία βάσεων δεδομένων – Ορισμός της βάσης – Σκοπός του sui generis δικαιώματος – Λίστες Ποδοσφαιρικών Αγώνων – Στοίχημα)	107

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	110
---------------------	-----

Περιεχόμενα Σχημάτων

Σελ.

1.	Σχήμα 3.1.1.: Αντικειμενικοί Στόχοι της Οδηγίας 96/9/ΕΚ δεδομένων της ΕΕ	38
2.	Σχήμα 3.1.2.: Μέτρα της Οδηγίας 96/9/ΕΚ	39
3.	Σχήμα 3.1.3.: Τάσεις των βάσεων δεδομένων στη Δυτική Ευρώπη (1992 – 2004)	40
4.	Σχήμα 3.1.4.: Παραγωγή βάσεων δεδομένων στη Β. Αμερική και Δυτική Ευρώπη	41
5.	Σχήμα 3.1.5.: Σύγκριση της παραγωγής βάσεων δεδομένων μεταξύ των χωρών μελών της ΕΕ (1996 – 2004)	42
6.	Σχήμα 4.1.1.: Δέντρο Ποιοτικών Χαρακτηριστικών Λογισμικού Boehm et al. 1976	47
7.	Σχήμα 4.1.2.: Στοιχεία που ενσωματώνει η UML	48
8.	Σχήμα 4.1.3.: Κύκλος Ζωής Ανάπτυξης Λογισμικού	49

Περιεχόμενα Εικόνων

	Σελ
1. Εικόνα 3.2.1.: Οθόνη ιστοσελίδας για την προστασία βάσεων δεδομένων της ΕΕ	43
2. Εικόνα 3.2.1.1.: Οθόνη ιστοσελίδας για τον Ευρωπαϊό Επόπτη Προστασίας Δεδομένων	44
3. Εικόνα 5.1.1.: Οθόνη Ενότητας Εθνικού Νομικού Πλαισίου	65
4. Εικόνα 5.2.1.: Οθόνη Σύνδεσης στη σελίδα	68
5. Εικόνα 5.2.2.: Οθόνη Σύνδεσης Διαχειριστή στη σελίδα	69
6. Εικόνα 5.4.1.: Οθόνη Σύνδεσης για επικοινωνία	72
7. Εικόνα 5.4.2.: Οθόνη Εγγραφής στο Newsletter	74
8. Εικόνα 5.8.1.: Οθόνη σύνδεσης χρήστη jk στη σελίδα	81
9. Εικόνα 5.8.2.: Οθόνη έναρξης τεστ αξιολόγησης	82
10. Εικόνα 6.1.: Οθόνη Επιβεβαίωσης Παραγγελίας για Αγορά Χώρου στο Διαδίκτυο	85
11. Εικόνα 6.2.: Εισαγωγική Οθόνη Προγράμματος JOOMLA	86
12. Εικόνα 6.3.: Οθόνη Εισαγωγής Υλικού στον Ιστοχώρο	87
13. Εικόνα 6.4.: Οθόνη Διαχείρισης Πληροφοριακού Υλικού / Άρθρων	88
14. Εικόνα 6.5.: Οθόνη Τροποποίησης Πληροφοριακού Υλικού / Άρθρων	89
15. Εικόνα 6.6.: Οθόνη Διαχείρισης Πληροφοριακού Υλικού / Άρθρων	90
16. Εικόνα 6.7.: Οθόνη Διαχείρισης Αρχικής Σελίδας	91
17. Εικόνα 6.8.: Οθόνη Διαχείρισης Ενοτήτων Πληροφοριακού Υλικού	92
18. Εικόνα 6.9.: Οθόνη Διαχείρισης Κατηγοριών Πληροφοριακού Υλικού	93
19. Εικόνα 6.10.1.: Οθόνη Διαχείρισης Μέσων	94
20. Εικόνα 6.10.2.: Οθόνη Διαχείρισης Banner	95
21. Εικόνα 6.11.: Οθόνη Διαχείρισης Menu (Σύνολο Πληροφοριακού Υλικού / Άρθρων)	96
22. Εικόνα 6.12.: Οθόνη Εμφάνισης Δυνατοτήτων Menu	97
23. Εικόνα 6.13.: Οθόνη Εμφάνισης Υποσυστημάτων Προγράμματος και χαρακτηριστικών τους	98
24. Εικόνα 6.14.: Οθόνη Διαχείρισης Γλωσσών (ελληνικής και αγγλικής έκδοσης)	99
25. Εικόνα 6.15.: Οθόνη Διαχείρισης Χρηστών	100
26. Εικόνα 6.16.: Οθόνη Forum	101
27. Εικόνα 6.17.: Οθόνη Βασικών Ρυθμίσεων Παραμέτρων Server Συστήματος	102
28. Εικόνα 6.18.: Οθόνη Βασικών Ρυθμίσεων Παραμέτρων Site Συστήματος	103
29. Εικόνα 6.19.: Κουμπιά Βασικών Λειτουργιών Προγράμματος	104

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η έννοια των βάσεων δεδομένων είναι μια έννοια που αποκτά όλο και περισσότερη σημασία σήμερα λόγω της ραγδαίας ανάπτυξης των ηλεκτρονικών υπολογιστών και της πληροφορικής. Ουσιαστικά οι βάσεις δεδομένων διαδραματίζουν βασικό ρόλο στη σύγχρονη τεχνολογική πραγματικότητα καθώς καθιστούν δυνατή την αυτοματοποιημένη άντληση πληροφοριών προσφέροντας παρέχοντας άμεση και ταχύτατη πρόσβαση σε τεράστιους όγκους πληροφοριών και γνώσεων.

Καθώς λοιπόν οι βάσεις δεδομένων εξελίσσονται σε πολύτιμο μέσο για την ανάπτυξη της αγοράς πληροφοριών, οι επενδύσεις σε σύγχρονα συστήματα αποθήκευσης και ανάκτησης πληροφοριών επιβάλλουν τη δημιουργία ενός σταθερού και ομοιόμορφου πλαισίου για τη νομική προστασία των δικαιωμάτων των κατασκευαστών/δημιουργών των βάσεων δεδομένων. Η τεχνολογική πρόοδος και η είσοδος και εξέλιξη των ηλεκτρονικών υπολογιστών δημιουργεί διαρκώς νέα δεδομένα και απαιτεί τον προσδιορισμό ενός πλαισίου, το οποίο συμπεριλαμβάνει αυτά τα νέα δεδομένα και ρυθμίζει τα ήδη υφιστάμενα.

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να αναλύσει το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο προστασίας των βάσεων δεδομένων. Η ανάλυση επιχειρείται με δύο προσεγγίσεις, τη θεωρητική και την πρακτική, όπως αυτές παρουσιάζονται στο πρώτο και δεύτερο μέρος αντίστοιχα.

Το πρώτο μέρος (θεωρητική προσέγγιση) αποτελείται από τρία κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο περιγράφει τα βασικά, γενικά στοιχεία και έννοιες των βάσεων δεδομένων. Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στο θέμα της προστασίας των βάσεων δεδομένων και πιο συγκεκριμένα αναλύει το νομικό πλαίσιο, τα δικαιώματα/εξουσίες του κατασκευαστή βάσεων δεδομένων, του νόμιμου χρήστη αλλά και περιγράφει τους περιορισμούς και εξαιρέσεις που προβλέπονται. Επίσης, γίνεται αναφορά στις συμβάσεις παραχώρησης βάσεων δεδομένων και τα είδη τους και καταγράφονται τα συμπεράσματα και η κριτική για το θέμα. Το τρίτο κεφάλαιο περιγράφει τις δραστηριότητες και πρωτοβουλίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο και πιο συγκεκριμένα αναλύει την έκθεση αξιολόγησης της Οδηγίας 96/9/ΕΟΚ και περιγράφει τη λειτουργία του Ευρωπαϊκού Επύπτη Προστασίας Δεδομένων.

Στο δεύτερο μέρος (πρακτική προσέγγιση) επιχειρείται να περιγραφεί και αναλυθεί ο τρόπος δημιουργίας του διαδικτυακού τόπου www.dblaw.gr. Στα τρία κεφάλαια του δεύτερου μέρους γίνεται μια προσπάθεια συνολικής καταγραφής των ενεργειών που έγιναν για την ολοκλήρωση του ιστοχώρου. Το τέταρτο κεφάλαιο (πρώτο του δεύτερου μέρους) περιγράφει, λοιπόν, βασικές έννοιες και στόχους κατά την ανάλυση και το σχεδιασμό όπως π.χ. τους δράστες, τις δραστηριότητες, τις διαδικασίες κ.α. Στο πέμπτο κεφάλαιο απεικονίζεται με τη βοήθεια διαγραμμάτων της Unified Modelling Language (UML) και του λογισμικού Rational Rose η ανάλυση των απαιτήσεων για τον ιστοτόπο ενώ στο έκτο κεφάλαιο αναλύεται το περιβάλλον του λογισμικού που έχει χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή της ιστοσελίδας (Joomla) με τη βοήθεια εικόνων (οθόνες) του προγράμματος.

Η δομή της ιστοσελίδας ακολουθεί την αντίστοιχη του θεωρητικού μέρους δηλαδή υπάρχει εθνικό και ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο προστασίας βάσεων δεδομένων και παρουσιάζονται συνδέσεις με αντίστοιχους συνδέσμους της ΕΕ κ.α. Δεν παραλείπονται, επίσης, τα τυπικά στοιχεία των ιστοσελίδων π.χ. Σύνδεση/Εγγραφή, Νέα, Σύνδεσμοι, Επικοινωνία. Ορισμένα επιπλέον στοιχεία που υφίστανται είναι η δυνατότητα παρακολούθησης δραστηριοτήτων με το ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ, η δυνατότητα συμμετοχής σε Forum, η δυνατότητα αξιολόγησης των γνώσεων του χρήστη στο θέμα κ.α.

Τέλος, το Παράρτημα περιλαμβάνει τη Νομολογία. Ειδικότερα αποτελείται από δύο δικαστικές αποφάσεις για το θέμα – η μια εκ των οποίων αφορά υπόθεση με τον Οργανισμό Προγνωστικών Αγώνων Ποδοσφαίρου ΑΕ (ΟΠΑΠ) – με σκοπό την πληρέστερη κατανόηση βασικών εννοιών στην προστασία των βάσεων δεδομένων.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ – ΟΡΙΣΜΟΙ

1.1. Ο Ν.2121/1993 πριν εναρμονισθεί με την Οδηγία 96/9

Στο Ν.2121/1993 (άρθρο 2 παρ. 2) ήδη γινόταν αναφορά στην προστασία των βάσεων δεδομένων με τη μορφή συλλογής έργων ή συλλογής απλών γεγονότων και στοιχείων, εφόσον η επιλογή ή η διευθέτηση του περιεχομένου τους είναι πρωτότυπη. Σε αυτή την περίπτωση (συλλογή απλών γεγονότων και στοιχείων) υπάγονται πληροφορίες τεχνικής, οικονομικής ή άλλης φύσεως, αριθμοί ή άλλο υλικό. Κριτήριο για την προστασία ή όχι θεωρείται η πρωτοτυπία, ως προς την επιλογή ή τη διευθέτηση του περιεχομένου. Χαρακτηριστικό είναι ότι απλά γεγονότα ή στοιχεία δεν προστατεύονται αυτά καθαυτά με την πνευματική ιδιοκτησία ενώ μπορούν να προστατευθούν ως συλλογή σε περίπτωση που αποτελούν το περιεχόμενο μιας βάσης δεδομένων, εφόσον υπάρχει πρωτοτυπία κατά τα ανωτέρω. Ο νόμος περιέλαβε στο πεδίο εφαρμογής του νέα τεχνολογικά αγαθά, όπως τα λεγόμενα «έργα της πληροφορικής» χωρίς να προστατεύεται η ίδια η πληροφορία, αλλά η κατάταξη, η διευθέτηση και γενικότερα η οργάνωση του περιεχομένου της που με την έννοια της συλλογής απλών γεγονότων ή στοιχείων προσεγγίζει το χώρο των άυλων αγαθών, δίνοντας στο δικαιούχο τη δυνατότητα να ελέγχει την πρόσβαση σε αυτήν και να αντλεί τα αντίστοιχα οικονομικά οφέλη. [A1]

Ο νόμος Ν2121/93 περιλαμβάνει 14 κεφάλαια και 77 άρθρα [B1]. Στο 1ο κεφάλαιο, άρθρα 1 – 5, καθορίζεται το αντικείμενο και περιεχόμενο του δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας. Στο 2ο κεφάλαιο, άρθρα 6 – 11, ρυθμίζονται θέματα σχετικά με το αρχικό υποκείμενο του δικαιώματος ενώ στο 3ο κεφάλαιο που αποτελείται από τα άρθρα 12 – 17 ρυθμίζονται θέματα όπως η μεταβίβαση, εκμετάλλευση και άσκηση. Το 4ο κεφάλαιο, άρθρα 18 – 28, αναφέρεται στους περιορισμούς του περιουσιακού δικαιώματος ενώ στο 5ο κεφάλαιο περιγράφεται η διάρκεια της προστασίας στα άρθρα από 29 – 31. Οι ρυθμίσεις για συμβάσεις και άδειες εκμετάλλευσης αναφέρονται στο 6ο κεφάλαιο, άρθρα 32 – 39 ενώ οι ειδικές διατάξεις για τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών έπονται στα άρθρα 40 – 45 του 7ου κεφαλαίου. Το 8ο κεφάλαιο, άρθρα 46 – 53, αναφέρεται στα συγγενικά δικαιώματα ενώ το 9ο ασχολείται με τη συλλογική διαχείριση δικαιωμάτων. Το 10ο κεφάλαιο αναλύει τα μέτρα πρόληψης της προσβολής του δικαιώματος, άρθρα 59 – 63 και το 11ο στα άρθρα 64 – 66 τις κυρώσεις. Οι τελικές και μεταβατικές διατάξεις ρυθμίζονται στα άρθρα 67 – 72 του 12ου κεφαλαίου ενώ πολιτιστικά θέματα και άλλες ρυθμίσεις ακολουθούν στα άρθρα 73 – 76 του 13ου κεφαλαίου. Τέλος, η έναρξη ισχύος του νόμου αναφέρεται στο άρθρο 77 του 14ου κεφαλαίου.

Η εθνική νομοθεσία εναρμονίσθηκε με την Οδηγία 96/9 για τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων με τις ρυθμίσεις του άρθρου 7 του Ν.2819/2000 [B2].

1.2. Βάσεις Δεδομένων

1.2.1. Γενικά

Η έννοια της βάσης δεδομένων δεν είναι μια καινούρια έννοια. Η βάση δεδομένων ως συλλογή πληροφοριών δεν σχετίζεται υποχρεωτικά με την επιστήμη της πληροφορικής. Η είσοδος των ηλεκτρονικών υπολογιστών και της πληροφορικής ουσιαστικά απλά μετέβαλε το περιεχόμενο και τη χρήση μιας έννοιας που ήδη προϋπήρχε. Οι βάσεις δεδομένων διαδραματίζουν σήμερα βασικό ρόλο στη σύγχρονη τεχνολογική πραγματικότητα καθώς καθιστούν δυνατή την αυτοματοποιημένη άντληση πληροφοριών, παρέχοντας άμεση και ταχεία πρόσβαση σε ένα τεράστιο όγκο πληροφοριών και γνώσεων.

Η ταχύρρυθμη αύξηση της ποσότητας των πληροφοριών που παράγονται και υφίστανται ψηφιακή επεξεργασία οδήγησε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην εναρμόνιση των νομικών κανόνων για τις βάσεις δεδομένων. Καθώς οι βάσεις δεδομένων εξελίχθηκαν σε πολύτιμο μέσο για την ανάπτυξη της αγοράς πληροφοριών, οι επενδύσεις σε σύγχρονα συστήματα αποθήκευσης και ανάκτησης πληροφοριών επέβαλαν τη δημιουργία ενός σταθερού και ομοιόμορφου καθεστώτος για τη νομική προστασία των δικαιωμάτων του κατασκευαστή βάσεων δεδομένων (Προοίμιο Οδηγίας Αιτ. 9, 10, 12). Η τεχνολογική πρόοδος και η είσοδος των ηλεκτρονικών υπολογιστών δημιούργησε νέα δεδομένα και απαίτησε τον προσδιορισμό ενός πλαισίου, το οποίο όχι μόνο συμπεριέλαβε τα νέα δεδομένα αλλά ρύθμιζε και τα ήδη υφιστάμενα.

Ως βάση δεδομένων, σύμφωνα με τον ορισμό της οδηγίας 96/9 [B3] για τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων (άρθρο 1 § 2), ο οποίος ενσωματώθηκε στον ν. 2121/1993 (άρθρο 2 § 2 περ. α') με το άρθρο 7 § 1 του ν. 2819/2000, «*νοείται η συλλογή έργων, δεδομένων ή άλλων ανεξάρτητων στοιχείων, διευθετημένων κατά συστηματικό ή μεθοδικό τρόπο και ατομικώς προσιτών με ηλεκτρονικά μέσα ή με άλλο τρόπο*».

Ο ορισμός αυτός είναι αρκετά γενικός περιλαμβάνοντας τόσο τις ψηφιοποιημένες βάσεις δεδομένων όσο και τις μη ψηφιοποιημένες. Ωστόσο, η άποψη που έχει επικρατήσει σήμερα προσεγγίζει περισσότερο στην αποδέσμευση της έννοιας των βάσεων δεδομένων από την έννοια της πληροφορικής. Αναλύοντας περαιτέρω τον ορισμό αντιλαμβάνεται κανείς ότι περιεχόμενο της βάσης δεδομένων είναι οτιδήποτε αποτελεί «δεδομένο» ή «πληροφορία» όπως κείμενο, εικόνα, ήχος, αριθμοί κ.α. Μπορεί επίσης να αποτελεί ανεξάρτητο «έργο» όπως έργο λογοτεχνικό, μουσικό, καλλιτεχνικό κ.α. Βασική προϋπόθεση της ανεξαρτησίας του περιεχομένου είναι να είναι σύμφωνα με τον ορισμό «ατομικώς προσιτό». Η ανεξαρτησία εξετάζεται δηλαδή τόσο σε επίπεδο αποθήκευσης όσο και σε επίπεδο ανάκλησης ώστε να υπάρχει η δυνατότητα αναζήτησης και ανάκλησης ενός και μόνου δεδομένου, το οποίο θα διακρίνεται σαφώς από τα υπόλοιπα που συνιστούν τη βάση δεδομένων. Άλλη προϋπόθεση βάσει του ορισμού είναι εκτός των άλλων τα δεδομένα να είναι και διευθετημένα κατά «τρόπο συστηματικό ή μεθοδικό». Φαίνεται δηλαδή ότι απαίτηση του νόμου είναι να υπάρχει κάποιου είδους οργάνωση για τα δεδομένα. Κατά συνέπεια για να χαρακτηριστεί μια συλλογή ως βάση δεδομένων θα πρέπει ο δημιουργός της να μπορεί να αποδείξει ένα στοιχειώδες σύστημα οργάνωσης το οποίο έχει ακολουθηθεί με συνέπεια [A2].

Συνοψίζοντας, μια βάση δεδομένων αποκτά νομικό ενδιαφέρον όταν αφορά μια συλλογή ατομικά προσιτών πληροφοριών, οργανωμένων με κάποιο σύστημα διευθέτησης.

1.2.2. Ορισμός / Έννοια

Κατά το νόμο [B2], «βάση δεδομένων είναι η συλλογή έργων, δεδομένων ή άλλων ανεξάρτητων στοιχείων, διευθετημένων κατά συστηματικό ή μεθοδικό τρόπο και ατομικά προσιτών με ηλεκτρονικά μέσα ή με άλλο τρόπο».

Οι βάσεις δεδομένων, για να προστατευθούν πρέπει να εμφανίζουν πρωτοτυπία στη διευθέτηση και την ταξινόμηση του περιεχομένου τους. Ωστόσο, με τη δημιουργία μιας βάσης δεδομένων, δεν παρέχεται προστασία στο περιεχόμενό της, ούτε θίγονται τα δικαιώματα που έχουν τρίτοι στο περιεχόμενο αυτό. Επί παραδείγματι, η δημιουργία μιας βάσης δεδομένων με ποιήματα συγχρόνων Ελλήνων ποιητών, προϋποθέτει τη χορήγηση σχετικής άδειας εκ μέρους των δημιουργών (ποιητών) ή των δικαιούχων τους. Περαιτέρω, ο δημιουργός της βάσης δεδομένων, ενώ αποκτά πνευματικά δικαιώματα επάνω στο έργο που δημιούργησε (βάση δεδομένων), ωστόσο δεν αποκτά κανένα δικαίωμα στο υλικό που χρησιμοποίησε, εν προκειμένω, στα ίδια τα ποιήματα.

Οι βάσεις δεδομένων δεν είχαν τύχει παλαιότερα ιδιαίτερης προσοχής, συγκριτικά με έργα που παραδοσιακά προστατεύονταν με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Σήμερα δεν υπάρχει τομέας της επιστήμης και της οικονομίας αλλά και της έρευνας, ο οποίος να μην έχει ανάγκη χρήσης βάσεων δεδομένων. Οι ψηφιακές βάσεις δεδομένων αποκτούν συνεχώς αυξανόμενη αξία στη σύγχρονη πολιτιστική βιομηχανία και τεχνολογία. Ειδικά για τις βιβλιοθήκες, όλο και περισσότερο εξυπηρετούν τους χρήστες τους όχι μόνο μέσω του κλασικού δανεισμού βιβλίων κλπ, αλλά και μέσω παροχής διαδικτυακών συνδέσεων με on line βάσεις δεδομένων.

Ως προς τη χρήση των βάσεων δεδομένων αυτή προσδιορίζεται νομικά από δύο κυρίως πηγές:

- Τους κανόνες χρήσης που πηγάζουν από την πνευματική ιδιοκτησία και αφορούν την έκταση των δικαιωμάτων του δημιουργού/κατασκευαστή της βάσης δεδομένων, σε σχέση με τα δικαιώματα των χρηστών/συνδρομητών.
- Τους κανόνες χρήσης της βάσης που προσδιορίζονται στις συμβάσεις παραχώρησης χρήσης βάσης δεδομένων αλλά
- Πέραν των νομικών διατάξεων, τους κανόνες χρήσης που προκύπτουν εν τοις πράγμασι, de facto και οι οποίοι επιβάλλονται ουσιαστικά από τα μέτρα τεχνολογικής προστασίας, με τα οποία προστατεύονται ολόένα και περισσότερο οι ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων.

1.3. Είδη βάσεων δεδομένων

Στην έννοια της βάσης δεδομένων εμπίπτουν όπως αναφέρεται στη βιβλιογραφία, τόσο οι ηλεκτρονικές όσο και οι μη ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων, όπως είναι π.χ. ο τηλεφωνικός κατάλογος του ΟΤΕ [A3]. Οι ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων δεν είναι άλλο από συλλογές στοιχείων σε ηλεκτρονική μορφή και διακρίνονται σε επιγραμμικές βάσεις δεδομένων (on-line), στις οποίες ο χρήστης αποκτά πρόσβαση μέσω δικτύου και σε βάσεις δεδομένων που περιέχονται σε υλικό φορέα δεδομένων π.χ CD-ROM ή δίσκο. Οι ηλεκτρονικές/ψηφιακές βάσεις δεδομένων περιέχουν κυρίως αποθηκευμένες πληροφορίες σε «ηλεκτρονική» μορφή που είναι είτε αυτόνομα έργα (κείμενα, μουσικά ή εικαστικά έργα κλπ.) είτε μη προστατευόμενα στοιχεία και άλλες πληροφορίες και επιπλέον προγράμματα που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία της βάσης δεδομένων.

Σύμφωνα με μια άλλη διάκριση [A3] οι βάσεις δεδομένων είναι είτε εσωτερικές, οι οποίες χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο μιας επιχείρησης, είτε εξωτερικές, οι οποίες είναι προσιτές στον καθένα και χρήζουν κατ'επέκταση προστασίας. Μια ακόμη διάκριση γίνεται στον Ν.2121/1993 όπου διακρίνονται σε πρωτότυπες και μη πρωτότυπες βάσεις δεδομένων.

Είδαμε παραπάνω ότι η βάση δεδομένων περιλαμβάνει συλλογές έργων λόγου, μουσικής, καλλιτεχνικών ή άλλων έργων ή υλικού, όπως κειμένων, ήχων, εικόνων, αριθμών στοιχείων ή συνδυασμού οποιουδήποτε από αυτά και άλλων πληροφοριών. Χαρακτηριστικό είναι ότι τα στοιχεία δεν προστατεύονται καθαυτά με το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας παρά όταν αποτελούν το περιεχόμενο μιας βάσεως δεδομένων, εφόσον συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις.

Η έννοια της βάσης δεδομένων υπό την έννοια της οδηγίας 96/9 αποτέλεσε, μεταξύ άλλων, αντικείμενο της απόφασης (βλ. Παράρτημα) του ΔΕΚ της 9-11-2004 (υπόθεση C-444/02 Fixtures Marketing Ltd κατά ΟΠΑΠ) όπου κρίθηκε ότι η εν λόγω έννοια αφορά κάθε συλλογή, η οποία α) περιέχει έργα, δεδομένα ή άλλα στοιχεία που μπορούν να χωριστούν τα μεν από τα δε χωρίς να επηρεαστεί η αξία του περιεχομένου τους και β) περιλαμβάνει μια μέθοδο ή ένα σύστημα, οποιασδήποτε φύσεως που να καθιστά δυνατή την ανεύρεση καθενός από τα συστατικά της. Από τη νομολογιακή εφαρμογή της οδηγίας 96/9 συνάγεται το συμπέρασμα ότι στην έννοια της βάσης υπάγονται τόσο κλασικές συλλογές πληροφοριών όσο και πολυμέσα με χαρακτήρα που ποικίλει [Α3].

1.3.1. Πρωτότυπες βάσεις δεδομένων

Πρωτότυπη, κατά την έννοια του νόμου, είναι μια βάση δεδομένων η οποία, λόγω της επιλογής της ή της διευθέτησης του υλικού της, αποτελεί πνευματικό δημιούργημα. Ο δημιουργός αυτής της βάσης δεδομένων έχει την εξουσία να επιτρέπει ή να απαγορεύει την προσωρινή ή διαρκή αναπαραγωγή της βάσης δεδομένων με κάθε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει. Άλλες πράξεις, πέραν της αναπαραγωγής, που αφορούν τη βάση (πχ η μετάφρασή της) αποτελούν, επίσης, περιεχόμενο των αποκλειστικών εξουσιών του δημιουργού.

Στις πρωτότυπες βάσεις δεδομένων βρίσκουν εφαρμογή και άλλοι περιορισμοί του δικαιώματος του δημιουργού όπως για ερευνητικούς ή εκπαιδευτικούς σκοπούς κλπ, χωρίς όμως να έχουν ιδιαίτερη πρακτική σημασία. Το πεδίο εφαρμογής των εξαιρέσεων είναι εκ των πραγμάτων περιορισμένο.

1.3.2. Μη πρωτότυπες βάσεις δεδομένων

Οι μη πρωτότυπες βάσεις δεδομένων είναι εκείνες οι οποίες παρουσιάζουν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον από την άποψη της προστασίας καθώς είναι οι πολυτιμότερες και οι περισσότερες βάσεις για όλους τους ενδιαφερόμενους. Τέτοιες είναι οι βάσεις δεδομένων, κυρίως ηλεκτρονικές, οι οποίες αποτελούν προσεκτικά δομημένα πληροφορικά σύνολα που περιέχουν όσο το δυνατό περισσότερες πληροφορίες με στόχο την πιο εύκολη έρευνα και αναζήτηση της πληροφορίας μέσω ειδικών μηχανισμών, όπως ευρετήρια κλπ.

Οι κατασκευαστές μη πρωτότυπων βάσεων δεδομένων έχουν τις εξής εξουσίες: να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την εξαγωγή ή/και την επαναχρησιμοποίηση του συνόλου ή ουσιώδους μέρους, ποιοτικά ή ποσοτικά, της βάσης δεδομένων.

1.3.3. Ειδικές περιπτώσεις βάσεων δεδομένων

Η έννοια «βάση δεδομένων» χρησιμοποιείται ευρέως και περιλαμβάνει λογισμικό δημιουργίας βάσεων δεδομένων όπως SQL, ORACLE ή/και λογισμικό σύνθετων αναζητήσεων σε μεγάλες πηγές δεδομένων όπως εφαρμογές data mining.

Σε αυτές τις περιπτώσεις το περιεχόμενο της βάσης δεδομένων ανήκει στον δημιουργό της ή σε όποιον έχει δικαιώματα επ' αυτού, ανεξαρτήτως της ενσωμάτωσής του στη βάση δεδομένων. Βασική αρχή για όλα τα «εργαλεία» δημιουργίας βάσεων δεδομένων είναι ότι τα περιεχόμενά τους ανήκουν στον δημιουργό τους. Συνεπώς, σε μια βάση δεδομένων που κατασκεύασε προγραμματιστής με το λογισμικό SQL, το τελικό προϊόν τού ανήκει – το περιεχόμενο της βάσης ανήκει στον ίδιο ή σε τρίτο εφόσον έχει την ειδική άδεια του πρώτου – ενώ για την εμπορική χρήση του λογισμικού απαιτείται να υπάρχει άδεια από την MICROSOFT.

1.3.4. Παραδείγματα βάσεων δεδομένων στη νομολογία

Στην Ελλάδα δεν υπάρχει εκτενής νομολογία σχετικά με τις βάσεις δεδομένων. Ορισμένα παραδείγματα βάσεων δεδομένων που έχουν γίνει αποδεκτά είναι τα έντυπα προγράμματα των ποδοσφαιρικών αγώνων αλλά και το ευρετήριο δρόμων και οικοδομικών τετραγώνων με τους αντίστοιχους συντελεστές εμπορικότητας του Υπουργείου Οικονομικών για την εύρεση της αντικειμενικής αξίας ακινήτων – χωρίς την προϋπόθεση της πρωτοτυπίας.

Εκτός Ελλάδος, παραδείγματα βάσεων δεδομένων αποτελούν διάφορα λεξικά, τηλεφωνικοί κατάλογοι, ο χρυσός οδηγός, η συλλογή μετεωρολογικών δεδομένων, ένας κατάλογος των προγραμματισμένων ποδοσφαιρικών αγώνων, ηλεκτρονική ή έντυπη εφημερίδα, μια συλλογή διαδικτυακών υπερσυνδέσμων, συλλογή ηλεκτρονικών διευθύνσεων προσωπικού μιας εταιρείας κ.α.

1.3.5. Εξαιρέσεις από την έννοια των βάσεων δεδομένων

Εξαιρέσεις από την έννοια των βάσεων δεδομένων αποτελούν τα οπτικοακουστικά κινηματογραφικά, λογοτεχνικά ή μουσικά έργα αυτά καθαυτά αφού δεν είναι διευθετημένα κατά συστηματικό ή μεθοδικό τρόπο και ατομικώς προσιτά, όπως ούτε και η συμπύληση διαφόρων μουσικών εκτελέσεων CD καθώς δεν παρουσιάζει την απαιτούμενη πρωτοτυπία ως συλλογή έργων και δεν αποτελεί ουσιώδη επένδυση. Τέλος, τα προγράμματα υπολογιστών και το λογισμικό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2.1. Νομική προστασία βάσεων δεδομένων

Ο «πρόγονος» της βάσης δεδομένων είναι η συλλογή έργων, όπως τα ανθολόγια λογοτεχνίας, οι συλλογές ποιημάτων, τα λεξικά, οι εγκυκλοπαίδειες, οι οδηγοί, φυλλάδια, συλλογές νομοθεσίας κ.ά. Η συλλογή μπορεί να αφορά έργα τα οποία από μόνα τους, προστατεύονται κατά το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας (πχ ένα ποίημα), είτε γεγονότα/στοιχεία που προέρχονται από κοινές πηγές πληροφόρησης (πχ διευθύνσεις εστιατορίων για έναν οδηγό κλπ), τα οποία οπωσδήποτε μόνα τους δεν προστατεύονται κατά το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας. Αν όμως η συλλογή αυτών των γεγονότων, πληροφοριών κλπ έχει στοιχεία πρωτοτυπίας, τότε η συλλογή προστατεύεται για συγκεκριμένο χρόνο, ως έργο.

Οι παλιές συλλογές σήμερα έχουν σχεδόν αντικατασταθεί από τις βάσεις δεδομένων, οι οποίες είναι κυρίως ηλεκτρονικές και έχουν επεκταθεί σε μεγάλο βαθμό. Πάνω σε αυτές στηρίζεται σήμερα η έρευνα και η επιστήμη ενώ η άσκηση των περισσότερων

επαγγελματιών προϋποθέτει τη χρήση τους (νομικοί/συλλογές νομοθεσίας, ιατροί/βάσεις δεδομένων με ασθένειες – φάρμακα κλπ).

Κατά τον νόμο 2121/1993 [B1], όπως τροποποιήθηκε μετά τον Ν. 2819/2000 (ο οποίος εκδόθηκε σε προσαρμογή του ελληνικού δικαίου στην ευρωπαϊκή Οδηγία 96/9 για την προστασία των βάσεων δεδομένων) [B2] οι βάσεις δεδομένων προστατεύονται κατά δύο τρόπους: είτε ως πνευματικά δημιουργήματα, λόγω της επιλογής ή της διευθέτησης του περιεχομένου τους, οπότε προστατεύονται με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας είτε ως προϊόν ουσιαστικής (ποσοτικά ή ποιοτικά) επένδυσης, οπότε ο κατασκευαστής τους έχει δικαίωμα ειδικής φύσης σε αυτές για 15 έτη από την κατασκευή της βάσης να απαγορεύει την εξαγωγή /έπιναχρησιμοποίηση ουσιώδους μέρους της βάσης δεδομένων. Ο ίδιος νόμος προσθέτει ότι προστατευτέα είναι και η μηχανή αναζήτησης μιας βάσης και το ευρετήριο που είναι αναγκαίο για τη λειτουργία της.

Η βάση δεδομένων προστατεύεται με το δικαίο της πνευματικής ιδιοκτησίας, υπό την προϋπόθεση ότι παρουσιάζει πρωτοτυπία. Ειδικότερα, οι βάσεις δεδομένων είναι αντικείμενο προστασίας, όταν «λόγω της επιλογής ή διευθέτησης του περιεχομένου τους αποτελούν πνευματικά δημιουργήματα» (άρθρο 2 § 2 περ. α' ν. 2121/1993). Βέβαια, η προστασία της βάσης δεδομένων δεν εκτείνεται στο περιεχόμενο της και δεν θίγει δικαιώματα τρίτων επί του περιεχομένου αυτού.

Επιπλέον, όταν δεν συντρέχει η προϋπόθεση της πρωτοτυπίας, η προστασία των βάσεων δεδομένων καθίσταται δυνατή με το ιδιαίτερο δικαίωμα (άρθρο 45Α ν. 2121/1993), το οποίο ως μόνη προϋπόθεση για την χορήγηση προστασίας θέτει να έχει προβεί σε ουσιώδη επένδυση ο κατασκευαστής της βάσης δεδομένων με τη δημιουργία αυτής. Κατά το Ν.2121/1993 όπως τροποποιήθηκε με το Ν.2819/2000 οι βάσεις δεδομένων προστατεύονται κατά δύο τρόπους [A1].

- Με το δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας ως πνευματικά δημιουργήματα λόγω της επιλογής ή της διευθέτησης του περιεχομένου της
- Με το δικαίωμα ειδικής φύσης του κατασκευαστή τους ως προϊόντα ουσιαστικής (ποσοτικά και ποιοτικά) επένδυσης.

Η ρητή υπαγωγή των βάσεων δεδομένων στην προστασία του Ν.2121/1993 αποτέλεσε ένα σημαντικό βήμα του Έλληνα νομοθέτη στην αναγνώριση ως έργων νέων μορφωμάτων που προέρχονται από τις νέες τεχνολογίες. Με την Οδηγία 96/9 για τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων τέθηκαν νέα ζητήματα για την υπαγωγή αυτών στο χώρο της πνευματικής ιδιοκτησίας και των άυλων αγαθών. Η καινοτομία της Οδηγίας είναι στην αναγνώριση ενός *sui generis* δικαιώματος στον κατασκευαστή της βάσης δεδομένων, το οποίο, στην πραγματικότητα, προστατεύει την επένδυση από ενέργειες τρίτων χωρίς να θίγεται η ελευθερία των δημιουργών στην απόφαση του κατά πόσο και με ποιον τρόπο επιτρέπουν να «συμπεριληφθούν τα έργα τους σε βάσεις δεδομένων» (Προοίμιο Αιτ. 18).

2.2. Προστασία με το δικαίο της πνευματικής ιδιοκτησίας

Δικαίο της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι το δικαίο το οποίο περιλαμβάνει τους κανόνες (ιδιωτικού δικαίου) της προστασίας του δημιουργού, ιδίως τα δικαιώματα που η έννομη τάξη αναγνωρίζει στο δημιουργό πάνω στα έργα του [A1]. Το έργο προστατεύεται ως άυλο αγαθό. Το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας είναι απόλυτο και αποκλειστικό, απόλυτο γιατί ο δημιουργός έχει δικαίωμα να στραφεί εναντίον οποιουδήποτε τυχόν το προσβάλλει και αποκλειστικό γιατί ο δημιουργός έχει την αποκλειστική εξουσία να επιτρέψει ή να απαγορεύσει την εκμετάλλευση του έργου του. Προστατεύονται τα πνευματικά δημιουργήματα λόγου, τέχνης ή επιστήμης ενώ τα δύο βασικά στοιχεία για την έννοια του έργου είναι να έχει μορφή και να είναι πρωτότυπο [A1].

Το κοινό δικαίο αναφέρεται στην έννοια της πρωτοτυπίας ως προϋπόθεση προστασίας. Ωστόσο με την εξέλιξη της τεχνολογίας της πληροφορίας έχουν αλλοιωθεί οι βασικές αρχές της πνευματικής ιδιοκτησίας αφού αμφισβητείται το αν ο κατασκευαστής ή δημιουργός μπορεί τελικά να αποκτήσει πνευματική ιδιοκτησία σε στοιχεία/γεγονότα που

ανήκουν σε όλους. Το δίκαιο της πληροφορίας σε σχέση με την πνευματική ιδιοκτησία απασχολούν τα παρακάτω κυρίως ζητήματα:

- προστασία πνευματικών/ δικαιωμάτων σε πρόγραμμα Η/Υ
- προστασία πνευματικών δικαιωμάτων σε βάσεις δεδομένων
- προστασία πνευματικών δικαιωμάτων σε έργα που «δημοσιεύονται» στο Διαδίκτυο

Για να τύχει προστασίας με βάση το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, μια βάση δεδομένων, πρέπει να παρουσιάζει πρωτοτυπία στην επιλογή ή διευθέτηση των περιεχομένων της. Αντικείμενο προστασίας λοιπόν είναι οι βάσεις δεδομένων οι οποίες λόγω της επιλογής ή διευθέτησης του περιεχομένου τους αποτελούν «πνευματικά δημιουργήματα».

Ο ν. 2121/1993, όπως και η οδηγία 96/9, δεν προσδιορίζει πότε μια βάση δεδομένων είναι πρωτότυπη. Πρέπει, ωστόσο, να περιέχει δημιουργική επιλογή του περιεχομένου ή πρωτότυπη διευθέτηση, δηλαδή αναζήτηση και μετάδοση του περιεχομένου της κατά τρόπο πρωτότυπο. Πρωτότυπες δεν είναι οι βάσεις δεδομένων που περιέχουν γυμνά στοιχεία (π.χ. οικονομικά, τεχνικά), διότι αποσκοπούν σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερη πληρότητα στοιχείων. Επομένως, είναι εύλογο ότι είναι εξαιρετικά δυσχερές να χαρακτηρίζεται από πρωτοτυπία μια ηλεκτρονική βάση δεδομένων και για αυτό αποκτά μεγάλη σημασία το δικαίωμα που προβλέπεται στην Οδηγία (δικαίωμα ιδιαίτερης φύσης).

Οι βάσεις δεδομένων αποτελούν πνευματικά δημιουργήματα όταν η επιλογή ή η διευθέτηση του περιεχομένου της αποτελεί «ίδιο πνευματικό έργο του δημιουργού της». Χρειάζεται το στοιχείο της πρωτοτυπίας ως προς την επιλογή του περιεχομένου ή ως προς τη διευθέτησή του. Για να θεωρηθεί δημιουργός ο προγραμματιστής βάσης δεδομένων και έργο η ίδια θα πρέπει να έχει εκπονηθεί πρωτότυπη πνευματική ιδιοκτησία είτε σχετικά με το περιεχόμενο που η βάση περιλαμβάνει είτε σχετικά με την οργάνωσή του σε αυτήν [A2].

Αντικείμενο της προστασίας δεν είναι βέβαια το περιεχόμενο της βάσης δεδομένων καθώς οι πληροφορίες έχουν δικό τους, αυτοτελή χαρακτήρα και νομική αντιμετώπιση. Στο πλαίσιο της πνευματικής ιδιοκτησίας η βάση δεδομένων δεν πρέπει να συγχέεται με το περιεχόμενό της. Η οργάνωση του περιεχομένου της βάσης δεδομένων αποτελεί το σύστημα διευθέτησης και τελικά το σύνολο των κανόνων που βρίσκονται ενσωματωμένοι κατά τη δημιουργία μιας βάσης δεδομένων. Το σχέδιο αυτό θα πρέπει να παρουσιάζει την πρωτοτυπία για την υπαγωγή της βάσης στο δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας. Αυτοί λοιπόν οι κανόνες είναι αυτοί βάσει των οποίων θα καθοριστεί αν μια βάση αξίζει να θεωρείται «έργο» ή όχι.

Η προστασία της βάσης δεδομένων ως συλλογικό έργο υπόκειται στους ορισμούς της οδηγίας 96/9 προστατεύεται δηλαδή η συλλογή έργων, δεδομένων ή άλλων ανεξάρτητων στοιχείων, διευθετημένων κατά συστηματικό ή μεθοδικό τρόπο και ατομικώς προσιτών με ηλεκτρονικά μέσα ή με άλλο τρόπο, καθώς και το υλικό που είναι αναγκαίο για τη λειτουργία της βάσης, όπως είναι το λεξικό της, το ευρετήριο ή το σύστημα αναζήτησης ή παρουσίασης πληροφοριών (άρθρο 1 της οδηγίας).

Δημιουργός της βάσης είναι το φυσικό πρόσωπο (ή η ομάδα φυσικών προσώπων) που έχει δημιουργήσει τη βάση [A1]. Στην Ελλάδα νομικό πρόσωπο μπορεί μόνο δευτερογενώς να αποκτήσει το περιουσιακό δικαίωμα στη βάση δεδομένων ενώ το ηθικό δικαίωμα παραμένει στον δημιουργό/αρχικό δικαιούχο. Ως προς το περιεχόμενο του δικαιώματος του δημιουργού, ο δημιουργός μιας βάσης δεδομένων έχει το απόλυτο και αποκλειστικό δικαίωμα να εκτελεί ή να επιτρέπει την αναπαραγωγή, μετάφραση, διανομή και παροχή μιας βάσης στο κοινό. Η πρόβλεψη του απόλυτου και αποκλειστικού δικαιώματος αναπαραγωγής έχει ιδιαίτερη σημασία.

«Ο δημιουργός έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει ή να απαγορεύει α) την προσωρινή ή διαρκή αναπαραγωγή της βάσης δεδομένων με κάθε μέσο και μορφή εν όλω ή εν μέρει β) τη μετάφραση, προσαρμογή, διευθέτηση και οποιαδήποτε άλλη μετατροπή της βάσης δεδομένων γ) οποιαδήποτε μορφή διανομής της βάσης δεδομένων ή αντιγράφων της στο κοινό δ) οποιαδήποτε ανακοίνωση, επίδειξη ή παρουσίαση της βάσης δεδομένων στο κοινό ε) οποιαδήποτε αναπαραγωγή, διανομή, ανακοίνωση, επίδειξη ή παρουσίαση στο κοινό των αποτελεσμάτων πράξεων που αναφέρονται στο στοιχείο β)».

Ο δημιουργός έχει το **αποκλειστικό δικαίωμα** να επιτρέπει ή να απαγορεύει την προσωρινή ή διαρκή αναπαραγωγή της βάσης δεδομένων με κάθε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει (άρθρο ε § 3 στοιχ. α'). Η εξουσία αναπαραγωγής περιλαμβάνει τόσο την πρώτη ενσωμάτωση της βάσης δεδομένων με οποιαδήποτε μορφή όσο και την παραγωγή αντιγράφων από αυτή. Το δικαίωμα αυτό βρίσκει τη θέση του και στο ψηφιακό περιβάλλον αφού η έννοια της αναπαραγωγής της βάσης δεδομένων είναι ευρεία και περιλαμβάνει και την προσωρινή αναπαραγωγή της, όπως συμβαίνει στο Διαδίκτυο, όπου για τη χρήση μιας βάσης δεδομένων δεν απαιτείται αποθήκευση του αντιγράφου σε σταθερό φορέα. Ο δημιουργός της βάσης έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να αναπαράγει τη βάση του είτε αποτυπώνοντάς τη σε υλικό φορέα (αποθήκευση σε δισκέτα ή εκτύπωση) είτε να την αναπαράγει προσωρινά (φόρτωση, εμφάνιση στην οθόνη). Αντίστοιχα – και εδώ βέβαια είναι το σημαντικό του δικαιώματος – μπορεί να απαγορεύει όλες τις παραπάνω χρήσεις – είδη αναπαραγωγής.

Συνεπώς, ο δημιουργός γενικά καθορίζει τον τρόπο κατά τον οποίο θα γίνεται η εκμετάλλευση της βάσης του και από ποιον και το δικαίωμα να ελέγχει τη διάθεση του έργου σε πρόσωπα που δεν έχουν την άδεια του. Ο δημιουργός μπορεί να επιτρέπει ή να απαγορεύει τη μετάφραση, την προσαρμογή, τη διευθέτηση και οποιαδήποτε άλλη μετατροπή της βάσης, όπως μπορεί να επιτρέπει ή να απαγορεύει την με οποιαδήποτε μορφή διανομή αντιγράφων της βάσης στο κοινό. Μια βάση μπορεί να διανεμηθεί σε αντίγραφα ή σε έντυπα. Το δικαίωμα παρουσίασης περιλαμβάνει κάθε μορφή παρουσίασης της βάσης δεδομένων στο κοινό, ανεξαρτήτως του τρόπου παρουσίασης. Η παρουσίαση στο κοινό δηλαδή μπορεί να γίνει με ενσύρματα ή ασύρματα μέσα, ακόμα και με μετάδοση της βάσης δεδομένων στο κοινό με τέτοιο τρόπο, ώστε αυτή να είναι προσιτή όταν και όποτε επιθυμεί ο χρήστης.

Ο νόμιμος χρήστης της βάσης δεδομένων μπορεί να προβαίνει σε οποιαδήποτε από τις πράξεις που αναφέρει το άρ. 3 παρ. 3 Ν. 2121/1993 (προσωρινή ή διαρκή αναπαραγωγή κλπ), οι οποίες είναι αναγκαίες για την πρόσβαση στο περιεχόμενο της βάσης δεδομένων και την κανονική χρησιμοποίησή της, χωρίς την άδεια του δημιουργού ενώ αντίθετη συμφωνία είναι άκυρη. Νόμιμος χρήστης είναι εκείνος που έχει την άδεια από τον δικαιούχο π.χ. ο αγοραστής CD ROM ή ο συνδρομητής σε on line βάση δεδομένων. Στο μέτρο που ο νόμιμος χρήστης δικαιούται να χρησιμοποιεί τμήμα μόνο της βάσης δεδομένων, η προηγούμενη διάταξη εφαρμόζεται μόνο για το τμήμα αυτό. Τις ίδιες πράξεις μπορούν να ενεργούν από κοινού τα φυσικά πρόσωπα τα οποία έχουν δημιουργήσει μια βάση δεδομένων. Το δικαίωμα του δημιουργού (γενικά) επίσης περιορίζεται κατά τους όρους του άρ.18 (Ν. 2121/1993) που αφορά την αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση. Κατά την Οδηγία παρόμοια αναπαραγωγή είναι δυνατό να επιτραπεί μόνο για μη ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων. Η διάταξη αυτή αρχικά αγνοήθηκε από τον Έλληνα νομοθέτη και δεν ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο. Παλαιότερα μπορούσε λοιπόν να υποστηριχθεί ότι, σε αντίθεση με την παραπάνω ρητή επιταγή της Οδηγίας, στην Ελλάδα ισχύει το δικαίωμα αναπαραγωγής για ιδιωτική χρήση, τόσο για τις ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων, όσο και για τις μη ηλεκτρονικές. Όμως, το κενό καλύφθηκε με τον Ν. 3057/2002 [B4], ο οποίος ενσωμάτωσε την Οδηγία 2001/29/ΕΟΚ και όπου ρητά κατά το άρθρο 81 ορίστηκε ότι δεν επιτρέπεται η αναπαραγωγή μιας ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων για ιδιωτικούς σκοπούς. Η ρύθμιση αυτή είναι αντίθετη προς τη δυνατότητα νόμιμης αντιγραφής ενός προγράμματος Η/Υ για ιδιωτική χρήση (ενός αντιγράφου).

Ο νόμιμος χρήστης της βάσης δεδομένων, λοιπόν, μπορεί να εξάγει και να επαναχρησιμοποιεί επουσιώδη μέρη της βάσης δεδομένων για οποιονδήποτε σκοπό χωρίς όμως να εκτελεί πράξεις που έρχονται σε σύγκρουση με την κανονική εκμετάλλευση της βάσης ή που θίγουν αδικαιολόγητα τα συμφέροντα του κατασκευαστή δικαιούχου της βάσης. Επίσης, δεν μπορεί να προξενεί ζημία στους δικαιούχους των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας ή των συγγενικών δικαιωμάτων για τα έργα που περιέχονται στη βάση δεδομένων.

Η προστασία έναντι της προσωρινής αναπαραγωγής είναι σημαντική ιδίως όσον αφορά τις on line βάσεις δεδομένων, όπου συνήθως δεν υπάρχει ενδιαφέρον να δημιουργηθεί σταθερό αντίγραφο. Η χρήση μιας βάσης δεδομένων συχνά περιορίζεται

στο αρνητικό αποτέλεσμα μιας αναζήτησης: π.χ ο χρήστης μιας βάσης δεδομένων η οποία περιλαμβάνει όλα τα εμπορικά σήματα ενδιαφέρεται να δει εάν σε αυτά περιλαμβάνεται ένα συγκεκριμένο σήμα. Αν το σήμα δεν έχει καταχωρισθεί, η αναζήτηση αποβαίνει αρνητική. Πρέπει να γίνει δεκτό ότι, σε αυτή την περίπτωση, πρόκειται για (προσωρινή) αναπαραγωγή της βάσης δεδομένων, ακόμη κι αν το αποτέλεσμα της αναζήτησης απέβη αρνητικό (καμία από τις καταχωρίσεις της βάσης δεδομένων δεν εμφανίστηκε στην οθόνη) καθώς και στιγμιαία, το σύστημα διαχείρισης της βάσης δεδομένων διατρέχει τα περιεχόμενα της άρα και τούτο την αναπαράγει.

Το σύστημα πνευματικής ιδιοκτησίας παρέχει στον δικαιούχο δύο δικαιώματα ένα ηθικό και ένα περιουσιακό. Το ίδιο συμβαίνει και με τις βάσεις δεδομένων όταν αποτελούν «έργα» ο δικαιούχος τους έχει επ' αυτών δικαίωμα πατρότητας αλλά και εξουσίες οικονομικής εκμετάλλευσης.

2.2.1. Δικαιούχος προστασίας

Δικαιούχος της προστασίας είναι ο κατασκευαστής της βάσης δεδομένων. Μια ηλεκτρονική βάση δεδομένων ανήκει από κοινού στους προγραμματιστές, γραφίστες που σχεδίασαν το interface της, στους ειδικούς που σχεδίασαν τη δομή και τις λειτουργίες της.

Οι δημιουργοί ενός συλλογικού έργου, που αποτελεί προϊόν συνεργασίας, είναι οι αρχικοί συνδικαιούχοι του περιουσιακού και ηθικού δικαιώματος επί του έργου. Αν η βάση δημιουργείται από κοινού από μισθωτούς μιας επιχείρησης/οργανισμού τότε εφαρμόζεται η διάταξη του νόμου που προβλέπει ότι αρχικός δικαιούχος είναι ο δημιουργός και μεταβιβάζονται αυτοδίκαια στον εργοδότη οι εξουσίες του περιουσιακού δικαιώματος που είναι αναγκαίες για την εκπλήρωση του σκοπού της σύμβασης. Για τις off line βάσεις, βάσεις σε υλικό το όνομα του δικαιούχου εμφανίζεται συνήθως πάνω στο υλικό / φορέα του έργου.

2.2.2. Έκταση Περιουσιακού Δικαιώματος

Η χρονική διάρκεια του δικαιώματος του δημιουργού βάσεων δεδομένων είναι, όπως για όλα τα προστατευόμενα από το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας έργα, ίση με τη διάρκεια της ζωής του δημιουργού της βάσης συν εβδομήντα χρόνια μετά τον θάνατο του. Αυτή είναι και η γενική αρχή της χρονικής διάρκειας της προστασίας, κατά την ευρωπαϊκή οδηγία 93/38/ΕΟΚ, στην οποία υπάρχει και ειδική παραπομπή στην οδηγία για τις βάσεις δεδομένων. Για συλλογικά έργα η προστασία διαρκεί όσο η ζωή του τελευταίου επιζώντος δημιουργού και εβδομήντα χρόνια μετά το θάνατό του.

2.2.3. Ηθικό Δικαίωμα

Ο δημιουργός της βάσης δεδομένων που χαρακτηρίζεται ως έργο απολαμβάνει και την πατρότητα επί του έργου του. Πιο συγκεκριμένα, αναγνωρίζονται στον δημιουργό οι εξουσίες α) της απόφασης για τον χρόνο, τόπο και τρόπο κατά τους οποίους θα γίνει το έργο προσιτό στο κοινό β) της αναγνώρισης της πατρότητάς του πάνω στο έργο και ειδικότερα την απαίτηση της μνείας του ονόματός του όπου είναι δυνατό ή αντίθετα να κρατάει την ανωνυμία του ή να χρησιμοποιεί ψευδώνυμο γ) της απαγόρευσης κάθε παραμόρφωσης, περικοπής ή άλλης τροποποίησης του έργου του δ) της προσπέλασης στο έργο του ε) της προσπέλασης στο έργο του έστω και αν το περιουσιακό δικαίωμα ανήκει σε άλλον ε) της υπαναχώρησης από συμβάσεις μεταβίβασης του περιουσιακού δικαιώματος ή εκμετάλλευσης του ή άδειας εκμετάλλευσης του.

"Το ηθικό δικαίωμα του δημιουργού είναι αμεταβίβαστο όσο ζει ο δημιουργός."

2.2.4. Ανακοίνωση - Παρουσίαση

Ο δημιουργός έχει το αποκλειστικό δικαίωμα, όπως αναφέρθηκε, να επιτρέπει ή να απαγορεύει οποιαδήποτε ανακοίνωση, επίδειξη ή παρουσίαση της βάσης δεδομένων στο κοινό (άρθρο 3 § 3 στοιχ. δ'). Έχει δηλαδή τον έλεγχο της ανακοίνωσης, επίδειξης ή παρουσίασης του έργου του στο κοινό. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει όλες τις πράξεις με τις οποίες μια βάση δεδομένων γίνεται προσιτή στο κοινό με ασώματη μορφή, δηλ. χωρίς την παραγωγή και κυκλοφορία υλικών αντιτύπων. Η παρουσίαση στο κοινό πρέπει να θεωρείται ως δημόσια, σύμφωνα με το άρθρο 3 § 2 ν. 2121/1993 [2], όταν πρόκειται για παρουσίαση που «κάνει το έργο προσιτό σε κύκλο προσώπων ευρύτερο από το στενό κύκλο της οικογένειας και το άμεσο κοινωνικό περιβάλλον, ανεξαρτήτως από το αν τα πρόσωπα αυτού του ευρύτερου κύκλου βρίσκονται στον ίδιο ή σε διαφορετικούς χώρους».

Ο νόμος προβλέπει την προστασία του Interface της βάσης δηλαδή τις οθόνες αλληλεπίδρασης με το κοινό και όχι του περιεχομένου τους. Ο έλεγχος της αναπαραγωγής ή των μετατροπών είναι «εσωτερικός» της βάσης δεδομένων ενώ ο έλεγχος της παρουσιάσής της είναι «εξωτερικός».

2.2.5. Μετατροπή

Ο δημιουργός δικαιούται να ελέγχει οποιαδήποτε μετατροπή του έργου του. Ο νόμιμος χρήστης δεν έχει εξουσίες μετάφρασης, προσαρμογής, τροποποίησης της βάσης παρά μόνο ο δημιουργός. Μόνο ο δημιουργός μπορεί να επιδράσει στη δομή της βάσης δεδομένων αφού εξουσίες διανομής, αναπαραγωγής, ανακοίνωσης, επίδειξης ή παρουσίασης στο κοινό έχει ο ίδιος του και κανένας άλλος.

2.2.6. Αναπαραγωγή

Ο νόμος ρητά προβλέπει ότι οποιαδήποτε αναπαραγωγή της βάσης δεδομένων ελέγχεται απόλυτα από τον δημιουργό της. Όταν ο νόμος ορίζει αναπαραγωγή σημαίνει δημιουργία μιας άλλης βάσης με τους ίδιους κανόνες οργάνωσης και κατ'επέκταση με το ίδιο περιεχόμενο – μόνο για ηλεκτρονικές βάσεις. Ωστόσο, ο δημιουργός δεν ελέγχει απόλυτα όλες τις αναπαραγωγές «ο νόμιμος χρήστης μπορεί να εκτελέσει χωρίς άδεια του δημιουργού οποιαδήποτε από τις παραπάνω πράξεις, οι οποίες είναι αναγκαίες για την πρόσβαση στο περιεχόμενο της βάσης και την κανονική χρησιμοποίησή της».

Αναπαραγωγή μη ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων για ιδιωτικούς σκοπούς (ν. 2121/93, άρθρο 3 παρ. 4) [2] επιτρέπεται ενώ υπάρχει απαγόρευση για τις ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων σχετικά με το σύστημα οργάνωσης της και όχι για τα περιεχόμενά της. Συμφωνίες αντίθετες με τις παραπάνω δυνατότητες αναπαραγωγής και χωρίς την άδεια του δημιουργού «είναι άκυρες».

2.2.7. Διανομή

Στη διάθεση του δημιουργού ανήκει το δικαίωμα διανομής. Συγκεκριμένα, ο δημιουργός έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει ή να απαγορεύει οποιαδήποτε μορφή διανομής της βάσης δεδομένων ή αντιγράφων της στο κοινό (άρθρο 3 § 3 στοιχ. γ'). Η

εξουσία αυτή περιορίζεται στη διανομή των υλικών αντιτύπων της βάσης δεδομένων, η οποία πραγματοποιείται μέσω πώλησης, εκμίσθωσης ή δημόσιου δανεισμού.

Με την πρώτη πώληση αντιγράφου της βάσης δεδομένων στην Κοινότητα από το δικαιούχο ή με τη συγκατάθεση του, επέρχεται ανάλωση του δικαιώματος μεταπώλησης του εν λόγω αντιγράφου στην Κοινότητα, όπως ορίζεται στην ίδια διάταξη. Οι υπηρεσίες εξαιρούνται από την αρχή εξάντλησης του δικαιώματος διανομής του δημιουργού. Ο δημιουργός αποδέχεται μετά την πρώτη διάθεση του έργου του τη μεταπώληση του υλικού φορέα όπου αυτό ενσωματώνεται από πρόσωπο που νόμιμα απέκτησε οπουδήποτε εντός της Κοινότητας χωρίς δικαίωμα να εκφέρει αντιρρήσεις ή να διεκδικήσει επιπέον αμοιβή. Από την εφαρμογή της αρχής εξάντλησης των δικαιωμάτων του δημιουργού εξαιρείται η εκμίσθωση, ο δημόσιος δανεισμός και η διάδοση της βάσης με άμεση επικοινωνία, δηλ. επιγραμμικά (on-line). Στο σημείο αυτό η διάκριση μεταξύ on line και off line βάσεων δεδομένων αποκτά ιδιαίτερη σημασία για την εξάντληση του δικαιώματος του δημιουργού αφού ο δημιουργός off line βάσης δεδομένων μετά την πώληση του πρώτου αντιγράφου δεν μπορεί να ελέγξει τη διανομή εντός της Κοινότητας ενώ ο δημιουργός on line δεν χάνει το δικαίωμά του επειδή θεωρείται ότι παρέχει υπηρεσία και όχι άυλο αγαθό.

Κατά συνέπεια, η εξουσία της διανομής που ανήκει στον δημιουργό της βάσης δεδομένων βρίσκει εφαρμογή τόσο στις ηλεκτρονικές όσο και στις μη ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων.

2.3. Εξαιρέσεις από το δικαίωμα του δημιουργού της βάσης δεδομένων

Σύμφωνα με το άρθρο 3, §3 εδαφ.β' ν.2121/1993, ο νόμιμος χρήστης βάσης δεδομένων ή αντιγράφων της μπορεί να εκτελέσει χωρίς άδεια του δημιουργού, οποιαδήποτε από τις παραπάνω πράξεις οι οποίες είναι αναγκαίες για την πρόσβαση στο περιεχόμενο της βάσης δεδομένων και την κανονική χρησιμοποίησή της. Στο μέτρο που ο νόμιμος χρήστης δικαιούται να χρησιμοποιεί τμήμα μόνο της βάσης δεδομένων, η διάταξη εφαρμόζεται μόνο για το τμήμα αυτό.

Όπως στην περίπτωση του λογισμικού έτσι και για τη χρησιμοποίηση μιας βάσης δεδομένων, ο νόμιμος χρήστης αυτής πρέπει να έχει τη δυνατότητα να εκτελέσει τις ενέργειες που αποτελούν πράξεις αναπαραγωγής ή αφορούν άλλα δικαιώματα του δημιουργού. Το σκοπό αυτό εξυπηρετεί η σχετική διάταξη που καθιστά δυνατή την πρόσβαση και χρησιμοποίηση της βάσης δεδομένων από τον νόμιμο χρήστη χωρίς την προηγούμενη άδεια του δημιουργού.

Άλλη εξαίρεση από το δικαίωμα του δημιουργού είναι η εξαίρεση για ιδιωτική αναπαραγωγή. Συγκεκριμένα, η ιδιωτική αναπαραγωγή επιτρέπεται όσον αφορά τις μη ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων σύμφωνα με διάταξη που έχει μεταφερθεί από αντίστοιχη του άρθρου 6 § 2α' της οδηγίας 96/9 που ορίζει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέψουν περιορισμούς των περιουσιακών εξουσιών του δημιουργού όταν πρόκειται για αναπαραγωγή μιας μη ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων για ιδιωτικούς σκοπούς. Ο λόγος του αποκλεισμού της ιδιωτικής αναπαραγωγής των ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων γίνεται γιατί στην πράξη η ταχύτατη αναπαραγωγή των ψηφιακών έργων σε πολλαπλά αντίγραφα και χωρίς ιδιαίτερα έξοδα είναι εφικτή με αρνητικές, κάποιες φορές, συνέπειες για την κανονική εκμετάλλευσή τους – γι' αυτό και ο κοινοτικός νομοθέτης επέλεξε τον αποκλεισμό της δυνατότητας αυτής. Πάντως η Οδηγία δεν προβλέπει καμία δυνατότητα αναπαραγωγής της βάσης δεδομένων για ιδιωτικούς σκοπούς, όταν η βάση δεδομένων είναι ηλεκτρονική, δηλαδή, ο νόμιμος χρήστης δεν μπορεί να αντιγράψει μια ηλεκτρονική βάση δεδομένων και να διατηρεί το αντίγραφο για την ιδιωτική του χρήση.

Επιπλέον, άλλοι περιορισμοί που προβλέπονται στην οδηγία 96/9 αφορούν τη χρήση για σκοπούς εκπαιδευτικούς ή ερευνητικούς (άρθρο 6 § 2 β') εφόσον αναφέρεται η πηγή και στο βαθμό που η χρήση αυτή δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο μη εμπορικό σκοπό – εξαίρεση που αντιστοιχεί στους γενικούς περιορισμούς των άρθρων 20 και 21 του Ν. 2121/1993. Επιπλέον, ένας άλλος περιορισμός αφορά την περίπτωση της χρήσης

για λόγους δημόσιας ασφάλειας ή για τους σκοπούς διοικητικής ή δικαστικής διαδικασίας (άρθρο 6 § 2 γ'), αντίστοιχος του οποίου προβλέπεται στο άρθρο 24 Ν. 2121/1993.

2.4. Η Οδηγία 96/9/ΕΟΚ [B3]

Με την ΟΔΗΓΙΑ 96/9/ΕΟΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 11ης Μαρτίου 1996, ρυθμίστηκε η νομική προστασία των βάσεων δεδομένων και συναφή με αυτήν θέματα.

Η Οδηγία περιλαμβάνει 4 κεφάλαια και 17 άρθρα [B3]. Στο πρώτο κεφάλαιο της οδηγίας, στο οποίο αναφέρονται τα δύο πρώτα άρθρα, καθορίζονται θέματα σχετικά με το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας ενώ στο δεύτερο κεφάλαιο (άρθρα 3 – 6) αναφέρονται θέματα σχετικά με το δικαίωμα του δημιουργού, στο τρίτο κεφάλαιο (άρθρα 7 - 11) ρυθμίζεται το δικαίωμα ειδικής φύσεως και στο τελευταίο κεφάλαιο, στο οποίο περιλαμβάνονται τα άρθρα 12 – 17 αναφέρονται κοινές διατάξεις. Αναλυτικότερα τα άρθρα έχουν ως εξής:

<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ I: ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ</u>	
<u>Άρθρο 1</u> Πεδίο εφαρμογής	<ul style="list-style-type: none"> ο Νομική προστασία των πάσης μορφής βάσεων δεδομένων ο «Βάση δεδομένων» νοείται η συλλογή έργων, δεδομένων ή άλλων ανεξάρτητων στοιχείων, διευθετημένων κατά συστηματικό ή μεθοδικό τρόπο και ατομικώς προσιτών με ηλεκτρονικά μέσα ή κατ' άλλον τρόπο ο Η προστασία δεν αφορά τα προγράμματα ηλεκτρονικού υπολογιστή που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή ή τη λειτουργία βάσεων δεδομένων προσιτών με ηλεκτρονικά μέσα
<u>Άρθρο 2</u> Περιορισμοί του πεδίου εφαρμογής	<p>Επιφύλαξη των κοινοτικών διατάξεων που διέπουν:</p> <ul style="list-style-type: none"> ο τη νομική προστασία των προγραμμάτων ηλεκτρονικού υπολογιστή ο το δικαίωμα εκμίσθωσης και δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα του τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας συγγενικά με το δικαίωμα του δημιουργού ο τη διάρκεια της προστασίας του δικαιώματος του δημιουργού και ορισμένων συγγενικών δικαιωμάτων
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ II: ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥ</u>	
<u>Άρθρο 3</u> Αντικείμενο της προστασίας	<p>Οι βάσεις δεδομένων οι οποίες λόγω της επιλογής ή της διευθέτησης του περιεχομένου τους αποτελούν πνευματικά δημιουργήματα προστατεύονται ως τοιαύτα βάσει του δικαιώματος του δημιουργού. Δεν εφαρμόζονται άλλα κριτήρια προκειμένου να προσδιορισθεί αν επιδέχονται προστασία. Η προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού που παρέχεται στις βάσεις δεδομένων σύμφωνα με την παρούσα οδηγία δεν εκτείνεται στο περιεχόμενό τους και δεν θίγει κανένα από τα δικαιώματα που υφίστανται για το εν λόγω περιεχόμενο.</p>
<u>Άρθρο 4</u> Δημιουργός της βάσης δεδομένων	<p>Δημιουργός μιας βάσης δεδομένων είναι το φυσικό πρόσωπο ή η ομάδα φυσικών προσώπων που έχει δημιουργήσει τη βάση δεδομένων ή, εφόσον επιτρέπεται από τη νομοθεσία του κράτους μέλους, το νομικό πρόσωπο που ορίζεται ως δικαιούχος από τη νομοθεσία. Σε περίπτωση που η νομοθεσία του κράτους μέλους αναγνωρίζει συλλογικά έργα, τα περιουσιακά δικαιώματα</p>

	<p>ανήκουν στο πρόσωπο που έχει το δικαίωμα δημιουργού. Όταν μια βάση δεδομένων έχει δημιουργηθεί από κοινού από πλείονα φυσικά πρόσωπα, τα αποκλειστικά δικαιώματα ανήκουν από κοινού στα πρόσωπα αυτά.</p>
<p>Άρθρο 5 Πράξεις που υπόκεινται σε περιορισμούς</p>	<p>Ο δημιουργός βάσης δεδομένων έχει το αποκλειστικό δικαίωμα, όσον αφορά την έκφραση της βάσης αυτής που επιδέχεται προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, να εκτελεί ή να επιτρέπει τις ακόλουθες πράξεις:</p> <ul style="list-style-type: none"> ο προσωρινή ή διαρκή αναπαραγωγή της βάσης δεδομένων με κάθε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει ο μετάφραση, προσαρμογή, διευθέτηση και οποιαδήποτε άλλη μετατροπή της βάσης δεδομένων ο οποιαδήποτε μορφή διανομής της βάσης δεδομένων ή αντιγράφων της στο κοινό. Η πρώτη πώληση αντιγράφου της βάσης δεδομένων στην Κοινότητα από το δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του, συνεπάγεται ανάληψη του δικαιώματος μεταπώλησης του εν λόγω αντιγράφου στην Κοινότητα ο οποιαδήποτε ανακοίνωση, επίδειξη ή παρουσίαση της βάσης δεδομένων στο κοινό ο οποιαδήποτε αναπαραγωγή, διανομή, ανακοίνωση, επίδειξη ή παρουσίαση στο κοινό των αποτελεσμάτων των πράξεων που αναφέρονται στο στοιχείο β).
<p>Άρθρο 6 Εξαιρέσεις από τις πράξεις που υπόκεινται σε περιορισμούς</p>	<p>Ο νόμιμος χρήστης μιας βάσης δεδομένων ή αντιγράφων της μπορεί να εκτελέσει οποιαδήποτε από τις απαριθμούμενες στο άρθρο 5 πράξεις οι οποίες είναι αναγκαίες για την πρόσβαση στο περιεχόμενο της βάσης δεδομένων και την κανονική χρησιμοποίησή της χωρίς άδεια του δημιουργού της βάσης. Στο μέτρο που ο νόμιμος χρήστης δικαιούται να χρησιμοποιεί τμήμα μόνο της βάσης δεδομένων, η παρούσα παράγραφος εφαρμόζεται μόνο για το τμήμα αυτό. Τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν τους περιορισμούς στα δικαιώματα που αναφέρονται στο άρθρο 5 στις ακόλουθες περιπτώσεις:</p> <ul style="list-style-type: none"> ο όταν πρόκειται για αναπαραγωγή μη ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων για ιδιωτικούς σκοπούς ο όταν πρόκειται για χρήση αποκλειστικά για εκπαιδευτικούς ή ερευνητικούς σκοπούς, εφόσον πάντοτε αναφέρεται η πηγή, στο βαθμό που η χρήση αυτή δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο μη εμπορικό σκοπό ο όταν πρόκειται για χρήση για λόγους δημόσιας ασφάλειας ή για τους σκοπούς διοικητικής ή δικαστικής διαδικασίας ο όταν πρόκειται για άλλες εξαιρέσεις από το δικαίωμα του δημιουργού τις οποίες προβλέπει κατά παράδοση το εσωτερικό τους δίκαιο, με την επιφύλαξη των στοιχείων που αναφέρθηκαν πρώτο, δεύτερο και τρίτο αντίστοιχα. <p>Σύμφωνα με τη σύμβαση της Βέρνης για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων, το παρόν άρθρο δεν μπορεί να ερμηνευθεί έτσι ώστε να επιτρέπεται η εφαρμογή του κατά τρόπο που προσβάλλει αδικαιολόγητα τα νόμιμα συμφέροντα του δικαιούχου ή έρχεται σε σύγκρουση με τη συνήθη εκμετάλλευση της βάσης δεδομένων.</p>
<p><u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ III: ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΦΥΣΕΩΣ</u></p>	
<p>Άρθρο 7 Αντικείμενο της</p>	<p>Τα κράτη μέλη παρέχουν στον κατασκευαστή μιας βάσης δεδομένων το δικαίωμα να απαγορεύει την εξαγωγή ή/και επαναχρησιμοποίηση του συνόλου ή ουσιώδους μέρους, αξιολογούμενου ποιοτικά ή ποσοτικά, του</p>

προστασίας	<p>περιεχομένου της βάσης δεδομένων, εφόσον η απόκτηση, ο έλεγχος ή η παρουσίαση του περιεχομένου της βάσης καταδεικνύουν ουσιώδη ποιοτική ή ποσοτική επένδυση. Για τους σκοπούς του παρόντος κεφαλαίου νοείται ως:</p> <ul style="list-style-type: none"> ο «εξαγωγή»: η μόνιμη ή προσωρινή μεταφορά του συνόλου ή ουσιώδους μέρους του περιεχομένου βάσης δεδομένων σε άλλο υπόθεμα, με οποιοδήποτε μέσο ή υπό οποιοδήποτε μορφή 7 ο «επαναχρησιμοποίηση»: η πάσης μορφής διάθεση στο κοινό του συνόλου ή ουσιώδους μέρους του περιεχομένου της βάσης με διανομή αντιγράφων, εκμίσθωση, μετάδοση με άμεση επικοινωνία ή με άλλες μορφές. Η πρώτη πώληση αντιγράφου μιας βάσης δεδομένων στην Κοινότητα από το δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του συνιστά ανάληψη του δικαιώματος ελέγχου της μεταπώλησης του εν λόγω αντιγράφου στην Κοινότητα. <p>Ο δανεισμός στο κοινό δεν συνιστά πράξη εξαγωγής ή επαναχρησιμοποίησης. Το δικαίωμα που αναφέρεται στην παράγραφο 1 μπορεί να μεταβιβασθεί, εκχωρηθεί ή να παραχωρηθεί δωρεάν με συμβατική άδεια. Το δικαίωμα που αναφέρεται στην παράγραφο 1 ισχύει ανεξάρτητα από το εάν η εν λόγω βάση δεδομένων επιδέχεται προστασίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού ή άλλων δικαιωμάτων. Επιπλέον, ισχύει ανεξάρτητα από το εάν το περιεχόμενο της εν λόγω βάσης δεδομένων επιδέχεται προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού ή άλλων δικαιωμάτων. Η προστασία των βάσεων δεδομένων βάσει του δικαιώματος που αναφέρεται στην παράγραφο 1 δεν θίγει ενδεχόμενα δικαιώματα επί του περιεχομένου τους. Δεν επιτρέπεται η επανειλημμένη και συστηματική εξαγωγή ή/και επαναχρησιμοποίηση επουσιωδών μερών του περιεχομένου της βάσης δεδομένων εφόσον συνεπάγεται τη διενέργεια πράξεων που έρχονται σε σύγκρουση με την κανονική εκμετάλλευση της βάσης δεδομένων ή θίγουν αδικαιολόγητα τα νόμιμα συμφέροντα του κατασκευαστή της βάσης.</p>
<p>Άρθρο 8 Δικαιώματα και υποχρεώσεις του νόμιμου χρήστη</p>	<p>Ο κατασκευαστής βάσης δεδομένων η οποία έχει τεθεί στη διάθεση του κοινού καθ' οιονδήποτε τρόπο δεν μπορεί να εμποδίσει το νόμιμο χρήση της βάσης να εξάγει ή/και να επαναχρησιμοποιεί επουσιώδη μέρη του περιεχομένου της, αξιολογούμενα ποιοτικώς ή ποσοτικώς, για οποιονδήποτε σκοπό. Εάν ο νόμιμος χρήστης δικαιούται να εξάγει ή/και να επαναχρησιμοποιεί τμήμα μόνον της βάσης δεδομένων, η παρούσα παράγραφος εφαρμόζεται μόνον για το τμήμα αυτό. Ο νόμιμος χρήστης βάσης δεδομένων που έχει τεθεί στη διάθεση του κοινού καθ' οιονδήποτε τρόπο δεν μπορεί να εκτελεί πράξεις που έρχονται σε σύγκρουση με την κανονική εκμετάλλευση της βάσης αυτής ή θίγουν αδικαιολογήτως τα νόμιμα συμφέροντα του κατασκευαστή της. Ο νόμιμος χρήστης βάσης δεδομένων που έχει τεθεί στη διάθεση του κοινού καθ' οιονδήποτε τρόπο δεν μπορεί να προξενεί ζημία στα πρόσωπα που διαθέτουν δικαίωμα του δημιουργού ή συγγενικά δικαιώματα επί των έργων ή ερμηνειών ή εκτελέσεων που περιέχονται στην εν λόγω βάση.</p>
<p>Άρθρο 9 Εξαιρέσεις από το δικαίωμα ειδικής φύσεως</p>	<p>Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι ο νόμιμος χρήστης βάσης δεδομένων που έχει τεθεί στη διάθεση του κοινού καθ' οιονδήποτε τρόπο μπορεί, χωρίς την άδεια του κατασκευαστή της βάσης, να εξάγει ή/και να επαναχρησιμοποιεί ουσιώδες μέρος του περιεχομένου της:</p> <ul style="list-style-type: none"> ο όταν πρόκειται για εξαγωγή, για ιδιωτικούς σκοπούς, του περιεχομένου μη ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων ο όταν πρόκειται για εξαγωγή, για εκπαιδευτικούς ή ερευνητικούς σκοπούς, εφόσον αναφέρεται η πηγή και στο βαθμό που αυτό δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο μη εμπορικό σκοπό ο όταν πρόκειται για εξαγωγή ή/και επαναχρησιμοποίηση για λόγους δημοσίας ασφαλείας ή για σκοπούς διοικητικής ή δικαστικής διαδικασίας.

<p>Άρθρο 10 Διάρκεια της προστασίας</p>	<p>Το δικαίωμα που προβλέπεται στο άρθρο 7 ισχύει από την περάτωση της κατασκευής της βάσης δεδομένων και λήγει 15 έτη μετά την 1η Ιανουαρίου του έτους που έπεται της ημερομηνίας περάτωσης. Στην περίπτωση βάσης δεδομένων η οποία έχει τεθεί στη διάθεση του κοινού, καθ' οιονδήποτε τρόπο, πριν από τη λήξη της περιόδου που προβλέπεται στην παράγραφο 1, η διάρκεια της προστασίας βάσει αυτού του δικαιώματος λήγει 15 έτη μετά την 1η Ιανουαρίου του έτους που έπεται της ημερομηνίας κατά την οποία η βάση τέθηκε για πρώτη φορά στη διάθεση του κοινού. Οποιαδήποτε ουσιώδης τροποποίηση, αξιολογούμενη ποιοτικώς ή ποσοτικώς, του περιεχομένου μιας βάσης δεδομένων, ιδίως οποιαδήποτε ουσιώδης τροποποίηση εξαιτίας της διαδοχικής σώρευσης προσθηκών, διαγραφών ή μετατροπών, που έχουν ως αποτέλεσμα να θεωρείται ότι πρόκειται για νέα ουσιώδη επένδυση, αξιολογούμενη ποιοτικώς ή ποσοτικώς, παρέχει στη βάση που προκύπτει από την επένδυση αυτή δικαίωμα ίδιας διάρκειας προστασίας.</p>
<p>Άρθρο 11 Δικαιούχοι της προστασίας βάσει του δικαιώματος ειδικής φύσεως</p>	<p>Το δικαίωμα που προβλέπεται στο άρθρο 7 ισχύει για τις βάσεις δεδομένων των οποίων οι κατασκευαστές ή οι δικαιούχοι είναι υπήκοοι κράτους μέλους ή έχουν τη συνήθη διαμονή τους στο έδαφος της Κοινότητας. Η παράγραφος 1 εφαρμόζεται επίσης στις εταιρείες και τις επιχειρήσεις που έχουν συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία κράτους μέλους και οι οποίες έχουν την καταστατική τους έδρα, την κεντρική τους διοίκηση ή την κύρια εγκατάστασή τους εντός της Κοινότητας ωστόσο, όταν ή συγκεκριμένη εταιρεία ή επιχείρηση έχει μόνον την καταστατική της έδρα στο έδαφος της Κοινότητας, οι δραστηριότητές της πρέπει να συνδέονται πραγματικά και αδιάλειπτα με την οικονομία ενός από τα κράτη μέλη. Το Συμβούλιο, κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής, συνάπτει τις συμφωνίες με τις οποίες το δικαίωμα του άρθρου 7 επεκτείνεται στις βάσεις δεδομένων που κατασκευάζονται σε τρίτες χώρες και δεν εμπίπτουν στις παραγράφους 1 και 2. Η διάρκεια της προστασίας που παρέχεται σε βάσεις δεδομένων με τη διαδικασία αυτή δεν υπερβαίνει την προβλεπόμενη από το άρθρο 10 διάρκεια.</p>
<p>ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV: ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ</p>	
<p>Άρθρο 12 Κυρώσεις</p>	<p>Τα κράτη μέλη προβλέπουν τις κατάλληλες κυρώσεις κατά των παραβάσεων των δικαιωμάτων που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία.</p>
<p>Άρθρο 13 Διατήρηση άλλων διατάξεων</p>	<p>Η παρούσα οδηγία δεν θίγει τις διατάξεις που διέπουν ιδίως το δικαίωμα του δημιουργού, τα συγγενικά δικαιώματα ή άλλα δικαιώματα ή υποχρεώσεις που υφίστανται επί των δεδομένων, των έργων ή άλλων στοιχείων ενσωματωμένων σε βάση δεδομένων, τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα σήματα, τα σχέδια και υποδείγματα, την προστασία των εθνικών θησαυρών, το δίκαιο των συμπράξεων και του αθέμιτου ανταγωνισμού, το εμπορικό απόρρητο, την ασφάλεια, την εμπιστευτικότητα, την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και το σεβασμό της ιδιωτικής ζωής, καθώς και την πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα ή το ενοχικό δίκαιο.</p>
<p>Άρθρο 14 Χρόνος εφαρμογής</p>	<p>Η προστασία που προβλέπεται από την παρούσα οδηγία όσον αφορά το δικαίωμα του δημιουργού παρέχεται επίσης στις βάσεις δεδομένων που δημιουργήθηκαν πριν από την ημερομηνία που αναφέρεται στο άρθρο 16 παράγραφος 1, εφόσον κατά την ημερομηνία αυτή πληρούν τις προβλεπόμενες από την παρούσα οδηγία προϋποθέσεις για την προστασία των βάσεων δεδομένων βάσει του δικαιώματος του δημιουργού. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, όταν μια βάση δεδομένων η οποία, κατά την ημερομηνία δημοσίευσης της παρούσας οδηγίας, προστατεύεται σε κράτος μέλος δυνάμει καθεστώτος του δικαιώματος του δημιουργού δεν</p>

	<p>πληροί τα κριτήρια επιλεξιμότητας για την προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού που προβλέπονται στο άρθρο 3 παράγραφος 1, η παρούσα οδηγία δεν έχει ως αποτέλεσμα να συμπτυχθεί στο εν λόγω κράτος μέλος η τρέχουσα διάρκεια προστασίας που έχει χορηγηθεί στα πλαίσια του προαναφερόμενου καθεστώτος. Η προστασία που προβλέπεται από την παρούσα οδηγία όσον αφορά το δικαίωμα που προβλέπεται στο άρθρο 7 παρέχεται επίσης στις βάσεις δεδομένων, η κατασκευή των οποίων περατώθηκε κατά 15 έτη πριν από την ημερομηνία που αναφέρεται στο άρθρο 16 παράγραφος 1, εφόσον κατά την ημερομηνία αυτή πληρούν τις προϋποθέσεις που καθορίζονται στο άρθρο 7. Η προστασία που προβλέπεται στις παραγράφους 1 και 3 δεν θίγει τις συμβάσεις που έχουν συναφθεί και τα δικαιώματα που έχουν κτηθεί πριν από την ημερομηνία που προβλέπεται στις εν λόγω παραγράφους. Στην περίπτωση βάσης δεδομένων, η κατασκευή της οποίας περατώθηκε κατά τα 15 έτη πριν από την ημερομηνία που αναφέρεται στο άρθρο 16 παράγραφος 1, η προστασία βάσει του δικαιώματος που προβλέπεται στο άρθρο 7 λήγει 15 έτη μετά την 1η Ιανουαρίου που ακολουθεί την ημερομηνία αυτή.</p>
Άρθρο 15 Αναγκαστικός χαρακτήρας ορισμένων διατάξεων	<p>Οποιαδήποτε συμβατική διάταξη αντίθετη προς το άρθρο 6 παράγραφος 1 και το άρθρο 8 είναι άκυρη.</p>
Άρθρο 16 Τελικές διατάξεις	<p>Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία πριν από την 1η Ιανουαρίου 1998. Οι διατάξεις αυτές, όταν θεσπίζονται από τα κράτη μέλη, αναφέρονται στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από την αναφορά αυτή κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Οι λεπτομέρειες της αναφοράς αυτής καθορίζονται από τα κράτη μέλη. Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή το κείμενο των διατάξεων εσωτερικού δικαίου τις οποίες θεσπίζουν στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία. Το αργότερο έως το τέλος του τρίτου έτους από την ημερομηνία που αναφέρεται στην παράγραφο 1 και εν συνεχεία ανά τριετία, η Επιτροπή διαβιβάζει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας στην οποία, κυρίως βάσει συγκεκριμένων πληροφοριών που παρέχουν τα κράτη μέλη, εξετάζεται ιδίως η εφαρμογή του δικαιώματος ειδικής φύσεως, συμπεριλαμβανομένων των άρθρων 8 και 9 και εξακριβώνεται ειδικότερα, εάν η εφαρμογή αυτού του δικαιώματος επέφερε καταχρήσεις δεσπόζουσας θέσης ή άλλες προσβολές του ελεύθερου ανταγωνισμού που δικαιολογούν τη λήψη των κατάλληλων μέτρων, μεταξύ των οποίων τη θέσπιση καθεστώτος υποχρεωτικών αδειών. Εφόσον είναι αναγκαίο, υποβάλλει προτάσεις για την προσαρμογή της παρούσας οδηγίας στην εξέλιξη του τομέα των βάσεων δεδομένων.</p>
Άρθρο 17	<p>Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.</p>

2.5. Προστασία με το ειδικής φύσης δικαίωμα (sui generis)

Για την αποτελεσματική προστασία του δημιουργού βάσης δεδομένων η οδηγία 96/9 εισάγει ένα νέο, ιδιαίτερο δικαίωμα. Στην Οδηγία προτιμήθηκε ο όρος «δικαίωμα ειδικής φύσης» προκειμένου να αποφευχθεί η κατάταξη του νέου δικαιώματος σε έναν από έως τώρα ήδη γνωστούς τύπους δικαιωμάτων. Η Οδηγία περιορίστηκε σε έναν ουδέτερο χαρακτηρισμό, χωρίς να επιχειρήσει επεμβάσεις στην εσωτερική συστηματική κατάταξη του νέου δικαιώματος. Καθώς στην πλειονότητα των περιπτώσεων δεν θα είναι δυνατό να θεμελιωθεί η πρωτοτυπία της βάσης δεδομένων, η δυνατότητα προστασίας με το ιδιαίτερο αυτό δικαίωμα αποδεικνύεται ιδιαίτερα χρήσιμη.

Το δικαίωμα συνίσταται στην εξουσία του κατασκευαστή βάσης δεδομένων να απαγορεύει την εξαγωγή ή/και επαναχρησιμοποίηση του συνόλου ή ουσιώδους μέρους του περιεχομένου της βάσης δεδομένων, αξιολογούμενου ποιοτικά ή ποσοτικά, εφόσον η απόκτηση, ο έλεγχος ή η παρουσίαση του περιεχομένου της βάσης δεδομένων καταδεικνύουν ουσιώδη ποιοτική ή ποσοτική επένδυση. Με την εισαγωγή του δικαιώματος ιδιαίτερης φύσης καλύπτονται όσες περιπτώσεις αφορούν βάσεις δεδομένων που δεν παρουσιάζουν πρωτοτυπία, με αποτέλεσμα να μην προστατεύονται με το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, όπως είναι οι βάσεις δεδομένων που περιέχουν αριθμητικά ή στατιστικά δεδομένα ή πληροφορίες που είναι κοινότυπες κλπ. Η θέσπιση του δικαιώματος αποσκοπεί στην προστασία της σημαντικής επένδυσης του κατασκευαστή της βάσης, από άποψη χρηματοδοτικών μέσων, δαπάνης χρόνου, προσπάθειών και ενέργειας.

Κατά συνέπεια, το δικαίωμα ειδικής φύσης του κατασκευαστή δεν αποσκοπεί στην προστασία ενός δημιουργού, ενός έργου αλλά του κατασκευαστή – επενδυτή σε προϊόν που μπορεί να μην είναι «έργο». Η διάκριση είναι βασική – άλλο ο δημιουργός της και άλλο ο κατασκευαστής της, το πρόσωπο δηλαδή που επένδυσε στη δημιουργία της και την εκμεταλλεύεται. Το ειδικό δικαίωμα του κατασκευαστή είναι παγκόσμια πρωτοτυπία του Κοινοτικού Δικαίου, δεν υφίσταται στο δίκαιο άλλων κρατών όπως ΗΠΑ, ΙΑΠΩΝΙΑ και παρέχεται προκειμένου να δοθεί ένα κίνητρο από την Κοινότητα για επένδυση σε βάσεις δεδομένων.

Το καινοτόμο στοιχείο της Οδηγίας για την προστασία των βάσεων δεδομένων τροφοδότησε την έντονη κριτική της ακαδημαϊκής/ερευνητικής κοινότητας, των βιβλιοθηκών και πολιτών άλλων φορέων. Υποστηρίζεται ότι το νέο δικαίωμα είναι ένα καινούργιο συγγενικό δικαίωμα, το έκτο της νομοθεσίας, αν και έχει επίσης υποστηριχθεί ότι το δικαίωμα ειδικής φύσης του κατασκευαστή της βάσης δεδομένων δεν κατατάσσεται ούτε στο δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, ούτε στα συγγενικά δικαιώματα.

2.6. Προυποθέσεις προστασίας

Για να ενταχθεί μια βάση δεδομένων στο πλαίσιο της προστασίας με το ειδικής φύσης δικαίωμα εξετάζεται πρώτα αν υπήρξε επένδυση είτε σε χρήμα είτε σε χρόνο, προσπάθεια κ.α. και στη συνέχεια το κατά πόσο «ουσιώδης» είναι η επένδυση αυτή. Η κρίση περί του ουσιώδους μιας βάσης δεδομένων ανήκει στα δικαστήρια. Επιπλέον, πρέπει το ουσιώδες μέρος της επένδυσης να αφορά σε αυτή καθαυτή τη βάση δεδομένων. Ο κατασκευαστής δεδομένων πρέπει να μπορεί να διακρίνει μεταξύ της «απόκτησης ελέγχου και παρουσίασης» του περιεχομένου της βάσης του και «δημιουργίας» του. Πρέπει δηλαδή να μπορεί να αναγνωρίσει δύο στάδια, το πρώτο σχετικά με την δημιουργία ή απόκτηση του περιεχομένου και το δεύτερο σχετικά με τον έλεγχο και την παρουσίαση του περιεχομένου. Μόνο αν αποδειχθεί επένδυση είτε κατά το πρώτο είτε κατά το δεύτερο στάδιο θα δικαιούται προστασίας μέσω του ειδικού δικαιώματος του κατασκευαστή.

Η πρακτική σημασία της προστασίας με το ειδικό αυτό δικαίωμα είναι μεγάλη γιατί καλύπτονται οι περιπτώσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο της πνευματικής ιδιοκτησίας ή για τις οποίες υπάρχει αμφιβολία ως προς την προστασία αυτή, όπως οι περιπτώσεις βάσεων δεδομένων με καθαρά αριθμητικά στατιστικά στοιχεία, με διευθύνσεις ή δρόμους, τηλεφωνικοί κατάλογοι κλπ. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι πρόκειται για ένα δικαίωμα «**ειδικής φύσης**» που δεν κατατάσσεται ούτε στο δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας ούτε στα συγγενικά δικαιώματα.

Ως προς την έννοια του κατασκευαστή σε όρους πληροφορικής ο κατασκευαστής είναι συνήθως η εταιρεία λογισμικού για λογαριασμό της οποίας εργάζονται οι προγραμματιστές που δημιουργούν τη βάση δεδομένων. Καθώς δεν απαιτείται πρωτοτυπία της βάσης δεδομένων, μόνη προϋπόθεση για την παροχή προστασίας με το ιδιαίτερο δικαίωμα είναι να έχει προβεί ο κατασκευαστής της βάσης δεδομένων σε σημαντική επένδυση, από άποψη χρηματοδοτικών μέσων, δαπάνης χρόνου, προσπάθειών και ενέργειας.

Για την αξιολόγηση του χαρακτήρα της επένδυσης του κατασκευαστή ως ουσιώδους επιστρατεύονται ποσοτικά ή ποιοτικά κριτήρια, ως προς την απόκτηση ή τον έλεγχο ή την παρουσίαση του περιεχομένου της βάσης δεδομένων, όπως προκύπτει από το άρθρο 45Α §1.

Με βάση τα ποσοτικά κριτήρια εκτιμάται, καταρχήν, η χρηματική επένδυση για την απόκτηση και την παρουσίαση των περιεχομένων της βάσης δεδομένων, περαιτέρω αξιολογείται ο χρόνος, η προσπάθεια ή η ενέργεια που καταβλήθηκε για τον σκοπό αυτό. Ουσιώδης ποσοτικά επένδυση θα είναι προφανώς μια σημαντική επένδυση σε χρήματα, χρόνο και εργασία, θα ελεγχθεί πχ το κόστος που απαιτήθηκε για την διαφημιστική προώθηση της βάσης, την ψηφιοποίηση των δεδομένων, την ταξινόμηση στοιχείων όπως ονόματα/διευθύνσεις/ αγγελίες κλπ. Για την εκτίμηση της ποιοτικής φύσης της επένδυσης αξιολογείται η επένδυση με τη μορφή ανθρώπινων ή τεχνικών πόρων, αφενός η παρουσίαση και διευθέτηση των περιεχομένων της βάσης δεδομένων με πρωτότυπο τρόπο και αφετέρου η κατασκευή ή χρήση προγράμματος για τη συλλογή, έλεγχο ή παρουσίαση των περιεχομένων της βάσης δεδομένων.

Το κριτήριο της ουσιώδους επένδυσης είναι σχετικά με το αγγλοσαξονικό κριτήριο του «ιδρώτα του προσώπου», εδώ του κατασκευαστή βάσεων δεδομένων. Ο έλεγχος της βάσης δεδομένων σημαίνει διόρθωση, επαλήθευση, συμπλήρωση και γενικά ενημέρωση της βάσης ενώ η «παρουσίαση» της βάσης σημαίνει την ανάκτηση και τη μετάδοση των πληροφοριών, λογικά με τη χρήση λογισμικού για τις ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων, με θησαυρό, ευρετήριο κλπ. Η ουσιώδης επένδυση πρέπει να προκύπτει από τα παραπάνω. Ουσιώδης ποσοτικά επένδυση θα σημαίνει πχ την απασχόληση ειδικευμένου προσωπικού, όπως είναι λεξικογράφος για μια βάση – λεξικό κλπ. Η επένδυση μπορεί να αναφέρεται και μόνο στον έλεγχο ή την παρουσίαση της βάσης.

Σχετικά με την έννοια της επενδύσεως, η οποία συνδέεται με την απόκτηση του περιεχομένου μιας βάσης δεδομένων κατά το άρθρο 7 § 1 της οδηγίας 96/9, το Δικαστήριο έκρινε ότι αυτή νοείται «ως δηλούσα τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την αναζήτηση υφιστάμενων στοιχείων και τη συγκέντρωση τους στη βάση» ενώ εξαιρούνται τα μέσα που χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία ανεξάρτητων στοιχείων. Κατέστησε σαφές ότι δεν περιλαμβάνονται εδώ οι επενδύσεις που καταβάλλονται για τη δημιουργία των στοιχείων που συνιστούν το περιεχόμενο μιας βάσης δεδομένων, καθώς η δημιουργία των δεδομένων θεωρείται ως προπαρασκευαστική φάση της κατασκευής της βάσης δεδομένων και δεν λαμβάνεται υπόψη.

Η ίδια η βάση μπορεί να αποτελεί «έργο» στο πλαίσιο της πνευματικής ιδιοκτησίας και ο δημιουργός της να έχει και το δικαίωμα του δημιουργού αλλά και το ειδικό δικαίωμα του κατασκευαστή. Το ένα δηλαδή δικαίωμα λειτουργεί ανεξάρτητα από το άλλο. Καθένα τους ή και τα δύο μαζί μπορεί να συνυπάρχουν στην ίδια βάση μπορεί όμως και όχι.

«Ο κατασκευαστής βάσης δεδομένων έχει το δικαίωμα να απαγορεύει την εξαγωγή ή την επαναχρησιμοποίηση του συνόλου ή ουσιώδους μέρους του περιεχομένου της βάσης δεδομένων, αξιολογούμενου ποιοτικά ή ποσοτικά εφόσον η απόκτηση, ο έλεγχος ή η παρουσίαση του περιεχομένου της βάσης δεδομένων καταδεικνύουν ουσιώδη ποιοτική ή ποσοτική επένδυση». Μεταξύ των προϋποθέσεων για να συντρέξει το δικαίωμα ειδικής φύσης είναι η ύπαρξη βάσης δεδομένων, η ουσιώδης ποιοτική ή ποσοτική επένδυση και η χρησιμοποίηση της επένδυσης για την κατασκευή «αυτής καθαυτής» της βάσης δεδομένων. «Ποιοτική» επένδυση είναι η επένδυση που αφορά σε «χρόνο, προσπάθεια και ενέργεια» ενώ «ποσοτική» είναι η επένδυση που αφορά σε «διάθεση οικονομικών πόρων».

2.7. Εξουσίες του κατασκευαστή της βάσης δεδομένων

Δικαιούχοι του δικαιώματος είναι οι κατασκευαστές βάσεων δεδομένων οι οποίοι είναι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και όσοι έχουν τη συνήθη διαμονή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση και οι εταιρείες οι οποίες διέπονται από τη νομοθεσία κράτους μέλους. Στόχος της προστασίας είναι η διασφάλιση των δικαιωμάτων των κατασκευαστών βάσεων δεδομένων έναντι της ιδιοποίησης των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από οικονομικές και επαγγελματικές επενδύσεις (αιτ. 39 της Οδηγίας) αλλά και την εξασφάλιση του ανταγωνιστικού προβαδίσματος που έχουν αποκτήσει. Στην αρχική πρόταση της ευρωπαϊκής επιτροπής για το δικαίωμα αυτό προβλεπόταν η προστασία του κατασκευαστή από την αθέμιτη εξαγωγή στοιχείων από τη βάση-στην πορεία, ο όρος «αθέμιτος» έγινε «χωρίς άδεια» ενώ κατόπιν, αφαιρέθηκε και το επίθετο αυτό από τη γενική αρχή της απαγόρευσης.

Κατά την σημαντικότερη ρήτρα της αμοιβαιότητας, κατασκευαστές τρίτων χωρών προστατεύονται μόνον εφόσον κατά τα δίκαια των χωρών αυτών, προβλέπεται παρόμοια προστασία με αυτή της ευρωπαϊκής οδηγίας. Σαφέστατα, λοιπόν, εξαιρούνται όλες οι βάσεις δεδομένων από τις ΗΠΑ, όπου δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας σε βάσεις δεδομένων μέχρι σήμερα απονέμονται μόνο στους δημιουργούς που έχουν να επιδείξουν πρωτοτυπία στην επιλογή/διευθέτηση κλπ των δεδομένων. Προφανώς, ο τελικός στόχος της Οδηγίας ήταν η ενίσχυση της ευρωπαϊκής αγοράς πληροφοριών, σε μια αγορά όπου αναμφίβολα, «κυρίαρχος» των κατασκευαστών βάσεων δεδομένων είναι οι ΗΠΑ. Κριτήριο για την προστασία μιας βάσης δεδομένων δεν είναι πλέον κατά πόσο αυτή είναι πρωτότυπη ή αν αποτελεί πνευματικό δημιούργημα λόγω της επιλογής ή της διευθέτησης του υλικού της. Η επένδυση αντικατέστησε την πρωτότυπη δομή.

Από το άρθρο 45 Α § 1, δικαιούχος θεωρείται ο κατασκευαστής βάσης δεδομένων, δηλ. το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που λαμβάνει την πρωτοβουλία και επωμίζεται τον κίνδυνο των επενδύσεων ενώ διευκρινίζεται ότι δεν θεωρείται κατασκευαστής ο εργολάβος βάσης δεδομένων (άρθρο 45Α § 1 εδαφ. β' και γ'). Οι εξουσίες τις οποίες αναφέρει ο νόμος είναι και οι μόνες που χορηγούνται στον δικαιούχο του δικαιώματος, δηλ. τον κατασκευαστή βάσης δεδομένων. Περαιτέρω, λόγω του ότι το δικαίωμα ειδικής φύσης του κατασκευαστή βάσης δεδομένων είναι νέο δικαίωμα, ο νόμος, όπως και η οδηγία, διευκρινίζει ότι αυτό μπορεί να μεταβιβαστεί με ή χωρίς αντάλλαγμα ή να παραχωρηθεί η εκμετάλλευσή του με άδεια ή σύμβαση (άρθρο 45Α § 3 εδαφ. γ'). Ακόμα, προβλέπεται ότι το δικαίωμα του κατασκευαστή ισχύει ανεξάρτητα από το εάν η εν λόγω βάση δεδομένων ή το περιεχόμενο της προστατεύεται με τις διατάξεις για την πνευματική ιδιοκτησία ή με άλλες διατάξεις ενώ διευκρινίζεται και ότι η προστασία βάσει του ιδιαίτερου δικαιώματος δεν θίγει ενδεχόμενα δικαιώματα επί του περιεχομένου τους (άρθρο 45Α § 3 εδαφ. α', β'). Κατά το άρθρο 45Α § 1 Ν. 2121/1993 (προστέθηκε με το άρθρο 7 § 3 ν. 2819/2000), ο κατασκευαστής βάσης δεδομένων έχει το δικαίωμα να απαγορεύει την εξαγωγή ή/και επαναχρησιμοποίηση του συνόλου ή ουσιώδους μέρους του περιεχομένου της βάσης δεδομένων, αξιολογούμενου ποιοτικά ή ποσοτικά εφόσον η απόκτηση, ο έλεγχος ή η παρουσίαση του περιεχομένου της βάσης δεδομένων καταδεικνύουν ουσιώδη ποιοτική ή ποσοτική επένδυση. Τα δικαιώματα αυτά ισχύουν έναντι των τρίτων όπως και έναντι του νόμιμου χρήστη που υπερβαίνει τα δικαιώματα του, όπως καθορίζονται από την οικεία σύμβαση και το νόμο.

Σύμφωνα με τον ορισμό του νόμου, ως «εξαγωγή» θεωρείται η μόνιμη ή προσωρινή μεταφορά του συνόλου ή ουσιώδους μέρους του περιεχομένου βάσης δεδομένων σε άλλον υλικό φορέα με οποιοδήποτε μέσο ή με οποιαδήποτε μορφή, ενώ ως «επαναχρησιμοποίηση» νοείται η πάσης μορφής διάθεση στο κοινό του συνόλου ή ουσιώδους μέρους του περιεχομένου της βάσης δεδομένων με διανομή αντιγράφων, εκμίσθωση, μετάδοση με άμεση επικοινωνία ή με άλλες μορφές. Ο δανεισμός στο κοινό δεν εμπίπτει, πάντως, σε καμία από τις δύο έννοιες (άρθρο 45Α § 2).

Όπως διευκρινίζεται στο προοίμιο της οδηγίας, όταν η απεικόνιση του περιεχομένου μιας βάσης δεδομένων σε οθόνη απαιτεί τη μόνιμη ή προσωρινή μεταφορά του συνόλου ή ουσιώδους μέρους του περιεχομένου αυτού σε άλλο υπόθεμα, η εν λόγω πράξη υπόκειται στην άδεια του δικαιούχου. Από το παράδειγμα αυτό της οδηγίας καθίσταται σαφές ότι η εξαγωγή πρέπει να νοηθεί υπό ευρεία έννοια.

Επίσης, από τον ορισμό της εξαγωγής προκύπτει ότι η μεταφορά μπορεί να είναι μόνιμη ή προσωρινή. Στην έννοια της εξαγωγής περιλαμβάνονται η μεταφορά σε σταθερό φορέα (χαρτί, δισκέτα, δίσκο κλπ.), αλλά και η προσωρινή μεταφορά σε μη σταθερό φορέα, όπως είναι η φόρτωση στη μνήμη ή στην κρυφή μνήμη. Επιπλέον, στην έννοια της εξαγωγής εμπίπτει το «κατέβασμα» αρχείων καθώς και η έρευνα και η εμφάνιση στην οθόνη.

Αντίστοιχα, η επαναχρησιμοποίηση καλύπτει κάθε μορφή διάθεσης στο κοινό, μέσω της οποίας καθίσταται προσιτό στο κοινό το περιεχόμενο της. Με αυτή την έννοια, το δικαίωμα επαναχρησιμοποίησης καλύπτει τόσο τη διανομή του συνόλου ή ουσιώδους μέρους της βάσης δεδομένων με υλικά αντίγραφα όσο και τη διάθεση με άμεση επικοινωνία. Μάλιστα, φαίνεται ότι αυτό αποτελεί σύνθεση των δικαιωμάτων της διανομής και της παρουσίασης στο κοινό, η οποία καταλήγει σε ένα νέο δικαίωμα.

2.8. Δικαιώματα του νόμιμου χρήστη της βάσης δεδομένων και εξαιρέσεις από το δικαίωμα ιδιαίτερης φύσης

Ο νόμος καθορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του νόμιμου χρήστη μιας βάσης δεδομένων. Ο νόμιμος χρήστης της βάσης έχει το δικαίωμα να εξάγει ή/και να επαναχρησιμοποιεί επουσιώδη μέρη του περιεχομένου της αξιολογούμενα ποιοτικά ή ποσοτικά για οποιονδήποτε σκοπό (άρθρο 45Α § 5). Έτσι, λ.χ., αποτελεί ελάχιστο δικαίωμα του νόμιμου χρήστη να μπορεί να φορτώνει στη μνήμη του Η/Υ επουσιώδη τμήματα του περιεχομένου της βάσης και το συνοδευτικό πρόγραμμα του, με το οποίο λειτουργεί αυτή, όπως και να εκτυπώνει αποσπάσματα από ένα λήμμα μιας ηλεκτρονικής εγκυκλοπαίδειας.

Ο νόμος, όμως, καθορίζει και τις υποχρεώσεις του χρήστη. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι δεν επιτρέπεται η επανειλημμένη και συστηματική εξαγωγή ή/και επαναχρησιμοποίηση επουσιωδών μερών του περιεχομένου της βάσης δεδομένων, εφόσον συνεπάγεται τη διενέργεια πράξεων που έρχονται σε σύγκρουση με την κανονική εκμετάλλευση της βάσης δεδομένων ή θίγουν αδικαιολόγητα τα νόμιμα συμφέροντα του κατασκευαστή της βάσης (άρθρο 45Α § 4). Αντίθετες συμφωνίες στο πλαίσιο συμβάσεων μεταξύ χρήστη και δικαιούχου του δικαιώματος είναι άκυρες.

Περαιτέρω, προβλέπονται και ορισμένες εξαιρέσεις από το δικαίωμα ειδικής φύσεως. Συγκεκριμένα, ο νόμιμος χρήστης της βάσης δεδομένων που έχει τεθεί στη διάθεση του κοινού με οποιονδήποτε τρόπο μπορεί, χωρίς την άδεια του κατασκευαστή της βάσης δεδομένων, να εξάγει ή και/να επαναχρησιμοποιήσει ουσιώδες μέρος του περιεχομένου της: α) όταν πρόκειται για εξαγωγή, για εκπαιδευτικούς ή ερευνητικούς σκοπούς, εφόσον αναφέρεται η πηγή και στο βαθμό που αυτό δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο μη εμπορικό σκοπό, β) όταν πρόκειται για εξαγωγή ή/και επαναχρησιμοποίηση για λόγους δημόσιας ασφάλειας ή για σκοπούς διοικητικής ή δικαστικής διαδικασίας (άρθρο 45Α § 6).

Το *sui generis* δικαίωμα ισχύει για τις βάσεις δεδομένων των οποίων οι κατασκευαστές ή οι δικαιούχοι είναι υπήκοοι Κράτους Μέλους ή έχουν τη συνήθη διαμονή τους στο έδαφος της Κοινότητας ή για εταιρείες και επιχειρήσεις που έχουν συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία Κράτους Μέλους και έχουν την καταστατική τους έδρα εντός της Κοινότητας. Ωστόσο, όταν η συγκεκριμένη εταιρεία ή επιχείρηση έχει μόνο την καταστατική έδρα στο έδαφος της Κοινότητας, οι δραστηριότητες της πρέπει να συνδέονται πραγματικά και αδιάλειπτα με την οικονομία ενός από τα Κράτη Μέλη (άρθρο 11 Οδηγίας 96/9 και νέο άρθρο 45Α παρ. 6 Ν.2121/1993).

Τα Κράτη Μέλη προβλέπουν τις «κατάλληλες» κυρώσεις για την προσβολή του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και του *sui generis* δικαιώματος (άρθρο 12 Οδηγίας 96/9). Η ρύθμιση αυτή ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία με τις παραγράφους 7, 8 και 9 του άρθρου 7 Ν. 2819/2000.

2.9. Διάρκεια προστασίας με το ειδικής φύσης δικαίωμα

Όσον αφορά τη διάρκεια του δικαιώματος, λήφθηκε υπόψη η ανάγκη ανανέωσης των βάσεων δεδομένων και για το λόγο αυτό προβλέφθηκε σύντομη σχετικά διάρκεια προστασίας. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 45Α § 7, το δικαίωμα ιδιαίτερης φύσεως (*sui generis*) ισχύει από την περάτωση της κατασκευής της βάσης δεδομένων και λήγει δεκαπέντε (15) έτη μετά την 1^η Ιανουαρίου του έτους που έπεται της ημερομηνίας περάτωσης. Το βάρος της απόδειξης για την ημερομηνία περάτωσης της κατασκευής της βάσης δεδομένων φέρει ο κατασκευαστής (Προοίμιο Αιτ. 53). Οποιαδήποτε ουσιώδης τροποποίηση, αξιολογούμενη ποσοτικά ή ποιοτικά, μιας βάσης δεδομένων, ιδίως οποιαδήποτε ουσιώδης τροποποίηση εξαιτίας της διαδοχικής σώρευσης προσθηκών, διαγραφών ή μετατροπών, που έχουν ως αποτέλεσμα να θεωρείται ότι πρόκειται για νέα ουσιώδη επένδυση, παρέχει από βάση δεδομένων η οποία προκύπτει από την επένδυση αυτή δικαίωμα ίδιας διάρκειας προστασίας (άρθρο 10 παρ. 2 Οδηγίας 96/9 και νέο άρθρο 45Α παρ. 7 Ν.2121/1993).

Όταν η βάση δεδομένων έχει τεθεί στη διάθεση του κοινού, με οποιονδήποτε τρόπο, πριν από τη λήξη της περιόδου που προβλέπεται στο προηγούμενο εδάφιο, η διάρκεια της προστασίας του δικαιώματος λήγει δεκαπέντε (15) έτη μετά την 1^η Ιανουαρίου του έτους το

οποίο έπεται της ημερομηνίας κατά την οποία η βάση τέθηκε για πρώτη φορά στη διάθεση του κοινού.

Η περίοδος προστασίας ανανεώνεται, σε περίπτωση ουσιώδους τροποποίησης, αξιολογούμενης ποιοτικά ή ποσοτικά, του περιεχομένου μιας βάσης δεδομένων και, ειδικά, όταν έχουμε να κάνουμε με μια ουσιώδη τροποποίηση εξαιτίας της διαδοχικής σώρευσης προσθηκών, διαγραφών ή μετατροπών, που έχουν ως αποτέλεσμα να θεωρείται ότι πρόκειται για νέα ουσιώδη επένδυση, αξιολογούμενη ποιοτικά ή ποσοτικά.

Ο χρόνος προστασίας του δικαιώματος είναι 15 έτη, με δυνατότητα ακόμη και αέναης επέκτασής του, καθώς κάθε φορά που η βάση ενημερώνεται, τροποποιείται κλπ ουσιωδώς (το ουσιωδές κρίνεται ποσοτικά ή ποιοτικά) θεωρείται ότι ξεκινά νέα προθεσμία προστασίας. Αφετηρία για τον υπολογισμό της δεκαπενταετίας είναι η περάτωση της βάσης και της θέσης της σε κυκλοφορία. Πως γνωρίζουμε πότε έχει συγκεντρωθεί επαρκές τμήμα δεδομένων ώστε να κριθεί ότι η βάση είναι περατωμένη; Με τι κριτήρια θα κρίνουμε αν το υλικό της είναι τώρα πλήρες και επαρκές λόγω των εύλογων ερωτήσεων, ο νόμος προβλέπει ότι η δεκαπενταετία αρχίζει από την ημερομηνία πρώτης διάθεσης στο κοινό. Διεθνώς υπάρχει ισχυρή αμφισβήτηση ως προς το θέμα της διάρκειας της προστασίας της μη πρωτότυπης βάσης δεδομένων: «...Το πρόβλημα δεν είναι τόσο έντονο στις βάσεις δεδομένων που εκδίδονται σε ετήσια βάση αλλά στις βάσεις δεδομένων άμεσης επικοινωνίας. Για παράδειγμα, σε μια νομική βάση δεδομένων ενδέχεται να υπάρχουν αποθηκευμένες δικαστικές αποφάσεις και νομοθετήματα πενήντα ή και περισσότερων ετών. Εάν πληροφορία προστίθεται σε ημερήσια βάση, τότε κάθε μέρα η βάση δεδομένων θα είναι ελαφρώς διαφορετική σε σχέση με την προηγούμενη. Σύμφωνα με πρόχειρους υπολογισμούς, η διαφοροποίηση από μέρα σε μέρα θα είναι της τάξης του 0.0001% του συνόλου της βάσης δεδομένων. Αυτό σαφώς δεν μπορεί να θεωρηθεί ουσιώδης τροποποίηση. Καθώς όμως οι προσθήκες συσσωρεύονται, συνοδευόμενες ίσως και από αλλαγές στη δομή της βάσης δεδομένων, πιθανότατα οι προϋποθέσεις ανανέωσης θα πληρούνται πριν από την συμπλήρωση της πρώτης δεκαπενταετίας. Με δεδομένο ότι η ανάπτυξη της βάσης δεδομένων θα είναι διαρκής, οδηγούμαστε σε αέναη προστασία...»

Παράλληλα με αυτό, υποστηρίχθηκε ότι η μη πρωτότυπη βάση δεδομένων έχει μια αμιγώς οικονομική αξία ενώ ένα άλλο έργο πνεύματος έχει σύνθετη αξία (οικονομική, καλλιτεχνική, κοινωνική ή άλλη) και για αυτόν τον λόγο υπάρχει και η διαφοροποίηση ώστε η διάρκεια προστασίας της βάσης να είναι συνάρτηση της διάρκειας ζωής του προϊόντος αυτού ενώ στα έργα του πνεύματος η διάρκεια της προστασίας συναρτάται με τη διάρκεια ζωής του δημιουργού. Κατά τη συλλογιστική αυτή, η βάση δεδομένων φαίνεται σαν να έχει κατά κάποιον τρόπο μια αυθύπαρκτη ύπαρξη, ξεχωριστά από δημιουργό/κατασκευαστή.

2.10. Ποινική προστασία – Κυρώσεις

Ο δημιουργός μπορεί να αξιώσει την αναγνώριση του δικαιώματος του, την άρση της προσβολής και την παράλειψη της στο μέλλον, καθώς και την καταβολή αποζημίωσης για την ανόρθωση της περιουσιακής ζημίας και την ικανοποίηση της ηθικής βλάβης, σύμφωνα με το άρθρο 65 § ν.2121/1993.

Η Οδηγία απηύθυνε εντολή στα κράτη – μέλη να εφαρμόσουν συγκεκριμένες κυρώσεις για την παραβίαση της. Στο ελληνικό δίκαιο, αυτή η εντολή ακολουθήθηκε με την υπαγωγή της παραβίασης των διατάξεων προστασίας των δικαιωμάτων του δημιουργού/κατασκευαστή βάσης δεδομένων στις κυρώσεις που προβλέπονται για κάθε παραβίαση του νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας (άρ. 66 Ν 2121/1993 επ.).

Όσον αφορά την ποινική προστασία των βάσεων δεδομένων, προβλέπεται ειδική προστασία στο άρθρο 66 § 9 και §10. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι όποιος χωρίς δικαίωμα προβαίνει σε προσωρινή ή διαρκή αναπαραγωγή της βάσης δεδομένων, σε μετάφραση, προσαρμογή, διευθέτηση και οποιαδήποτε άλλη μετατροπή της βάσης δεδομένων, σε διανομή της βάσης δεδομένων ή αντιγράφων της, σε ανακοίνωση, επίδειξη ή παρουσίαση της βάσης δεδομένων στο κοινό, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός (1) έτους και χρηματική ποινή

ενός (1) έως πέντε (5) εκατομμυρίων δραχμών (άρθρο 66 § 9). Παραπέρα, προβλέπεται ότι όποιος προβαίνει σε εξαγωγή ή/και επαναχρησιμοποίηση του συνόλου ή ουσιώδους μέρους του περιεχομένου της βάσης δεδομένων χωρίς άδεια του κατασκευαστή τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή ενός (1) έως πέντε (5) εκατομμυρίων δραχμών (άρθρο 66 § 10).

Επιτρέπεται η κατάσχεση των μέσων προσβολής ή απόδειξη προσβολής των δικαιωμάτων (π.χ. κατάσχεση CD-ROM που ενσωματώνουν αντίγραφα προστατευόμενης βάσης δεδομένων κλπ). Υφίσταται αστική ευθύνη αποζημίωσης των δικαιούχων βάσης δεδομένων για ποσό όχι μικρότερο από το διπλό εκείνου το οποίο θα κατέβαλε ο προσβολέας, εάν είχε πληρώσει για την άδεια χρήσης την οποία έκανε (ό,τι συνήθως ή κατά νόμο καταβάλλεται). Ο προσβληθείς μπορεί πάντοτε να απαιτήσει τα κέρδη από την παράνομη εκμετάλλευση της βάσης, αρκεί να μπορεί να αποδείξει πόσα είναι αυτά (συνήθως ιδιαίτερα δύσκολο) και παραιτούμενος βέβαια του δικαιώματος να απαιτήσει το παραπάνω διπλό ποσό. Οφείλεται επίσης ικανοποίηση και της ηθικής βλάβης του δικαιούχου.

2.11. Εξουδετέρωση τεχνολογικών μέτρων

Έχει ποινικοποιηθεί, με τροποποίηση του Ν. 2121/1993 (αρ. 66Α και 66Β, μεταφορά Οδηγίας 2001/29), η εξουδετέρωση κάθε αποτελεσματικού τεχνολογικού μέτρου, την οποία πραγματοποιεί κάποιος εν γνώσει του ή έχοντας βάσιμους λόγους που του επιτρέπουν να γνωρίζει ότι έχει αυτό το σκοπό. Απαγορεύεται χωρίς την άδεια του δικαιούχου η κατασκευή, η εισαγωγή, η διανομή, η πώληση, η εκμίσθωση, η διαφήμιση για πώληση ή εκμίσθωση ή η κατοχή για εμπορικούς σκοπούς συσκευών, προϊόντων, συστατικών στοιχείων ή η παροχή υπηρεσιών που α) αποτελούν αντικείμενο προώθησης, διαφήμισης ή εμπορίας με σκοπό την εξουδετέρωση της προστασίας β) πέρα από την εξουδετέρωση ίσης προστασίας έχουν σκοπό εμπορικό ή χρήση περιορισμένης σημασίας ή γ) έχουν πρωτίστως σχεδιασθεί, παραχθεί, προσαρμοσθεί ή πραγματοποιηθεί για να επιτρέψουν ή να διευκολύνουν την εξουδετέρωση της προστασίας οποιονδήποτε αποτελεσματικών τεχνολογικών μέτρων (αρ. 6 παρ. 2 Οδηγίας 2001/29) [B5].

Ως τεχνολογικά μέτρα νοούνται μηχανισμοί, κάθε τεχνολογία ή συστατικό στοιχείο που, λειτουργώντας αποσκοπεί στο να εμποδίσει ή να περιορίσει πράξεις σε σχέση με έργα ή άλλα προστατευμένα αντικείμενα, που δεν έχουν επιτραπεί από τον δικαιούχο πνευματικής ιδιοκτησίας ή συγγενικού δικαιώματος, συμπεριλαμβανομένου και του ειδικής φύσης δικαιώματος του κατασκευαστή βάσης δεδομένων. Τα τεχνολογικά μέτρα θεωρούνται αποτελεσματικά όταν η χρήση του προστατευμένου έργου ή άλλου προστατευμένου αντικείμενου ελέγχεται από τους δικαιούχους μέσω της εφαρμογής διαδικασίας ελέγχου, όπως κρυπτογράφηση, διατάραξη της μετάδοσης ή άλλη μετατροπή του έργου ή άλλου προστατευμένου αντικείμενου ή προστατευτικού μηχανισμού ελέγχου της αντιγραφής, ο οποίος επιτυγχάνει τον στόχο της προστασίας.

Με την τεχνολογία μπορεί πραγματικά να επιτύχει ως εξής (και όχι μόνο): η απαγόρευση αναπαραγωγής CD από ηλεκτρονικό υπολογιστή, η απαγόρευση εκτύπωσης, η απαγόρευση πρόσβασης, η μέτρηση και παρακολούθηση των παραγόμενων αντιγράφων κλπ.

2.12. Περιορισμοί νόμιμου χρήστη βάσης δεδομένων προστατευόμενης με το sui generis δικαίωμα

Οι περιορισμοί που προβλέπονται από τον νόμο για τον νόμιμο χρήστη βάσης δεδομένων προστατευόμενης με το sui generis δικαίωμα έχουν ως εξής [A1]:

- Δεν μπορεί να κατασκευάσει αντίγραφο ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων ούτε για ιδιωτική χρήση – απαγορεύεται η χρήση της πληροφορίας της βάσης δεδομένων ακόμη και για ιδιωτικούς σκοπούς.
- Δεν μπορεί να προβεί σε εξαγωγή (αντιγραφή, αναζήτηση, παρουσίαση στην οθόνη) ουσιώδους μέρους της βάσης δεδομένων, παρά μόνο επουσιώδους, μαντεύοντας όμως ποιο είναι αυτό που θα έκρινε το δικαστήριο ως επουσιώδες μέρος της βάσης.
- Δεν μπορεί να προβεί σε εξαγωγή (ούτε) επουσιώδους μέρους της βάσης εάν αυτό θίγει τα δικαιώματα του κατασκευαστή.
- Δεν μπορεί να προβεί σε εξαγωγή (ούτε) επουσιώδους μέρους της βάσης αν αυτό συγκρούεται με την κανονική εκμετάλλευση της βάσης.
- Ο νόμιμος χρήστης μπορεί να «φορτώνει» στην προσωρινή μνήμη του υπολογιστή του επουσιώδη τμήματα του περιεχομένου της βάσης – αντίθετη διάταξη σε σύμβαση είναι άκυρη – αλλά όχι αν αυτή η χρήση είναι συστηματική, επανειλημμένη με συνέπεια την παρεμπόδιση της κανονικής εκμετάλλευσης της βάσης (αόριστη ρήτρα εδώ, που θα δημιουργήσει προβλήματα στην πράξη).
- Ο νόμιμος χρήστης μπορεί να προβεί (μόνο) σε εξαγωγή (αντιγραφή, αναζήτηση κλπ) ουσιώδους μέρους της βάσης μόνο αν πρόκειται για ερευνητικούς ή εκπαιδευτικούς σκοπούς, αρκεί να αναφέρει την πηγή εξαγωγής πρέπει να δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο μη εμπορικό σκοπό – μόνο η εξαγωγή επιτρέπεται, η επαναχρησιμοποίηση (κάθε μέσο με ίο οποίο το περιεχόμενο της βάσης καθίσταται προσιτό στο κοινό) δεδομένων της βάσης απαγορεύεται, ακόμη και αν πρόκειται για εκπαιδευτικό/ερευνητικό μη εμπορικό σκοπό.
- Αν ο παράνομος χρήστης θέλει, μπορεί να προβεί σε ανταγωνισμό με τον δικαιούχο της βάσης, εκτελώντας πράξεις που δεν συμβαδίζουν με την κανονική χρήση της θίγοντας τα συμφέροντα του κατασκευαστή της – ο νόμιμος όμως δεν μπορεί. Αν ο νόμιμος χρήστης θέλει, μπορεί να φτιάξει μόνος του μια άλλη «έκδοση», της βάσης. Αν δεν μπορεί, πρέπει να ζητήσει άδεια από τον κατασκευαστή, ώστε να μπορεί να συνδυάσει προστατευόμενα δεδομένα της βάσης. Ο κατασκευαστής δεν έχει καμία υποχρέωση να χορηγήσει τέτοια άδεια, ακόμη και αν είναι η βάση του η μόνη πηγή των δεδομένων
- Ο νόμιμος χρήστης δεν μπορεί να δανείσει, να δώσει ή να πωλήσει δεδομένα της βάσης σε άλλους, ακόμη και εάν έχει πληρώσει για την πρόσβαση του στη βάση (εκτός αν ειδική πρόβλεψη στη σύμβαση κατασκευαστή/χρήστη το επιτρέπει).
- Ο νόμιμος χρήστης δεν μπορεί να πάρει δεδομένα που περιλαμβάνονται στη βάση ακόμη κι αν τα έχει βρει από άλλη πηγή και όχι από την ίδια τη βάση δεδομένων (απαγόρευση έμμεσης αναπαραγωγής).
- Η βάση προστατεύεται για 15 χρόνια και πιθανώς (ανανέωση κλπ) για πάντα. Πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι η προστασία αφορά και τα δεδομένα τα οποία κατά παράδοση έμεναν εκτός της προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας – πληροφορίες, δεδομένα, απλά γεγονότα τα στοιχεία που πάντοτε ανήκαν στο κοινό κτήμα.

2.13. Συμβάσεις Παραχώρησης Βάσεων Δεδομένων

Οι συμβάσεις παραχώρησης βάσεων δεδομένων συνδέουν τον δημιουργό πρωτότυπης βάσης δεδομένων ή τον κατασκευαστή βάσης δεδομένων με τον χρήστη καθ' όσον είναι και αυτές σχεδιασμένες για να καλύψουν τις ανάγκες ενός μεγάλου κύκλου χρηστών. Με τη σύμβαση παραχώρησης παρέχεται το δικαίωμα στον χρήστη να αποκτήσει πρόσβαση στις πληροφορίες που περιέχει η βάση δεδομένων, στις οποίες περιλαμβάνονται προστατευόμενα με το δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας έργα ή άλλα δεδομένα, μέσω αναζήτησης με τη βοήθεια ειδικού προγράμματος, η χρήση του οποίου παραχωρείται επίσης, ενώ παρέχεται και σχετικό συνοδευτικό υλικό (εγχειρίδιο χρήσης κλπ.). Η βάση δεδομένων μπορεί να περιέχεται σε σταθερό φορέα αποθήκευσης (βιβλίο, CD ROM κλπ) ή η πρόσβαση σε αυτήν να γίνεται επιγραμματικά (on line) μέσω δικτύου και με βάση αυτή τη διάκριση διαφοροποιούνται και τα χαρακτηριστικά της σύμβασης παραχώρησης. Περαιτέρω, διακρίνονται δύο βασικές μορφές παραχώρησης βάσεων δεδομένων αποθηκευμένων σε

σταθερό φορέα (on-line), ανάλογα με τη διάρκεια αυτής: α) η οριστική παραχώρηση χρήσης και β) η παραχώρηση για περιορισμένο χρονικό διάστημα.

2.14. Συμβάσεις παραχώρησης χρήσης με παροχή υλικού φορέα πληροφοριών

2.14.1. Οριστική παραχώρηση χρήσης βάσης δεδομένων

Στη σύμβαση παραχώρησης οριστικής χρήσης βάσης δεδομένων όπου χορηγείται ο οπτικός δίσκος (CD-ROM) ή άλλος υλικός φορέας στον οποίο περιέχεται η βάση δεδομένων μεταβιβάζεται κατά κυριότητα ή εκμισθώνεται ο υλικός αυτός φορέας των πληροφοριών ενώ παράλληλα παρέχεται άδεια χρήσης του περιεχομένου της. Ο τρόπος αυτός παραχώρησης συναντάται συχνότερα στην πράξη και αποτελεί το σπουδαιότερο τρόπο εμπορικής εκμετάλλευσης βάσεων δεδομένων.

Ο συμβατικός τύπος που βρίσκει εφαρμογή στον τύπο αυτό παραχώρησης είναι η σύμβαση πώλησης, όπως και στην περίπτωση της διάθεσης τυποποιημένου λογισμικού και τούτο, διότι με βάση τα τυπολογικά χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης σύμβασης είναι δυνατή η ένταξη της στην έννοια της πώλησης. Πράγματι, η σύμβαση έχει ως αντικείμενο τη διαρκή παραχώρηση πληροφοριών, οι οποίες έχουν συγκεντρωθεί σε ένα ενιαίο πληροφοριακό σύνολο εκ των προτέρων για έναν αόριστο αριθμό χρηστών, έχει δε χαρακτήρα ανταλλακτικό, καθ' ότι με αυτήν εγχειρίζεται στον χρήστη ένα αντίγραφο μιας βάσης δεδομένων και αυτός καταβάλλει το τίμημα.

Το γεγονός ότι ενδεχομένως οι πληροφορίες που περιέχονται σε μια βάση δεδομένων είναι κοινόχρηστες δεν αντίκειται στη φύση της σύμβασης πώλησης, διότι δεν υφίσταται επί αυτών απόλυτο και αποκλειστικό δικαίωμα. Ο κατασκευαστής της βάσης δεδομένων αποκτά, βεβαίως, περιουσιακό δικαίωμα επάνω στις πληροφορίες αυτές με τις επενδύσεις στις οποίες προβαίνει για τη συλλογή, επεξεργασία και ανανέωση τους.

Ακόμα πρέπει να σημειωθεί ότι δεν ασκεί καμία έννομη επιρροή το γεγονός ότι η περιουσία του πωλητή - δικαιούχου της βάσης δεδομένων δεν μειώνεται με την πώληση, για το λόγο ότι οι διατάξεις για την πώληση προσανατολίζονται όχι στη μείωση της περιουσίας του πωλητή αλλά στην αύξηση της περιουσίας του αγοραστή. Αποφασιστική σημασία έχει, εν προκειμένω, το ότι με την παραχώρηση της βάσης δεδομένων επέρχεται οριστική μεταφορά μιας περιουσιακής αξίας στην περιουσία του χρήστη, η οποία συνίσταται στη δυνατότητα εκμετάλλευσης των πληροφοριών που αποκτά αυτός από τη βάση δεδομένων.

Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε ότι εφόσον κύριο αντικείμενο της σύμβασης παραχώρησης είναι η παροχή των πληροφοριών της βάσης δεδομένων ως άυλο αγαθό, καθίσταται δυνατή η εφαρμογή των διατάξεων του ΑΚ για την πώληση (άρθρα 513 επ.). Εξάλλου, όπως ήδη εκτέθηκε, τα άυλα οικονομικά αγαθά αποτελούν αντικείμενο πώλησης, χωρίς να είναι απαραίτητο αυτά να έχουν το χαρακτήρα απόλυτου και αποκλειστικού δικαιώματος.

2.14.2. Παραχώρηση χρήσης βάσης δεδομένων για περιορισμένο χρονικό διάστημα

Το δικαίωμα χρήσης που παραχωρείται με τη βάση δεδομένων μπορεί να είναι χρονικά περιορισμένο όπου ο χρήστης της βάσης δεδομένων αναλαμβάνει την υποχρέωση επιστροφής του υλικού φορέα της και τη διαγραφή οποιουδήποτε αντιγράφου της βρίσκεται ενδεχομένως αποθηκευμένο στο σκληρό δίσκο του υπολογιστή του, μετά τη λήξη της σύμβασης. Σχετικά με την χρονικά περιορισμένη παραχώρηση προγράμματος και στην περίπτωση όπου η παραχώρηση για περιορισμένο χρονικό διάστημα αφορά βάση δεδομένων, οι διατάξεις που εφαρμόζονται είναι οι διατάξεις περί μισθώσεως προσοδοφόρου αντικειμένου (ΑΚ 638).

2.14.3. Συμβάσεις παραχώρησης χρήσης βάσης δεδομένων με επιγραμμική (On line) πρόσβαση

Οι συμβάσεις παραχώρησης βάσης δεδομένων on line είναι μικτές συμβάσεις που παρουσιάζουν οικονομική ενότητα ενώ η κυριότερη παροχή είναι αυτή που αφορά την αναζήτηση και μετάδοση πληροφοριών. Αυτές οι συμβάσεις διαφοροποιούνται από τις συνήθεις συμβάσεις παραχώρησης, στις οποίες διατίθεται το υλικό – φορέας της βάσης δεδομένων (CD-ROM), κατά το ότι ο χρήσης δεν αποκτά κυριότητα ή κατοχή στον φορέα. Στις συμβάσεις αυτές, ο κατασκευαστής της βάσης δεδομένων αναλαμβάνει την υποχρέωση να θέτει στη διάθεση του εκάστοτε χρήστη τη βάση δεδομένων και, πιο συγκεκριμένα, να καθιστά δυνατή την πρόσβαση σε αυτή και την αναζήτηση στοιχείων.

Δύο είναι οι κύριες υποχρεώσεις του παραχωρήσαντος τη βάση δεδομένων, να θέτει τη βάση δεδομένων σε ετοιμότητα καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης για το χρήστη ώστε να μπορούν να τεθούν στη διάθεση του οι αιτούμενες πληροφορίες και να μεταδίδει τα στοιχεία μετά από αίτηση ή άλλη ενέργεια του χρήστη. Από τις υποχρεώσεις, η πρώτη εμπίπτει είτε στη σύμβαση έργου (άρθρο 681 επ. ΑΚ) είτε στη σύμβαση προσοδοφόρου αντικειμένου (ΑΚ 638) ενώ η δεύτερη στη σύμβαση της πώλησης (άρθρα 513 επ. ΑΚ).

Υποστηρίζεται ότι είναι δυνατός ο συνδυασμός, είναι δυνατή η διαφοροποιημένη αντιμετώπιση των δύο παροχών και η διατήρηση της νομικής αυτοτέλειάς τους όπου για κάθε μια από τις σωρευόμενες παροχές εφαρμόζονται οι κανόνες του συμβατικού τύπου, στον οποίο αυτή ανήκει. Σε αντίθεση με τη θεωρία του συνδυασμού, η θεωρία της απορρόφησης δέχεται ότι η ρύθμιση που αφορά την κύρια παροχή εφαρμόζεται για ολόκληρη τη σύμβαση – οπότε εν προκειμένω θα εφαρμοσθούν οι διατάξεις της πώλησης – και μόνο συμπληρωματικά εφαρμόζεται η ρύθμιση που διέπει τη δευτερεύουσα παροχή. Συνεπώς η εφαρμογή των κατάλληλων διατάξεων του ΑΚ είναι ζήτημα επιλογής της κατάλληλης μεθόδου ερμηνείας των μικτών συμβάσεων.

Συμβατικοί όροι χρήσης βάσεων δεδομένων: Κάθε σύμβαση περιέχει συγκεκριμένους όρους που δεσμεύουν τους συμβαλλόμενους και ελέγχονται ως προς την εγκυρότητά τους καταρχήν από τα άρθρα 281ΑΚ και 179ΑΚ αλλά και από τον Ν.2251/1994 που προστατεύει τους καταναλωτές. Ο όρος που κρίνεται καταχρηστικός ή ανήθικος κλπ είναι άκυρος ενώ ο Ν. 2251/1994 αναφέρεται σε ειδικό κατάλογο με όρους που μπορεί το δικαστήριο να κρίνει άκυρους και επομένως, δεν δεσμεύουν τους συμβαλλόμενους.

Ο Ν. 2121/1993 είναι ο κύριος νόμος που καθορίζει τους όρους χρήσης των βάσεων δεδομένων, όπως τροποποιήθηκε για να εναρμονισθεί το ελληνικό δίκαιο με την Οδηγία 96/9/ΕΟΚ. Το δικαίωμα ειδικής φύσεως του κατασκευαστή βάσεων δεδομένων έχει υποστεί την ερμηνεία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων καθώς περιόρισε τις προστατευόμενες με αυτό βάσεις δεδομένων στις βάσεις στις οποίες η ουσιαστική επένδυση δεν αφορούσε την ίδια τη δημιουργία των δεδομένων αλλά μόνο την κτήση τους. Παρόλα αυτά το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων περιορίστηκε σε σημασιολογικές διευκρινίσεις αφήνοντας αναπάντητη μια σειρά ερωτημάτων.

2.14.4. Εφαρμογή του ν.703/1977 στις συμβάσεις πληροφορικής

Οι συμβάσεις πληροφορικής, κυρίως αυτές που αφορούν το λογισμικό αλλά και πληροφοριακά αγαθά, υπόκεινται στον έλεγχο του δικαίου των περιορισμών του ανταγωνισμού, δηλ. του Ν. 703/1997 όπως ισχύει. Τη σημασία του ελέγχου αυτού υπογραμμίζει το γεγονός ότι οι συμβάσεις πληροφορικής έχουν μεγάλη σημασία για την οικονομική ανάπτυξη στη σύγχρονη κοινωνία των πληροφοριών.

Σύμφωνα με το νόμο, απαγορεύεται κάθε συμφωνία μεταξύ επιχειρήσεων, απόφαση ενώσεων επιχειρήσεων ή εναρμονισμένη πρακτική επιχειρήσεων, η οποία έχει ως αντικείμενο ή αποτέλεσμα την παρακώλυση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού (άρθρο 1 § 1 ν. 703/1977) [B6]. Εδώ εμπίπτουν οι συμφωνίες που έχουν ως αντικείμενο την

παραχώρηση χρήσης ή εκμετάλλευσης λογισμικού, οι οποίες καταρτίζονται μεταξύ επιχειρήσεων που ανήκουν στην ίδια ή σε άλλη βαθμίδα παραγωγής αλλά και οι συμβάσεις που έχουν ως σκοπό τη διάθεση χρήσης στον τελικό χρήστη του λογισμικού (επιχείρηση ή καταναλωτή). Εφόσον στις σχετικές συμβάσεις περιέχονται ρήτρες που παρακωλύουν ή νοθεύουν τον ανταγωνισμό και συντρέχουν και οι λοιπές προϋποθέσεις του άρθρου 1 ν. 703/1997, οι συμβάσεις αυτές απαγορεύονται και είναι απολύτως άκυρες (άρθρο 1 § 2 ν. 703/1997). Τέτοιες ρήτρες μπορεί να αφορούν λ.χ. την απαγόρευση προμήθειας λογισμικού από άλλο παραγωγό, απαγορεύσεις ανταγωνισμού, τον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό τιμών, την απαγόρευση χορήγησης υποαδειών χρήσης ή εκμετάλλευσης κοκ. Στην απαγόρευση του άρθρου 1 § 1 ν. 703/1997 εμπίπτουν και οι συμβάσεις, όπου υπάρχει σύζευξη των επιμέρους παροχών δηλ. του υλικού με το λογισμικό, στις οποίες ο πωλητής του λογισμικού μπορεί να εξαρτήσει την παραχώρηση του από την αγορά ή τη μίσθωση Η/Υ, ενώ μπορεί να υπάρξει και σύζευξη δύο ή περισσότερων λογισμικών μεταξύ τους (λειτουργικού και εφαρμογών κοκ).

Εξαιρέση από την παραπάνω απαγόρευση προβλέπεται από τον Κανονισμό αριθ.772/2004ΕΚ . Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Κανονισμού, το άρθρο 81 παράγραφος 1 της Συνθήκης δεν εφαρμόζεται στις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας που συνάπτονται μεταξύ δύο επιχειρήσεων με τις οποίες επιτρέπεται η παραγωγή των προϊόντων τα οποία αφορά η σύμβαση. Στον Κανονισμό υπάγονται, μεταξύ άλλων, και τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας επί λογισμικού, όπως ορίζει το άρθρο 1 § 1 β' αυτού. Πάντως, όταν οι επιχειρήσεις που μετέχουν στη συμφωνία είναι ανταγωνιστικές επιχειρήσεις, η παραπάνω απαλλαγή ισχύει υπό τον όρο ότι το συνολικό μερίδιο αγοράς αμφοτέρων των μερών της συμφωνίας δεν υπερβαίνει το 20% στην επηρεαζόμενη σχετική αγορά τεχνολογίας και προϊόντος, ενώ όταν δεν είναι ανταγωνιστικές, το ποσοστό αυτό ανέρχεται σε 30% (άρθρο 3 §1, §2).

Ενδεικτικά αναφέρεται για το λογισμικό η άρνηση παραχώρησης του, η καταχρηστικότητα όρων που αφορούν τη διανομή του, η μη αποκάλυψη των συστημάτων διασύνδεσης, η επιβολή άνισων όρων κοκ. Κρίθηκε νομολογιακά ότι κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης δύναται να έχουμε και στην περίπτωση άρνησης χορήγησης άδειας χρήσης βάσει δεδομένων που προστατεύεται από το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας όταν το εν λόγω πληροφοριακό προϊόν συνιστά «βασική διευκόλυνση».

Στις ηλεκτρονικές αγορές μεταξύ επιχειρήσεων μπορεί να προκύψουν προβλήματα ανταγωνισμού, δεδομένου ότι μπορεί να προκύψει κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης εξαιτίας της άρνησης ή περιορισμού πρόσβασης σε αυτές ή εφόσον δημιουργηθούν αποτελέσματα δικτύου ενώ μπορεί και εδώ να διαπιστωθούν εναρμονισμένες πρακτικές, συμφωνίες ή αποφάσεις αποκλειστικής συνδρομής ή άρνησης πρόσβασης που αποτελούν απαγορευμένες συμπράξεις, υπό την έννοια του άρθρου 1 ν.703/1997.

2.15. Κριτική/Συμπεράσματα της προστασίας με το sui generis δικαίωμα

Παρόλο που η ενσωμάτωση της Οδηγίας για τις βάσεις δεδομένων στη νομοθεσία των κρατών μελών έγινε, στις περισσότερες εκτός της τεθείσας προθεσμίας (1.1.1998) τελικά, όλα τα κράτη – μέλη ενσωμάτωσαν την Οδηγία είτε με προσθήκες στους υπάρχοντες νόμους περί πνευματικής ιδιοκτησίας (Ελλάδα, Αγγλία, Γερμανία κλπ) είτε με νέους νόμους (Βέλγιο).

Οι κριτικοί της Οδηγίας μιλούν για το «πείραμα» της Ευρώπης τονίζοντας ότι η νομολογία αγνόησε ουσιαστικά τον ορισμό της βάσης δεδομένων κατά την Οδηγία ερμηνεύοντας ευρέως την έννοια ώστε και μια μικρή συλλογή των συνδέσμων του Διαδικτύου να κρίνεται ως ουσιώδης επένδυση και να δικαιολογεί προστασία με το sui generis δικαίωμα [A1]. Βάσεις δεδομένων κρίθηκαν και οι ιστοσελίδες του Διαδικτύου αλλά και τμήματα εφημερίδων με μικρές αγγελίες. Στην Ευρώπη, ποσοστό του 50% των αγωγών αφορά κυρίως βάσεις δεδομένων με πληροφορίες όπως τηλέφωνα, ημερομηνίες αθλητικών γεγονότων, προγράμματα τηλεόρασης, ώρες συναυλιών, δεδομένα δηλαδή «συνθετικά» (κανείς δεν μπορεί να καταλήξει σε αυτά μέσω έρευνας αλλά είναι πάντοτε αναγκασμένος να τα πάρει από κάποιον άλλον). Κατά την Οδηγία, αυτά τα δεδομένα ίσως τελικά να είναι πιο πολύτιμα από τα «αληθινά» δεδομένα.

Οι κριτικοί της Οδηγίας υποστηρίζουν και τα παρακάτω εναντίον της:

α: Η αυξημένη προστασία δεν επηρεάζει την αγορά Βάσεων Δεδομένων [A1]

Ιδιαίτερα στις ΗΠΑ, όπου οι κατασκευαστές βάσεων δεδομένων αμέσως μετά την έκδοση της ευρωπαϊκής Οδηγίας ξεκίνησαν τις πιέσεις προς το Κογκρέσο ώστε να αποκτήσουν την ίδια προστασία με τις ευρωπαϊκές εταιρείες, οι ενδείξεις του κινδύνου αποτυχίας της αγοράς βάσεων δεδομένων λόγω της επίδρασης της βάσης που θεωρητικά «εκμηδένιζε» την προστασία των πιο πολλών και των πιο οικονομικά σημαντικών από αυτές, ήταν σχεδόν ανύπαρκτη. Μεταξύ των ετών 1991 και το 1997, ο αριθμός των βάσεων δεδομένων στην αγορά αυξήθηκε όπως και ο αριθμός αρχείων μέσα σε βάσεις δεδομένων και ο αριθμός των αναζητήσεων σε βάσεις αλλά η επίδραση της Οδηγίας στην Ευρώπη μετά το 1996 δεν ήταν αυτή που υπόσχονταν οι υποστηρικτές της αφού η ευρωπαϊκή αγορά εμφάνισε μια άνοδο, για ένα χρόνο ενώ μετά επανήλθε σε κανονικά προ Οδηγίας επίπεδα.

β. Υπήρχε ήδη ικανοποιητική προστασία [A1]

Οι κριτικοί του *suī generis* δικαιώματος, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, προβάλλουν ότι υπήρχαν ήδη πολύ ουσιαστικοί τρόποι προστασίας των δικαιωμάτων των κατασκευαστών όπως:

- **Αγωγή με βάση την πνευματική ιδιοκτησία για πρωτότυπες βάσεις δεδομένων:** γίνονται προσπάθειες, από την πλευρά των δημιουργών/ κατασκευαστών ώστε οι βάσεις τους να «ξεπερνούν» το πολύ χαμηλό «όριο» πρωτοτυπίας που απαιτείται από το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας για να προστατεύεται μια βάση με τεχνικές όπως η εισαγωγή πρωτότυπου υλικού (το οποίο προστατεύεται κατά την πνευματική ιδιοκτησία) στη βάση, η ένταξη περιλήψεων, η οργάνωση με πρωτότυπο τρόπο κλπ. Με τις τεχνικές αυτές κάθε ολοκληρωτική αντιγραφή και επαναχρησιμοποίηση της βάσης δεδομένων είναι παράνομη ενώ οι κατασκευαστές αναφέρουν ότι οι τεχνικές αυτές ανεβάζουν τα κόστη τους, χωρίς αυτό να δικαιολογείται από κάποιο λόγο εκτός του σκοπού νομικής προστασίας. Βέβαια τα δεδομένα που δεν είναι πρωτότυπα (τηλεφωνικοί αριθμοί κλπ) μένουν εκτός προστασίας και οι ανταγωνιστές μπορούν να παίρνουν από τις βάσεις τους όλα τα μη πρωτότυπα δεδομένα – η συλλογή και οργάνωση των οποίων πιθανώς απαιτήσε σημαντικότερες επενδύσεις χωρίς την άδεια τους.
- **Αγωγή με βάση παραβίαση σύμβασης / συμφωνίας παραχώρησης χρήσης:** αν ο χρήστης παραβιάσει τη σύμβαση με την οποία του παραχωρήθηκε η χρήση της βάσης δεδομένων, τότε ο κατασκευαστής μπορεί να καταθέσει αγωγή με βάση τη σύμβαση. Συνήθως οι κατασκευαστές βάσεων δεδομένων εισάγουν στο περιεχόμενο της σύμβασης ισχυρούς όρους προστασίας με μια άδεια χρήσης – άδεια κατά την οποία ο χρήστης συμφωνεί ότι, εφόσον σκίσει το περιτύλιγμα ενός π.χ. CD-ROM που περιέχει τη βάση, συμφωνεί με τους αναγεγραμμένους όρους χρήσης μέσα στο CD. Ο χρήστης πρέπει να ενεργοποιήσει τη λεγόμενη άδεια, δηλαδή να πατήσει το πλήκτρο και να δηλώσει «συμφωνώ» (με τους όρους που αναγράφονται πάνω από τις δηλώσεις). Η νομιμότητα των παραπάνω αδειών θεωρείται από πολλούς νομικούς, αλλά και σύμφωνα με κάποια νομολογία, προβληματική. Σαφώς δεν μπορούν οι όροι να είναι καταχρηστικοί και άκυροι, κατά τον νόμο προστασίας του καταναλωτή.

Πάντως, οι κατασκευαστές προβάλλουν το επιχείρημα ότι η προστασία μέσω σύμβασης δεν επαρκεί καθώς ενεργεί μόνο μεταξύ των μερών της σύμβασης. Αν δηλαδή ο συμβαλλόμενος χρήστης παραδώσει παράτυπα τη βάση σε κάποιον τρίτον, ο κατασκευαστής δεν μπορεί να εναγάγει τον τρίτον για την προσβολή των δικαιωμάτων του στη βάση με νομική βάση την παραβίαση της συμβατικής υποχρέωσης. Η συμβατική προστασία μπορεί να βοηθήσει μόνο μετά από συγκεκριμένη προσβολή χωρίς να προστατεύει γενικά τις βάσεις.

- **Αγωγή με βάση τον αθέμιτο ανταγωνισμό:** Η προσέγγιση του θέματος από την σκοπιά του αθέμιτου ανταγωνισμού αντιμετωπίζει τις ήδη πρωτότυπες βάσεις δεδομένων ως προϊόντα επενδύσεων με σημαντική οικονομική αξία και προβάλλει καλύτερα το πραγματικό πρόβλημα, το οποίο είναι πως θα προστατευθεί ο επενδυτής από την παράνομη οικειοποίηση του έργου του από έναν κακόπιστο ανταγωνιστή, που δραστηριοποιείται στην ίδια αγορά.

Ως κριτική στη λύση του αθέμιτου ανταγωνισμού [A1], τονίζεται ακριβώς το ότι δεν παρέχει εκ των προτέρων ένα συγκεκριμένο οικονομικό δικαίωμα ενώ ο

ανταγωνισμός δεν μπορεί να «ενεργήσει» προληπτικά παρά μόνο κυρωτικά. Άλλωστε, η αγωγή αθεμίτου ανταγωνισμού δεν μπορεί παρά να στραφεί εναντίον ανταγωνιστή και όχι εναντίον οποιουδήποτε άλλου χρήστη της βάσης, που δεν έχει πρόθεση κερδοσκοπίας ενώ οι κατασκευαστές βάσεων δεδομένων επιθυμούν βέβαια την απόλυτη προστασία ενός εμπραγμάτου δικαιώματος στις βάσεις τους.

- **Χρήση τεχνολογικών μέτρων προστασίας [A1]:** Οι κατασκευαστές χρησιμοποιούν τα τεχνολογικά μέτρα προστασίας ώστε οι χρήστες να αναγκάζονται να τηρούν τις συμφωνίες μαζί τους (ουσιαστικά, τα τεχνολογικά μέτρα συμπληρώνουν τους όρους χρήσης των βάσεων δεδομένων). Τα τεχνολογικά μέτρα προστασίας περιλαμβάνουν: την κρυπτογραφία (χρήση κωδικών και παροχή δυνατότητας αποκρυπτογράφησης με την παροχή κλειδιών σε νόμιμους χρήστες), τη χρήση κωδικών πρόσβασης, τη θέση του κωδικού του χρήστη εκτός λειτουργίας εάν υπάρχουν ενδείξεις παράνομης συμπεριφοράς κ.α. Η χρήση των τεχνολογικών μέτρων προστασίας ενισχύεται ιδιαίτερα έντονα με τους νέους ποινικούς κανόνες, οι οποίοι ποινικοποιούν και απειλούν με σοβαρές ποινές όχι μόνο την παράνομη πρόσβαση μέσω της εξουδετέρωσης των τεχνολογικών μέσων προστασίας στα δεδομένα αλλά και την ίδια την εξουδετέρωση των μέσων προστασίας, ανεξαρτήτως της παράνομης πρόσβασης (εξίσωση από πλευράς ποινικού δικαίου της πράξης της εξουδετέρωσης με την πράξη της πρόσβασης – σαν, δηλαδή, το ποινικό δίκαιο να επεφύλασσε την ίδια τιμωρία σε εκείνον που γκρέμισε μόνο τον φράχτη ενός ακινήτου με εκείνον που μπήκε και καταπάτησε το ακίνητο). Οι υπερασπιστές του *sui generis* δικαιώματος στις βάσεις δεδομένων αντιτάσσουν ότι τα τεχνολογικά μέτρα προστασίας είναι σημαντικά χωρίς όμως να επαρκούν, καθώς, αν ο νόμιμος χρήστης παραδώσει π.χ. ένα CD-ROM σε τρίτο πρόσωπο μαζί με το κλειδί αποκρυπτογράφησης ή τον κωδικό πρόσβασης, ο κατασκευαστής δεν μπορεί να επωφεληθεί πλέον των τεχνολογικών μέτρων προστασίας για να προστατέψει την επένδυση του ενώ αναφέρεται ότι εφευρίσκονται συνέχεια μέσα εξουδετέρωσης των τεχνολογικών μέτρων προστασίας.

γ. Το *sui generis* δικαίωμα κατήγγησε το κοινό κτήμα [A1]: Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι με το *sui generis* δικαίωμα στις βάσεις δεδομένων απονεμήθηκαν ουσιαστικά πνευματικά δικαιώματα σε ιδέες, γεγονότα, απλά στοιχεία τα οποία αποτελούσαν πάντοτε τον χώρο γνωστό ως κοινό κτήμα όλων (εκείνο τον χώρο, για παράδειγμα, όπου εισέρχεται ένα έργο μετά την εκπνοή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και «παραλαμβάνεται» από όλους μας για το καλό όλων μας, εκείνο τον χώρο στον οποίο άνηκαν πάντα τα ονόματα μας, οι ονομασίες των δρόμων μας, γεγονότα, στοιχεία, δεδομένα που δεν τα έφτιαξε κανείς αλλά απλά τα βρίσκει στη φύση). Αυτά τα δεδομένα ποτέ δεν είχαν θεωρηθεί ως πιθανά αντικείμενα πνευματικής ιδιοκτησίας αφού δεν είχε γίνει κατανοητό ότι θα μπορούσε κάποιος να τα μονοπωλήσει και να πληρωθεί ώστε να δώσει ή να μην δώσει την άδεια χρήσης σε άλλους να τα πάρουν και να τα μονοπωλήσει για πάντα ενώ ταυτόχρονα θα απαγόρευε να πάρουν τα δεδομένα που περιλαμβάνονται στη βάση του (ούτε) από οπουδήποτε αλλού.

Ωστόσο, παρά την κριτική, σήμερα είναι πολύ δύσκολο να καταργηθούν νόμοι και Οδηγίες που ήδη έχουν εκδοθεί και εφαρμοστεί.

2.16. Συμπεράσματα/ Σχόλια

Μετά την Οδηγία 96/9/EK για τις βάσεις δεδομένων εκδόθηκε και η Οδηγία 2001/29/EK για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας [B5], με την οποία πολλές διατάξεις είναι εφαρμοστέες και στη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων. Το δικαίωμα αναπαραγωγής εκτείνεται ώστε να καταλάβει κάθε πιθανή μορφή, προσωρινή ή μόνιμη, άμεση ή έμμεση. Διανομή στο κοινό ρητά θεωρείται μπορεί να γίνει με πώληση ή διαφορετικά, π.χ. με διάδοση στο διαδίκτυο ενώ περιέχεται στην οδηγία ένας αναλυτικότερος κατάλογος με περιορισμούς / εξαιρέσεις των δικαιωμάτων χωρίς να δίνεται σαφής απάντηση στο αν ο κατάλογος αφορά και την προστασία

των βάσεων δεδομένων. Επειδή αφορά το δικαίωμα του δημιουργού έργου, λογικά είναι εφαρμοστέος και στις βάσεις δεδομένων που προστατεύονται με το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας (πρωτοτυπία) αλλά όχι με το δικαίωμα του κατασκευαστή μη πρωτότυπης βάσης δεδομένων.

Το *sui generis* δικαίωμα του κατασκευαστή μένει ανέπαφο από τις διατάξεις της Οδηγίας 2001/29/ΕΚ αφού η Οδηγία είχε σκοπό να διευθετήσει θέματα σχετικά με την προστασία των δημιουργών έργων. Ο κατασκευαστής βάσης δεδομένων αναφέρεται επίσης στα άρθρα 6 και 7 (προστασία τεχνολογικών μέτρων, ενημέρωση για το καθεστώς των δικαιωμάτων του δημιουργού αλλά και του κατασκευαστή βάσης δεδομένων), τα οποία επιβάλλουν την ενίσχυση της προστασίας των δικαιωμάτων με χρήση τεχνολογικών συστημάτων ώστε να μην παραβιάζεται η ψηφιακή ταυτότητα των έργων. Από την άλλη μεριά ο αντίλογος είναι ότι και ο νόμιμος χρήστης δεν πρέπει να εμποδίζεται στη χρήση της βάσης από τεχνολογικά μέτρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ:

3.1 Έκθεση Αξιολόγησης

Την 12 Δεκ 2005, η Γενική Διεύθυνση Εσωτερικής Αγοράς και Υπηρεσιών της ΕΕ δημοσίευσε την 1η αξιολόγηση της Οδηγίας 96/6/EC [A4] σχετικά με την νομική προστασία των βάσεων δεδομένων.

Η έκθεση [A4] λαμβάνει υπόψη τις αρχές που απαιτεί η αξιολόγηση του αν τα νομοθετικά μέτρα που έχουν ληφθεί έχουν επιτύχει τους στόχους τους. Η έκθεση της Επιτροπής στηρίχθηκε σε δύο εξωτερικές μελέτες, μια on-line έρευνα που διενεργήθηκε από τη Γενική Διεύθυνση Markt καθώς και από δεδομένα από το Gale Directory of Databases (GDD).

Στόχος της αξιολόγησης είναι να εκτιμηθεί αν οι στόχοι της πολιτικής που εισάγεται με την Οδηγία για τη νομική προστασία βάσεων δεδομένων έχουν επιτευχθεί και ειδικότερα αν η δημιουργία του «*sui generis*» δικαιώματος έχει διαφορετικές επιδράσεις στον ανταγωνισμό.

Η Οδηγία επιχειρεί να θέσει ένα νομικό πλαίσιο που καθιερώνει τους κανόνες για την προστασία μιας ευρείας γκάμας βάσεων δεδομένων δίνοντας ένα υψηλό βαθμό προστασίας σε ορισμένες βάσεις δεδομένων (πρωτότυπες) και δημιουργώντας ένα ειδικό δικαίωμα για εκείνες τις βάσεις που δεν ήταν πρωτότυπες κατά την έννοια των πνευματικών δικαιωμάτων των δημιουργών τους (μη πρωτότυπες).

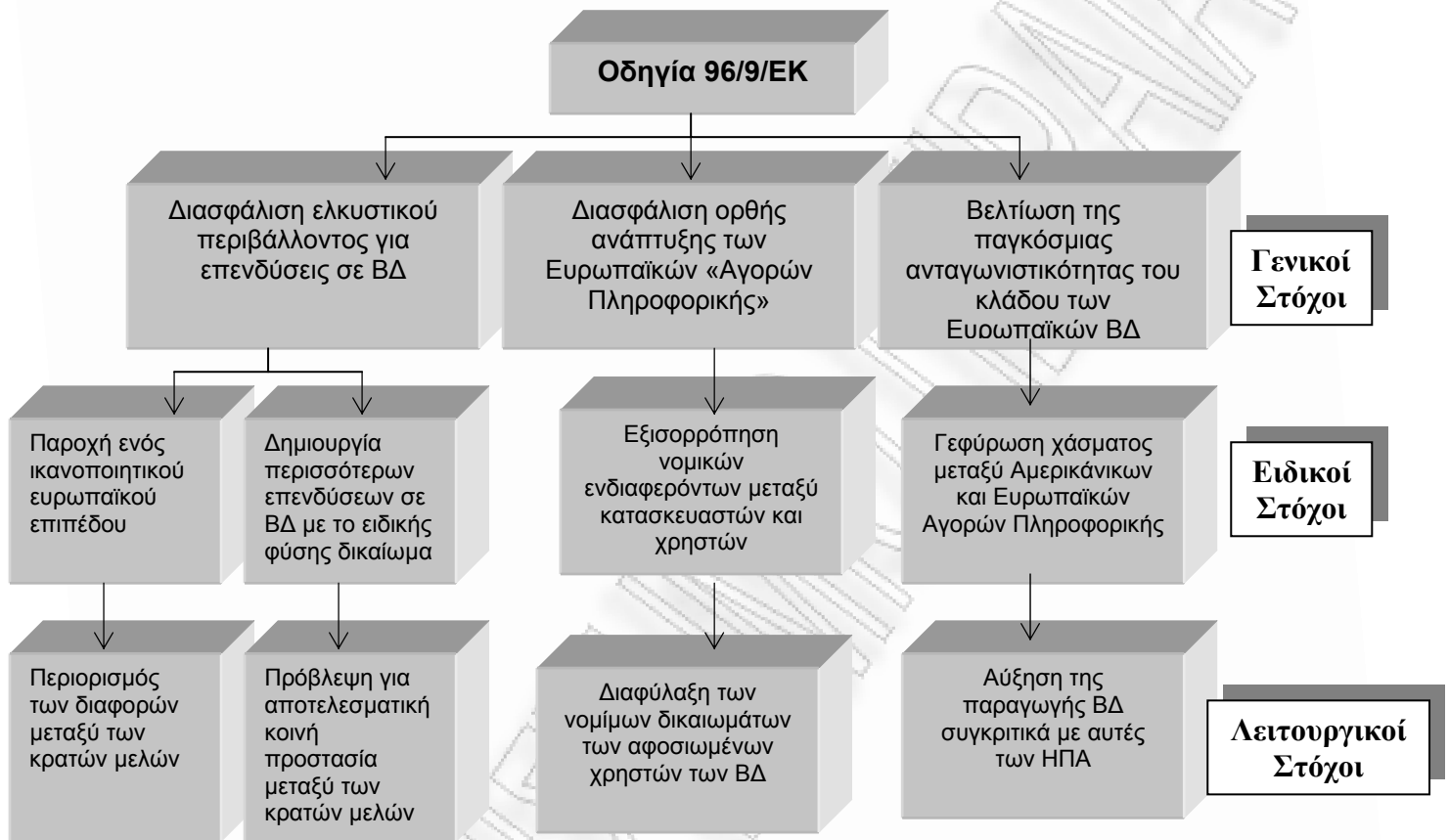
Το ειδικό δικαίωμα έχει επικριθεί κατά καιρούς για μια σειρά από λόγους όπως:

- Είναι ασαφές
- Η νέα μορφή προστασίας κλειδώνει τα δεδομένα και την πληροφόρηση στην ακαδημαϊκή κοινότητα ή άλλες βιομηχανίες που εξαρτώνται από την διαθεσιμότητα των στοιχείων και των πληροφοριών που απαιτούνται για την έρευνα
- Η νέα μορφή προστασίας είναι τόσο «στενή» ως έννοια και αποτυγχάνει να προστατεύσει κατάλληλα τις βάσεις δεδομένων

Οι αρνητικές επιπτώσεις του ειδικού δικαιώματος αποδίδονται κυρίως:

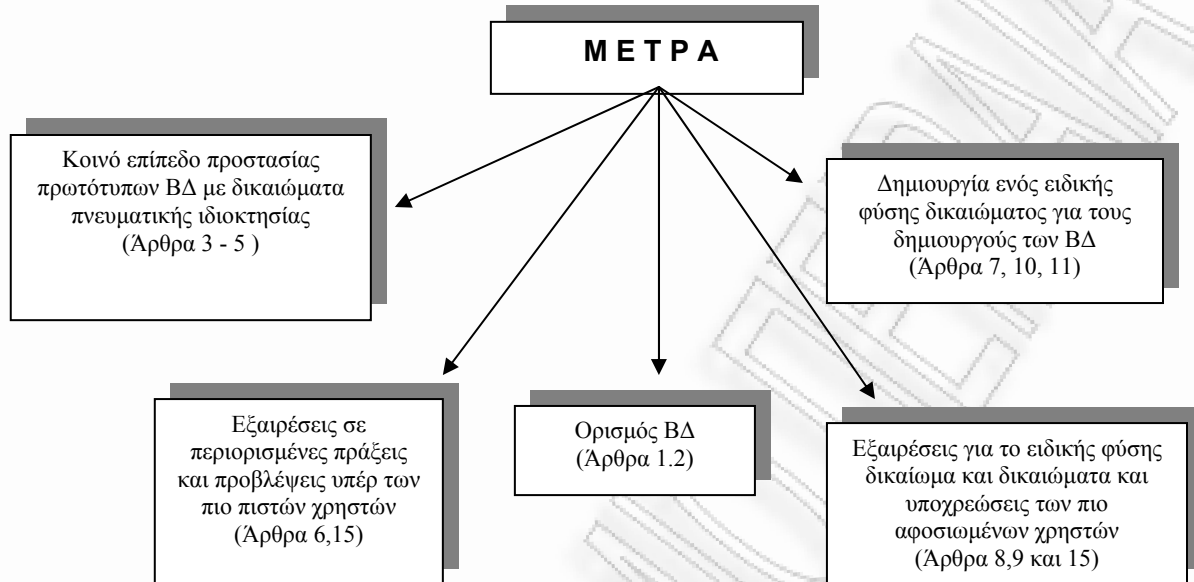
- Νομική αστάθεια,
- Δυσκολία στην αξιολόγηση των δεδομένων
- Αυξανόμενα διοικητικά βάρη
- Αυξανόμενα κόστη δημιουργίας βάσεων και λιγότερες επιχειρηματικές ευκαιρίες.

Η έκθεση αξιολογεί αυτούς τους λόγους αναλύοντας την επίδραση των δικαστικών αποφάσεων σχετικά με το ειδικής φύσης δικαίωμα και την εξέλιξη των βάσεων δεδομένων καταγράφοντας όπως φαίνεται στο ακόλουθο διάγραμμα τους στόχους της οδηγίας. Πιο συγκεκριμένα επιδιώκονται ως στόχοι η διασφάλιση ενός ελκυστικού περιβάλλοντος για επενδύσεις σε βάσεις δεδομένων, η διασφάλιση εξέλιξης και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στο χώρο των βάσεων δεδομένων.

Σχήμα 3.1.1.: Αντικειμενικοί Στόχοι της Οδηγίας 96/9/ΕΚ
 Πηγή: Έκθεση Αξιολόγησης ΕΕ (EU Evaluation Report)

Παράλληλα, η έκθεση αξιολογεί τα μέτρα που έχουν ληφθεί με την Οδηγία όπως φαίνονται στο ακόλουθο διάγραμμα:

Σχήμα 3.1.2.: Μέτρα της Οδηγίας 96/9/ΕΚ
 Πηγή: Έκθεση Αξιολόγησης ΕΕ (EU Evaluation Report)

Η Οδηγία εισήχθη στο εθνικό δίκαιο όλων των κρατών – μελών με κάποιες καθυστερήσεις ως εξής:

- ο Γερμανία, Σουηδία και Αγγλία 1-1-1998,
- ο Αυστρία και Γαλλία κατά το 1998,
- ο Βέλγιο, Δανία, Φινλανδία και Ισπανία 1998,
- ο Ιταλία, Ολλανδία 1999,
- ο Ελλάδα, Πορτογαλία 2000,
- ο Ιρλανδία, Λουξεμβούργο 2001,
- ο Κύπρος, Τσεχία, Εσθονία, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα,
- ο Πολωνία, Σλοβακία, Σλοβενία μεταξύ 1999 – 2003.

Κατά τη δημοσίευση της Οδηγίας η Γενική Διεύθυνση προσκάλεσε τους αρμόδιους φορείς σε διαβούλευση πάνω σε 4 κατευθύνσεις:

- ο Ολοκληρωτική κατάργηση της Οδηγίας (Επιλογή 1),
- ο Απόσυρση του sui generis δικαιώματος (Επιλογή 2),
- ο Τροποποίηση των sui generis περιορισμών με σκοπό να διευκρινιστούν οι σκοποί τους (Επιλογή 3),
- ο Διατήρηση του status quo (Επιλογή 4).

Η δημόσια διαβούλευση ξεκίνησε αρχικά έως 12 Μαρτίου 2006 και επεκτάθηκε αργότερα έως τις 31 Μαρτίου 2006. Παραλήφθηκαν 55 προσφορές. Στη διαβούλευση αν και δεν είναι πάντα εφικτό να τραβήξει κανείς μια διαχωριστική γραμμή μεταξύ των διαφορετικών συνόλων που συμμετείχαν, 31 από τους φορείς αντιπροσωπεύουν τους παραγωγούς – κατασκευαστές (π.χ εταιρίες παραγωγής βάσεων δεδομένων, σύνδεσμοι δημοσίευσης βάσεων δεδομένων, εκδότες και τύπος), 13 φορείς ανήκουν στους ακαδημαϊκούς (συμπεριλαμβανομένων των μεμονωμένων συμμετεχόντων και των συνδέσμων βιβλιοθηκών) ενώ 8 ήταν χρήστες (κυρίως

σύνδεσμοι καταναλωτών και εταιρίες στοιχημάτων). Η Γαλλική Κυβέρνηση υπέβαλε επίσης παρατηρήσεις.

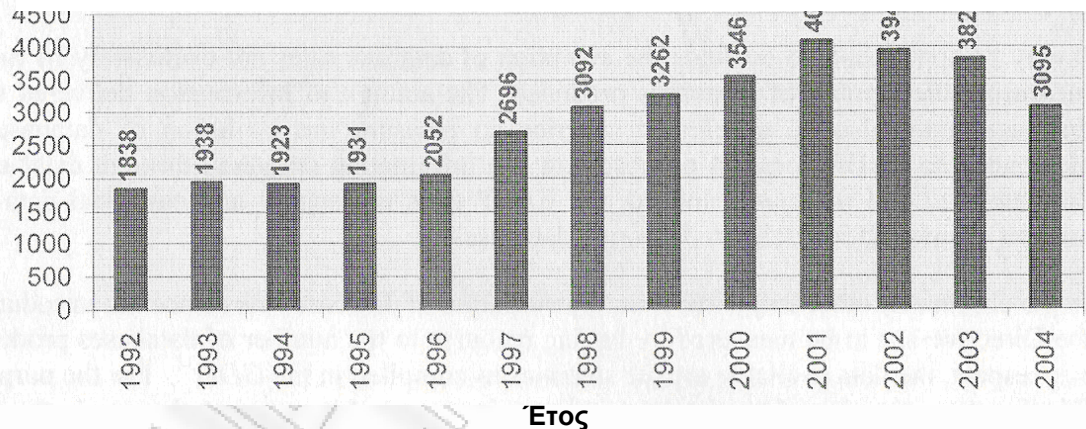
Ως προς τα αποτελέσματα:

- ο 8 από τους φορείς υποστήριξαν την 1η επιλογή,
- ο 3 επέλεξαν την 2η εναλλακτική,
- ο 26 φορείς υποστήριξαν την επιλογή 3
- ο και 26 υποστήριξαν την επιλογή 4.

Οι συμμετέχοντες είχαν τη δυνατότητα να υποστηρίξουν περισσότερες της μιας επιλογές οπότε ο αριθμός ξεπερνά αυτόν των συμμετεχόντων. Εντός της ομάδας που υποστήριξε την 3η επιλογή, 13 ζήτησαν ένα ευρύτερο ορισμό του δικαιώματος (κυρίως σε σχέση με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο) και 10 αιτήθηκαν περισσότερες εξαιρέσεις του «*suī generis*» δικαιώματος. Ποσοστό 75% των συμμετεχόντων είναι γνώστες του ειδικού δικαιώματος ενώ μεταξύ αυτών ποσοστό 80% θεωρεί ότι προσφέρει προστασία ή «καλή προστασία». Το 90% θεωρεί την κοινοτική νομοθεσία όπως έχει εισαχθεί στο εθνικό δίκαιο ως ιδιαίτερα σημαντική και 65% πιστεύει ότι η νομική προστασία σήμερα είναι καλύτερη από ότι ήταν παλαιότερα. Ωστόσο, δεν θεωρείται ότι η κατάσταση είναι ενιαία σε όλη την Ευρώπη – ποσοστό 31% θεωρεί ότι υπάρχει «χάσμα» μεταξύ χωρών.

Στα διαγράμματα που ακολουθούν φαίνονται ορισμένα στοιχεία σχετικά με την παραγωγή βάσεων δεδομένων κατά τα έτη από 1992 έως 2004. Εύκολα παρατηρούμε ότι από το 2001 και έπειτα το πλήθος των βάσεων δεδομένων μειώνεται – γεγονός που δεν δικαιολογείται αν θεωρήσουμε ότι από το έτος αυτό και έπειτα όλα τα κράτη – μέλη της ΕΕ έχουν ενσωματώσει την Οδηγία στο δίκαιό τους.

Παραγωγή ΒΔ στη Δυτική Ευρώπη (1992 - 2004)

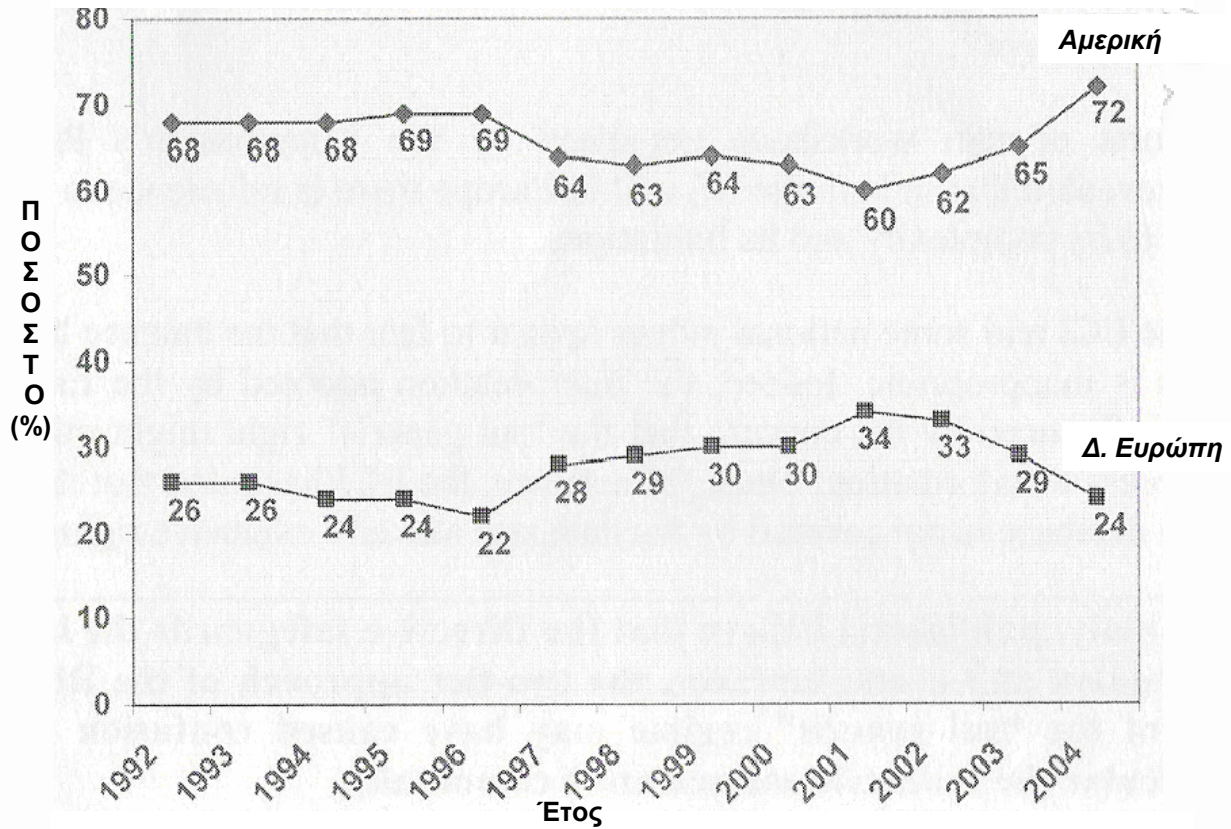

Σχήμα 3.1.3.: Τάσεις των βάσεων δεδομένων στη Δυτική Ευρώπη (1992 – 2004)

Πηγή: Έκθεση Αξιολόγησης ΕΕ (EU Evaluation Report)

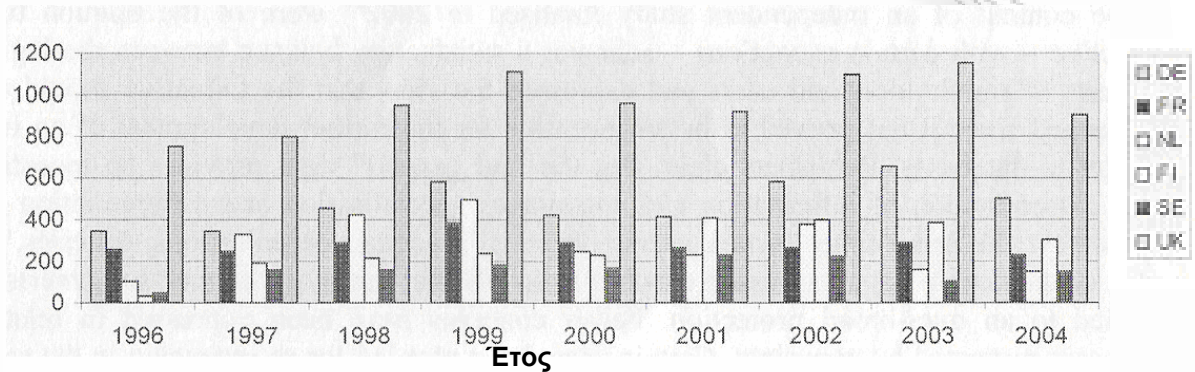
Στην ίδια διαπίστωση καταλήγουμε συγκρίνοντας την παραγωγή βάσεων δεδομένων μεταξύ της Δυτικής Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής τα έτη 1992 – 2004. Η αναλογία μεταξύ ευρωπαϊκών και αμερικάνικων βάσεων δεδομένων από 1 προς 2 το 1996 (χρόνος έκδοσης της Οδηγίας) έγινε 1 προς 3 (το 2004).

Παραγωγή ΒΔ στη Β. Αμερική και Δυτική Ευρώπη (1992 - 2004)

Σχήμα 3.1.4.: Παραγωγή βάσεων δεδομένων στη Β.Αμερική και Δυτική Ευρώπη
 Πηγή: Έκθεση Αξιολόγησης ΕΕ (EU Evaluation Report)

Μια εικόνα για την κατάσταση που επικρατεί στην κάθε χώρα της ΕΕ δίνεται από το διάγραμμα που ακολουθεί στο οποίο καταγράφεται και συγκρίνεται η παραγωγή βάσεων δεδομένων μεταξύ των κρατών – μελών της ΕΕ.

Σύγκριση παραγωγής ΒΔ μεταξύ των χωρών μελών της ΕΕ (1996 – 2004)

Σχήμα 3.1.5.: Σύγκριση της παραγωγής βάσεων δεδομένων μεταξύ των χωρών μελών της ΕΕ (1996 – 2004)

Πηγή: Έκθεση Αξιολόγησης ΕΕ (EU Evaluation Report)

Κατά την ευρύτερη αξιολόγηση της οδηγίας τίθεται πλέον από την ίδια την Ευρωπαϊκή Επιτροπή θέμα έως και κατάργησης της Οδηγίας καθώς κατά την εφαρμογή της, η οποία καθυστέρησε πέντε χρόνια, δεν βρέθηκαν αποδείξεις ότι το ειδικής φύσης δικαίωμα έχει πετύχει τους σκοπούς που είχαν προβλεφθεί με την οδηγία. Η ευρωπαϊκή αγορά βάσεων δεδομένων δεν ενισχύθηκε λόγω της θέσπισης του δικαιώματος ενώ η αμερικανική αγορά βάσεων δεδομένων παραμένει σταθερά πρώτη, σε μια χώρα όπου δεν υφίσταται, παρά τις ισχυρότατες πιέσεις, επίπεδο νομικής προστασίας παρόμοιο με αυτό της Ευρώπης.

3.2. Κοινοτικά Όργανα – Πρωτοβουλίες

Η ΕΕ και πιο συγκεκριμένα η Γενική Διεύθυνση Εσωτερικής Αγοράς διαθέτει ιστοσελίδα στην οποία δημοσιεύονται σχετικές με το θέμα της προστασίας των βάσεων δεδομένων πληροφορίες. Δημοσιεύονται ζητήματα που αφορούν στην Οδηγία, την έκθεση αξιολόγησης, περιπτώσεις δικαστικών αποφάσεων κ.α. (http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/prot-databases/prot-databases_en.htm) [Γ2]

Εικόνα 3.2.1.: Οθόνη ιστοσελίδας για την προστασία βάσεων δεδομένων της ΕΕ

Πηγή: http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/prot-databases/prot-databases_en.htm

3.2.1. Ευρωπαϊός Επόπτης Προστασίας Δεδομένων

Στο ευρύτερο πλαίσιο προστασίας των δεδομένων λειτουργεί στην ΕΕ ο Ευρωπαϊός Επόπτης Προστασίας Δεδομένων, ένας από τους βασικούς στόχους του οποίου είναι η εποπτεία της επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων από τα όργανα της Κοινότητας που εν όλω ή εν μέρει εμπíπτουν στις κοινοτικές δραστηριότητες.

The screenshot shows the EDPS website interface. At the top, there's a search bar and navigation links. The main content area is titled 'Καλώς ήλθατε στην ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων!' (Welcome to the website of the European Data Protection Supervisor). Below this, there's a list of news items with dates and brief descriptions. Two articles are highlighted with photos of M. Peter Hustinx and M. Giovanni Buttarelli. The Hustinx article discusses the EDPS's role in ensuring transparency and the effectiveness of data protection measures. The Buttarelli article discusses the EDPS's role in supervising data protection in the EU and its cooperation with national data protection authorities.

Εικόνα 3.2.1.1.: Οθόνη ιστοσελίδας για τον Ευρωπαϊκό Επόπτη Προστασίας Δεδομένων
 Πηγή: www.edps.europa.eu/EDPSWEB/edps/site/mySite/lang/en/pid/1 [Γ3]

Το κυριότερο μέρος των δραστηριοτήτων του Ευρωπαϊκού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων (στο εξής ΕΕΠΔ) στηρίζεται σε γνωστοποιήσεις επεξεργασίας λειτουργιών που παρουσιάζουν συγκεκριμένους κινδύνους. Οι παραπάνω πρέπει να έχουν εκ των προτέρων ελεγχθεί από τον Ευρωπαϊκό Επόπτη Προστασίας Δεδομένων. Βασιζόμενος στα στοιχεία που υποβάλλονται στις υπηρεσίες του, εξετάζει τα στοιχεία σε σχέση με τον Κανονισμό 45/2001[B8]. Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, αυτή η πρακτική οδηγεί σε ένα σύνολο συστάσεων που χρειάζεται να υλοποιηθούν ώστε να επιτευχθεί συμμόρφωση με τους κανόνες προστασίας των δεδομένων.

Ο ΕΕΠΔ δέχεται επίσης παράπονα από το προσωπικό της Κοινότητας όσο και από απλούς πολίτες που θεωρούν ότι τα προσωπικά τους δεδομένα έχουν «κακομεταχειριστεί» από κάποιο όργανο ή οργανισμό της ΕΕ. Αν το παράπονο/αίτηση γίνει αποδεκτό/ή, ο ΕΕΠΔ συνήθως διενεργεί μια έρευνα, τα αποτελέσματά της οποίας κοινοποιούνται στον ενδιαφερόμενο και υιοθετούνται τα απαραίτητα μέτρα.

Ο ΕΕΠΔ μπορεί επίσης να ενεργεί έρευνες με δική του πρωτοβουλία ώστε να ευρεθούν τα αποδεικτικά στοιχεία και να γίνει ορθότερη παρακολούθηση των περιπτώσεων και της συμμόρφωσης γενικότερα. Προκειμένου να παρακολουθείται η συμμόρφωση με τις κοινοτικές επιταγές π.χ. Κανονισμός 45/2001 ο ΕΕΠΔ βασίζεται σε στελέχη – Data Protection Officers (DPOs), που έχουν αναλάβει κάθε οργανισμό.

Από τον Ιανουάριο του 2004, ο ΕΕΠΔ έχει διασφαλίσει την εποπτεία της κεντρικής μονάδας του Eurodac, μια βάση δεδομένων δακτυλικών αποτυπωμάτων όσων αιτούνται ασύλου και μεταναστών που παράνομα βρίσκονται στην ΕΕ. Μια βασική πτυχή αυτής της εποπτείας είναι η συνεργασία με τις εθνικές αρχές εποπτείας και οι συστάσεις για κοινές λύσεις σε υπάρχοντα προβλήματα.

Ο ΕΕΠΔ συμβουλεύει τα όργανα της ΕΕ σχετικά με θέματα προστασίας δεδομένων σε ένα πλήθος περιοχών. Ο συμβουλευτικός ρόλος σχετίζεται με προτάσεις για νέα νομοθεσία όπως επίσης και με οδηγίες soft law όπως «επικοινωνίες» που επηρεάζουν τα προσωπικά

δεδομένα στην ΕΕ. Παρακολουθεί επίσης τις νέες τεχνολογίες που μπορεί να επιδρούν στην προστασία των δεδομένων. Ο στόχος είναι να διασφαλιστούν τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών στην προστασία της ιδιωτικότητας και των προσωπικών δεδομένων.

Κατά τη διάρκεια των ετών, 2005 και 2006, μεγάλη σημασία δόθηκε στις προτάσεις με στόχο τη διευκόλυνση της αποθήκευσης και ανταλλαγής πληροφοριών στον τομέα της ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Όσο για το 2007, οι προτεραιότητες έχουν διευρυνθεί με αυξανόμενο ενδιαφέρον σε περιοχές του Κοινοτικού Δικαίου, όπως οι ηλεκτρονικές επικοινωνίες, η κοινωνία της πληροφορίας και η δημόσια υγεία.

Από τις βασικές αρμοδιότητες του ΕΕΠΔ είναι να εξετάζει την προστασία των δεδομένων και την επίδραση της ιδιωτικότητας της προτεινόμενης νέας νομοθεσίας.

3.2.1.1. Όργανα – Εργαλεία του ΕΕΠΔ

Ο ΕΕΠΔ χρησιμοποιεί διαφορετικά όργανα προκειμένου να εξασκήσει το ρόλο του. Το πρώτο όργανο είναι ένα εργαλείο προγραμματισμού. Κάθε χρόνο τον Δεκέμβριο, ο ΕΕΠΔ δημοσιεύει τις προτεραιότητες για την ερχόμενη χρονιά, καταγράφοντας τις πιο σχετικές προτάσεις της Επιτροπής που μπορεί να απαιτούν μια επίσημη αντίδραση του. Στις προτάσεις που αναμένεται να έχουν μια έντονη επίδραση στην προστασία δεδομένων δίνεται υψηλή προτεραιότητα. Το δεύτερο και σημαντικότερο όργανο είναι η επίσημη δημόσια γνώμη. Με την έκδοση γνώμων σε κανονική βάση, ο ΕΕΠΔ καθιερώνει μια συνεπή πολιτική σε θέματα προστασίας δεδομένων. Οι γνώμες απευθύνονται σε εκείνους που εμπλέκονται στις νομοθετικές διαπραγματεύσεις αλλά δημοσιεύονται επίσης στην ιστοσελίδα (website) όσο και στην Επίσημη Εφημερίδα των Κοινοτήτων. Ένα τρίτο όργανο/εργαλείο είναι τα σχόλια του ΕΕΠΔ, που απευθύνουν θέματα προστασίας δεδομένων σε Κοινοτικές γνώμες. Επίσης, ο Ευρωπαϊός Επόπτης στέλνει επιστολές και δίνει διαλέξεις σε συγκεκριμένα θέματα όπως για παράδειγμα παρουσιάσεις θεμάτων ενώπιον επιτροπών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Τέλος, ένα τελικό εργαλείο που έχει στη διάθεσή του ο ΕΕΠΔ είναι η πιθανότητα να παρεμβαίνει σε περιπτώσεις ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, του Πρωτοδικείου και του Civil Service Tribunal.

Ο τρίτος πυλώνας των δραστηριοτήτων του ΕΕΠΔ μπορεί να περιγραφεί ως συνεργασία σε συγκεκριμένα θέματα όπως η πιο δομική συνεργασία με άλλες αρχές προστασίας δεδομένων. Αυτό μπορεί να εμπεριέχει θέματα που έχουν μια επιρροή στο πως ερμηνεύεται η Οδηγία 95/46 [B9], που εφαρμόζεται από τα εθνικά δίκαια. Μπορεί να είναι επίσης, σχετικό με περιπτώσεις όπου παρόμοια παράπονα έχουν αναφερθεί σε αρκετά κράτη – μέλη. Στόχος του είναι να προωθήσει με συνέπεια την προστασία των προσωπικών δεδομένων.

3.2.1.2. Συναντήσεις – Συζητήσεις

Το κεντρικό forum για συνεργασία στην ΕΕ είναι η Ομάδα Εργασίας για το άρθρο 29 (**Working Party article 29**) στην οποία συμμετέχουν οι εθνικές αρχές προστασίας προσωπικών δεδομένων ανταλλάσσοντας απόψεις σε τρέχοντα θέματα και συζητώντας για μια κοινή ερμηνεία της νομοθεσίας δίνοντας τη συμβουλευτική εμπειρία τους στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ο ΕΕΠΔ συμμετέχει επίσης στην διασφάλιση ικανής προστασίας δεδομένων στον 3ο πυλώνα της ΕΕ, που καλύπτει την αστυνόμευση και τη συνεργασία για θέματα δικαιοσύνης με την παρακολούθηση ενός συγκεκριμένου αριθμού συναντήσεων των ενωμένων αρχών εποπτείας σε Πληροφοριακά Συστήματα του τρίτου πυλώνα. Επιπλέον, ο ΕΕΠΔ συμμετέχει σε συναντήσεις της ενωμένης αρχής για το ΠΣ Schengen (Joint Supervisory Authority Schengen), για την κάλυψη του πρώτου και τρίτου πυλώνα της ΕΕ.

Ένα από τα σημαντικότερα έργα συνεργασίας σχετίζεται με το **Eurodac**, ένα Πληροφοριακό Σύστημα ευρείας κλίμακας που περιέχει ψηφιακά δακτυλικά αποτυπώματα

όσων αναζητούν άσυλο και το οποίο συνίσταται σε εθνικές μονάδες (υποκείμενο εθνικού δικαίου) και μια κεντρική μονάδα (υποκείμενο του κανονισμού 45/2001) και απαιτεί μια συντονισμένη προσέγγιση καθώς η εποπτεία εξαρτάται από την συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών και του ΕΕΠΔ. Συντονιστικές συναντήσεις οργανώνονται από τον ΕΕΠΔ σε διετή βάση ενώ δύο βασικά συνέδρια προστασίας δεδομένων οργανώνονται κάθε χρόνο. Κάθε άνοιξη ένα Ευρωπαϊκό Συνέδριο συγκεντρώνει τα στελέχη προστασίας δεδομένων από τις αρχές των κρατών – μελών της ΕΕ και του Συμβουλίου της Ευρώπης και κάθε φθινόπωρο ένα ευρύ πλήθος ειδικών σε θέματα προστασίας δεδομένων, τόσο από το δημόσιο όσο και από τον ιδιωτικό τομέα, συγκεντρώνονται για το Διεθνές Συνέδριο. Τέλος, καθώς οι διεθνείς οργανισμοί επεξεργάζονται έστω «εικονικά» προσωπικά δεδομένα, ο ΕΕΠΔ οργανώνει συνέδριο (workshop) σχετικά με το θέμα της προστασίας δεδομένων στο πλαίσιο της ορθής διακυβέρνησης διεθνών οργανισμών στο οποίο συμμετέχουν αντιπρόσωποι από περίπου 20 οργανισμούς.

3.3. Η Ελληνική Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

Όπως και στις άλλες χώρες της ΕΕ έτσι και στη Ελλάδα λειτουργεί η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ). Πρόκειται για συνταγματικά κατοχυρωμένη ανεξάρτητη Αρχή, η οποία ιδρύθηκε με το νόμο 2472/1997 [B10], ο οποίος ενσωματώνει στο ελληνικό δίκαιο την Ευρωπαϊκή Οδηγία 95/46/ΕΚ. Η Οδηγία αυτή θέτει κανόνες για την προστασία των προσωπικών δεδομένων σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όσον αφορά την προστασία των προσωπικών δεδομένων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, η ΑΠΔΠΧ εφαρμόζει τον νόμο 3471/2006 [B11] που αντίστοιχα ενσωματώνει στο εθνικό δίκαιο την Ευρωπαϊκή Οδηγία 58/2002 [B12].

Αποστολή της Αρχής αποτελεί η προστασία των δικαιωμάτων της προσωπικότητας και της ιδιωτικής ζωής του ατόμου στην Ελλάδα, σύμφωνα με τις διατάξεις των Ν. 2472/1997 και 3471/2006.

Πρωταρχικός σκοπός της Αρχής είναι η προστασία του πολίτη από την παράνομη επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων αλλά και η συνδρομή προς αυτόν σε κάθε περίπτωση που διαπιστώνεται παραβίαση των σχετικών δικαιωμάτων του σε κάθε επιχειρησιακό τομέα (χρηματοπιστωτικά, υγεία, ασφάλιση, εκπαίδευση, δημόσια διοίκηση, μεταφορές, ΜΜΕ, κ.ο.κ) [Γ4]. Επίσης, σκοπός της Αρχής είναι η υποστήριξη και καθοδήγηση των υπεύθυνων επεξεργασίας στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων τους απέναντι στο νόμο, λαμβάνοντας υπόψη τις νέες ανάγκες υπηρεσιών της ελληνικής κοινωνίας καθώς και την διείσδυση των σύγχρονων ψηφιακών επικοινωνιών και δικτύων. Συνεπώς, η Αρχή στρέφει ιδιαίτερα την προσοχή της μεταξύ άλλων στην παρατήρηση και αντιμετώπιση ζητημάτων που προκύπτουν με την εξέλιξη των νέων τεχνολογιών και εφαρμογών με αρμοδιότητες διοικητικές/ελεγκτικές, κανονιστικές/συμβουλευτικές και τέλος απολογιστικές/δημοσιοποίησης συνεργασιών [Γ4].

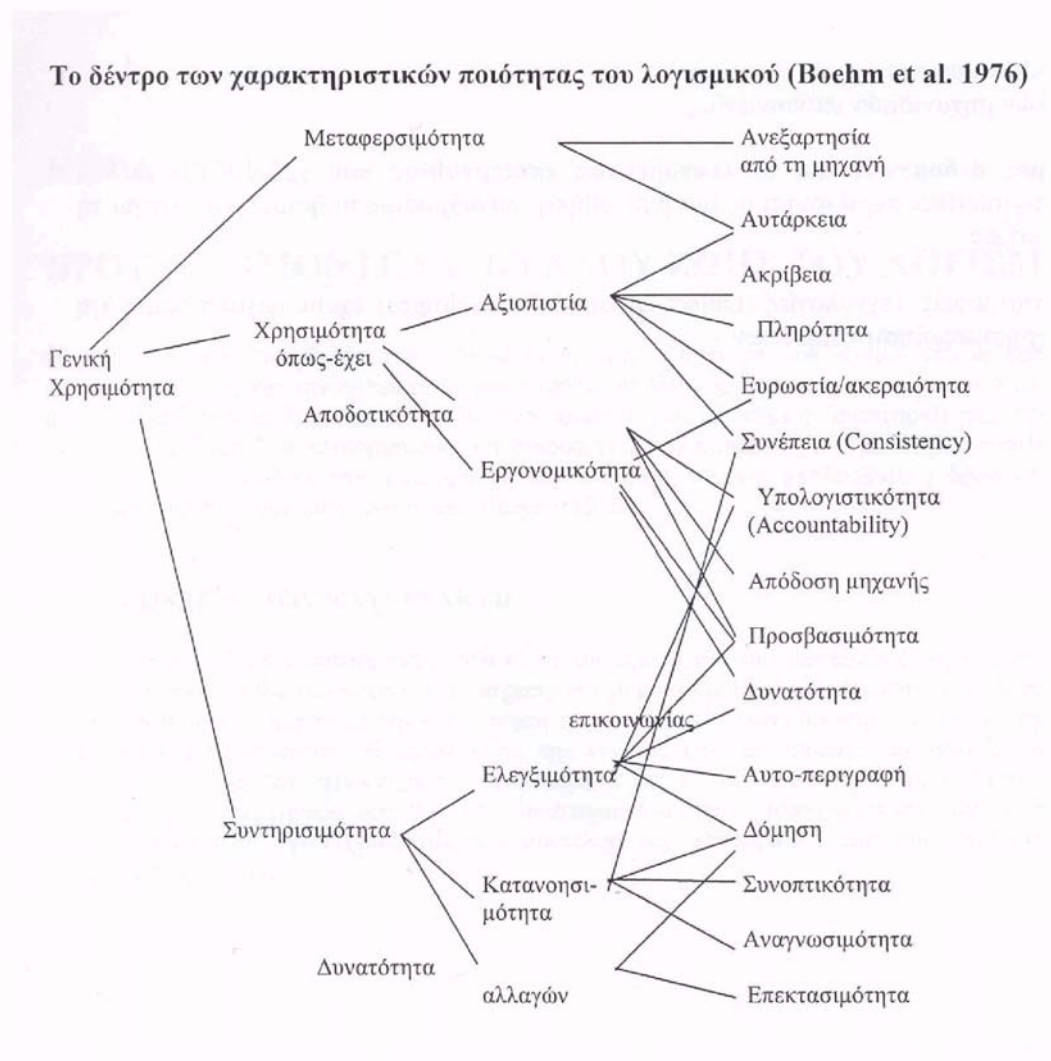
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ή ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

4.1. Βασικές Έννοιες Στόχοι

Το πληροφοριακό υλικό που έχει συλλεγεί στο πρώτο μέρος, από τη σχετική με το θέμα βιβλιογραφία, αποτελεί μια ενδιαφέρουσα καταγραφή των πληροφοριών σχετικά με τη «Νομική προστασία των Βάσεων Δεδομένων» και παρουσιάζεται σε ιστοτόπο (portal) που έχει δημιουργηθεί για τον σκοπό αυτό στη διεύθυνση www.dblaw.gr.

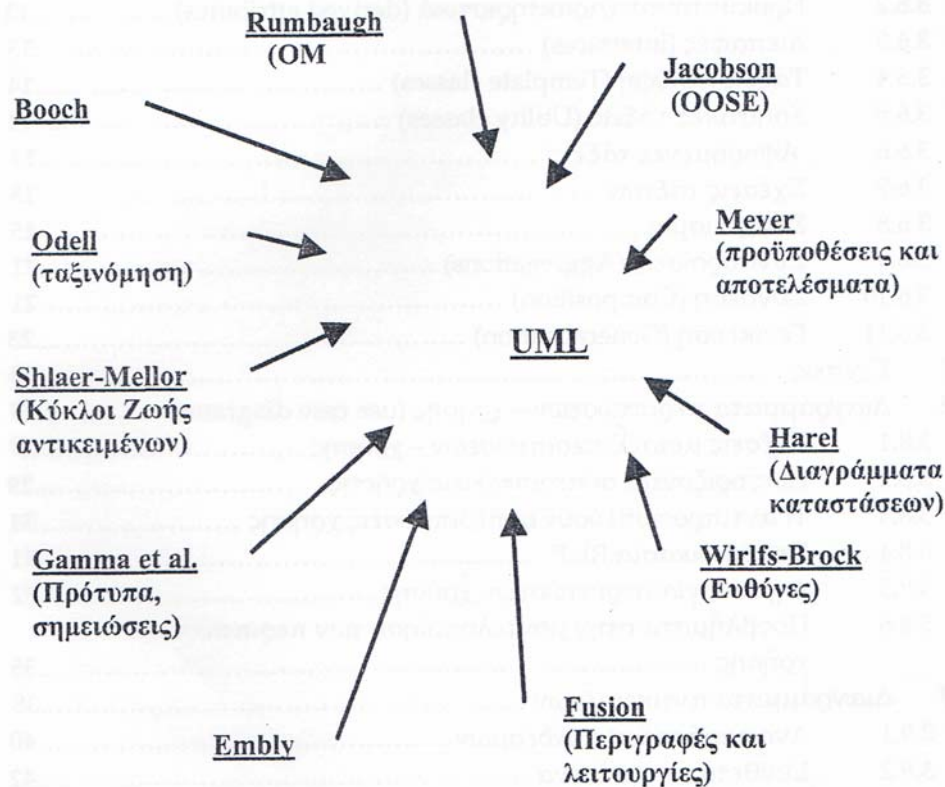
Με τη χρήση του λογισμικού Joomla κατασκευάστηκε ένας ιστοχώρος που παρουσιάζει δαδικτυακά χρήσιμο πληροφοριακό υλικό για το αντικείμενο. Το πρόγραμμα/λογισμικό επιλέχθηκε καθώς εμφανίζει αρκετά χαρακτηριστικά ποιότητας (π.χ. μεταφερσιμότητα, αξιοπιστία, αποδοτικότητα, ακρίβεια, ευρωστία, ορθότητα και επαναχρησιμοποίησιμότητα) από το δέντρο χαρακτηριστικών του Boehm et al. 1976 σύμφωνα με σχήμα 4.1.1.

Σχήμα 4.1.1.: Δέντρο Ποιοτικών Χαρακτηριστικών Λογισμικού Boehm et al. 1976

Πηγή: Σημειώσεις Μαθήματος «Τεχνολογία Λογισμικού» /Μ. Βίρβου [Α5]

Η γλώσσα μοντελοποίησης που χρησιμοποιήθηκε κατά την ανάλυση και σχεδιασμό της εφαρμογής είναι η UML, η οποία προέκυψε από τις επιρροές της μεθοδολογίας Booch, της OMT (Object Modeling Technique) και της OOSE (Object Oriented Software Engineering), όπως φαίνεται στο σχήμα 4.1.2. που ακολουθεί.

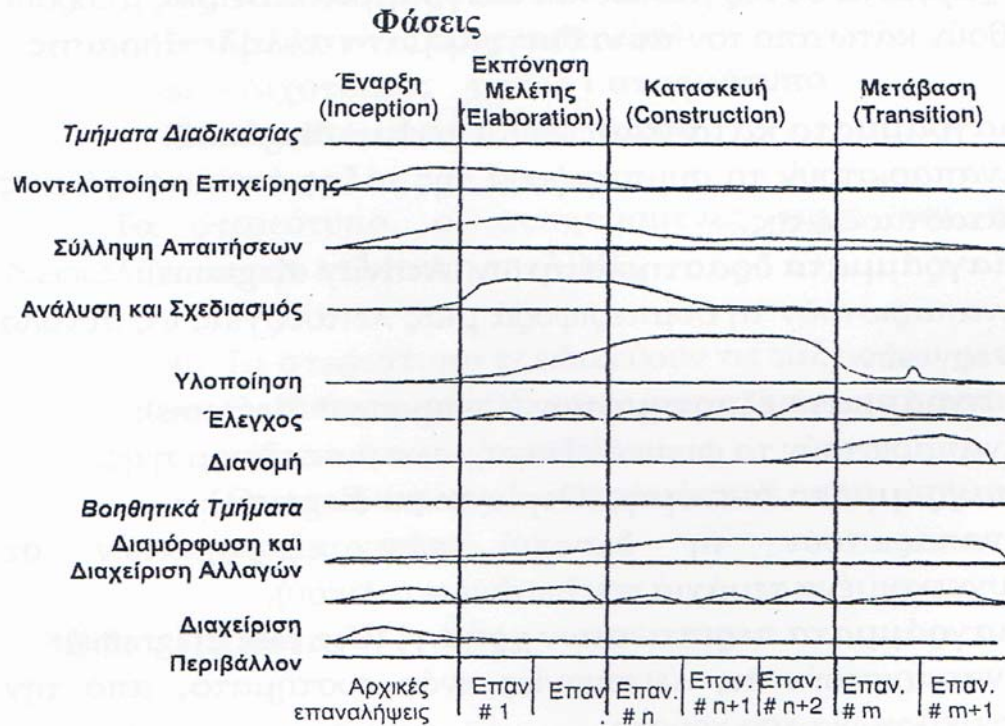
Σχήμα 4.1.2: Στοιχεία που ενσωματώνει η UML

Πηγή: Σημειώσεις Μαθήματος «Τεχνολογία Λογισμικού» /Μ. Βίρβου [Α5]

Η UML θεωρείται γλώσσα μοντελοποίησης και όχι μεθοδολογία με δύο βασικά εργαλεία της τον συμβολισμό και το μεταμοντέλο. Στην παρούσα διατριβή χρησιμοποιούνται τα διαγράμματα της UML για την ανάλυση και τον σχεδιασμό της εφαρμογής.

Η ανάπτυξη του κύκλου ζωής κάθε λογισμικού είναι επαναληπτική μέχρι να εξελιχθεί το τελικό προϊόν. Η διαδικασία Rational Unified Process περιλαμβάνει ένα σύνολο οδηγιών σχετικά με τις τεχνικές και οργανωτικές απόψεις της ανάπτυξης λογισμικού σχετικά με την ανάλυση των απαιτήσεων και το σχεδιασμό.

Η διαδικασία έχει δομηθεί σε δύο διαστάσεις, αυτή του χρόνου και εκείνη των τμημάτων διαδικασίας. Η διάσταση του χρόνου αποτελείται από τη φάση της έναρξης, τη φάση της εκπόνησης μελέτης, την κατασκευή και τη μετάβαση. Ως προς τη διάσταση των τμημάτων διαδικασίας οι δραστηριότητες που εμπειρίζονται είναι η σύλληψη απαιτήσεων, η ανάλυση και ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και ο έλεγχος. Τα ανωτέρω φαίνονται στο σχήμα 4.1.3. που περιγράφει τον κύκλο ζωής του λογισμικού.

Σχήμα 4.1.3.: Κύκλος Ζωής Ανάπτυξης Λογισμικού

Πηγή: Σημειώσεις Μαθήματος «Τεχνολογία Λογισμικού» /Μ. Βίρβου [A5]

Στην παρούσα ανάλυση ακολουθήθηκαν οι δύο ανωτέρω διαστάσεις, σε πρώτο επίπεδο καταγράφηκαν οι απαιτήσεις (τα προσδοκώμενα αποτελέσματα) και σε επόμενο επίπεδο ακολούθησε η φάση της σχεδίασης και υλοποίησης.

Τα διαγράμματα τα οποία χρησιμοποιήθηκαν κατά την ανάλυση είναι:

- Διαγράμματα περιπτώσεων χρήσης
- Διαγράμματα αλληλεπίδρασης (διαγράμματα συνεργασίας και σειράς)
- Διαγράμματα δραστηριοτήτων
- Διαγράμματα αντικειμένων
- Διαγράμματα τάξεων
- Διαγράμματα καταστάσεων
- Διαγράμματα εξαρτημάτων
- Διαγράμματα διανομής

Ο ιστοχώρος που δημιουργήθηκε (www.dblaw.gr) λειτουργεί τόσο σε λειτουργικό επίπεδο –operational level – όσο και σε επίπεδο διαχείρισης αφού αφορά στην διαχείριση των συναλλαγών σε καθημερινή βάση με στόχο την ενημέρωση των χρηστών.

Σκοπός της παρούσας εφαρμογής είναι να απεικονίσει με ορθολογικό τρόπο το πληροφοριακό υλικό που αναλύεται στο πρώτο μέρος της μελέτης ώστε να προσφέρει μια ολοκληρωμένη λύση για αξιόπιστη πληροφόρηση στο θέμα της νομικής προστασίας των βάσεων δεδομένων. Η ενημέρωση των χρηστών και η πληροφόρηση στο αντικείμενο

θεωρούνται από τους βασικούς στόχους του έργου βελτιώνοντας ταυτόχρονα το επίπεδο διάχυσης γνώσεων πάνω στο συγκεκριμένο τομέα.

Η συγκέντρωση όλων των πληροφοριών και η συστηματική παρακολούθηση τους θεωρείται ότι βελτιώνει την ταχύτητα και ορθότητα στη λήψη αποφάσεων αφού πλέον όλα τα στοιχεία παρουσιάζονται συγκεντρωμένα και οι επαγγελματίες του χώρου (π.χ νομικοί, επιχειρηματίες, χρήστες) λαμβάνουν άμεσα και λεπτομερώς ενημέρωση για το σύνολο των εξελίξεων. Κατά συνέπεια, ο έλεγχος διευκολύνεται και βελτιώνεται το περιθώριο για διορθωτικές κινήσεις ενώ από την άλλη είναι δυνατό να επιτυγχάνονται πιο ασφαλείς – πιο κοντά στην πραγματικότητα – προβλέψεις για τις δραστηριότητες και λειτουργίες που ενδεχομένως αναλαμβάνουν.

4.2. Ανάλυση Απαιτήσεων

Οι συμμετέχοντες στην υλοποίηση του συστήματος είναι τόσο χρήστες σε λειτουργικό επίπεδο όσο και χρήστες με ρόλο διαχειριστή (ως αναλυτές) προκειμένου να προταθούν οι καταλληλότερες λύσεις.

Ως πρώτο βήμα κατά την υλοποίηση του έργου αναπτύχθηκαν και αναλύθηκαν οι διαδικασίες της συγκεκριμένης εφαρμογής.

Το υλικό όπως παρουσιάζεται διακρίνεται σε ενότητες, οι οποίες ακολουθούν τη δομή που αναλύεται στο πρώτο μέρος της παρούσας μελέτης. Πιο συγκεκριμένα, στο portal υποστηρίζονται (πρόκειται να αναλυθούν περαιτέρω):

- Λογαριασμοί χρηστών και κωδικοί πρόσβασης
- Επικοινωνία
- Εθνικό Νομικό Πλαίσιο
- Νόμικο Πλαίσιο & ΕΕ
- Δικαστικές Αποφάσεις Μελέτη Περιπτώσεων
- Forum ιδεών
- Νέα
- Ημερολόγιο
- FAQ

4.2.1. Δράστες

Οι δράστες στο συγκεκριμένο σύστημα σύμφωνα με το σύστημα εξουσιοδότησης διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: τους πρωτεύοντες και τους δευτερεύοντες.

Οι πρωτεύοντες δράστες είναι οι χρήστες του συστήματος/Διαδικτύου που αναζητούν ανά πάσα στιγμή ενημέρωση για το θέμα της νομικής προστασίας, νομικού πλαισίου των βάσεων δεδομένων, είναι δηλαδή όσοι πράγματι χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο.

Στους δευτερεύοντες δράστες ανήκουν αυτοί οι οποίοι παρέχουν πληροφορίες ή ενημερώνονται από το σύστημα αλλά δεν αναλαμβάνουν πρωτοβουλία ενεργειών/κινήσεων. Στην κατηγορία αυτή ανήκει ο χρήστης με ρόλο διαχειριστή του συστήματος, ο οποίος έχει πρόσβαση στα στοιχεία, τα οποία και επεξεργάζεται προκειμένου να υποστηρίξει επαρκώς (π.χ με έγκαιρη και έγκυρη ενημέρωση για το υλικό καθαυτό) ή να βελτιώνει τις δυνατότητες που προσφέρονται από το portal. Το πληροφοριακό σύστημα/λογισμικό θεωρείται ως ένας επιπλέον δράστης αφού δημιουργεί αυτόματα διάφορα μηνύματα ανάλογα με τη χρήση κατά την αλληλεπίδραση με τους χρήστες κλπ.

4.2.2. Αντικείμενα - Τάξεις:

Πληροφοριακό Υλικό:

Το πληροφοριακό υλικό αποτελεί το «προϊόν» του portal και οργανώνεται σε ενότητες σύμφωνα με τη δομή που παρουσιάζεται στο πρώτο μέρος. Πιο συγκεκριμένα παρουσιάζονται οι νόμοι: Ν2121/93, Ν2819/00, Ν3052/02 και οι οδηγίες αντίστοιχα: Οδηγία 96/9ΕΟΚ, Οδηγία 01/29 καθώς και πληροφορίες σχετικά με τα όργανα και πρωτοβουλίες της ΕΕ για το θέμα, όπως περιγράφηκαν στο πρώτο μέρος της μελέτης.

Ενότητες:

Το πληροφοριακό υλικό οργανώνεται σε ενότητες βάσει της συνάφειας των πληροφοριών π.χ εθνικό νομικό πλαίσιο, ευρωπαϊκό πλαίσιο κ.α.

Χρήστες:

Οι χρήστες γίνονται μέλη του ιστοχώρου, καταχωρώντας τα στοιχεία τους (π.χ όνομα, διεύθυνση, τηλέφωνο, e-mail κ.α.) σε ειδική φόρμα μέσα από την αρχική σελίδα του ιστοτόπου.

Διαχειριστές:

Οι χρήστες που επεξεργάζονται, τροποποιούν και βελτιώνουν το περιεχόμενο του portal και τον τρόπο παρουσιάσής του είναι οι διαχειριστές του συστήματος.

4.2.3. Δραστηριότητες - Διαδικασίες:

Οι δραστηριότητες/επιχειρησιακές διαδικασίες που διενεργούνται στην εφαρμογή έχουν ως εξής:

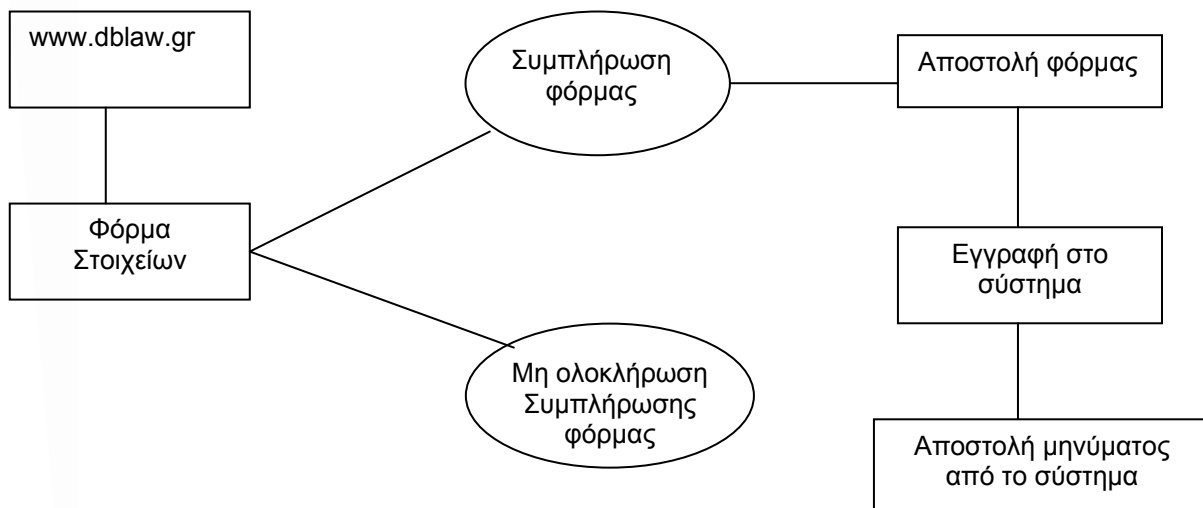
- Οι χρήστες ενημερώνονται για την επικαιρότητα
- Οι χρήστες ενημερώνονται, εκτυπώνοντας ή δημιουργώντας ένα αντίγραφο του υλικού σε δικά τους μέσα (π.χ σκληρό δίσκο, memory stick)
- Οι χρήστες καταχωρούν τα στοιχεία τους και δημιουργούν λογαριασμό
- Οι χρήστες αξιολογούν τις γνώσεις τους για το συγκεκριμένο αντικείμενο
- Οι χρήστες συμμετέχουν σε φόρουμ/ανοιχτή συζήτηση, ανταλλάσσοντας απόψεις για το θέμα
- Οι χρήστες εγγράφονται για την παραλαβή Newsletter
- Οι χρήστες παρακολουθούν ημερολογιακά δικά τους δραστηριότητες ή δραστηριότητες σχετικά με το αντικείμενο π.χ. ημερίδες, συνέδρια.
- Οι χρήστες δημιουργούν λογαριασμό ηλεκτρονικού ταχυδρομείου

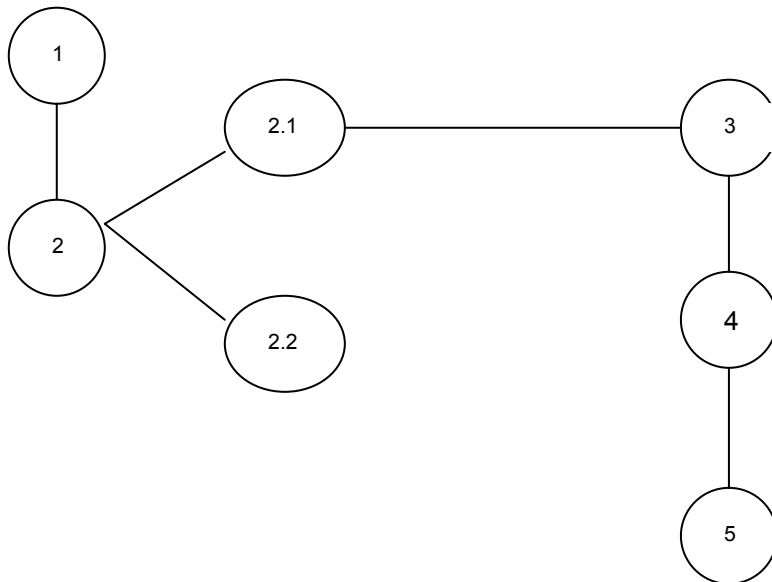
- Οι διαχειριστές καταχωρούν σε τακτά χρονικά διαστήματα πληροφοριακό υλικό
- Οι διαχειριστές ενημερώνουν την εφαρμογή με τεστ αξιολόγησης
- Οι διαχειριστές παρακολουθούν τις κινήσεις των χρηστών (ιστορικότητα)
- Το σύστημα στέλνει αυτόματα μήνυμα κατά την πρώτη εγγραφή με τα στοιχεία της σύνδεσης κάθε χρήστη
- Το σύστημα σε περίπτωση που ο χρήστης δεν θυμάται προσωρινά τα στοιχεία της σύνδεσής του αποστέλλει αυτόματα τα στοιχεία ώστε να διευκολύνει τη σύνδεση
- Το σύστημα από τη στιγμή της αίτησης για παραλαβή «Newsletter» αποστέλλει αυτόματα το δελτίο ενημέρωσης
- Το σύστημα δημιουργεί κατόπιν αίτησης του χρήστη λογαριασμούς ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

4.2.3.1. Διαδικασία Εγγραφής Χρήστη:

Ο χρήστης εισάγεται καταχωρώντας login και psw κατά την πρώτη είσοδο στη σελίδα. Αν ο χρήστης είναι νέος προτείνεται να εισάγει στοιχεία π.χ ονοματεπώνυμο, ηλ. Διεύθυνση σε μια φόρμα εγγραφής. Ο χρήστης καταχωρεί τον κωδικό χρήστη και το password και το σύστημα στέλνει αυτόματα μήνυμα για την εγγραφή με τα στοιχεία εγγραφής του χρήστη. Αν έχει ήδη εισάγει τα στοιχεία του (αυτά αποθηκεύονται σε βάση δεδομένων και καλούνται κάθε φορά κατά την είσοδο στο portal). Σε περίπτωση που ο χρήστης δεν θυμάται είτε το όνομα του χρήστη (username) είτε τον κωδικό (password) το σύστημα παρέχει τη δυνατότητα αποστολής των στοιχείων μέσω e-mail αυτόματα.

Διάγραμμα Ροής Δεδομένων για τη διαδικασία εγγραφής χρήστη

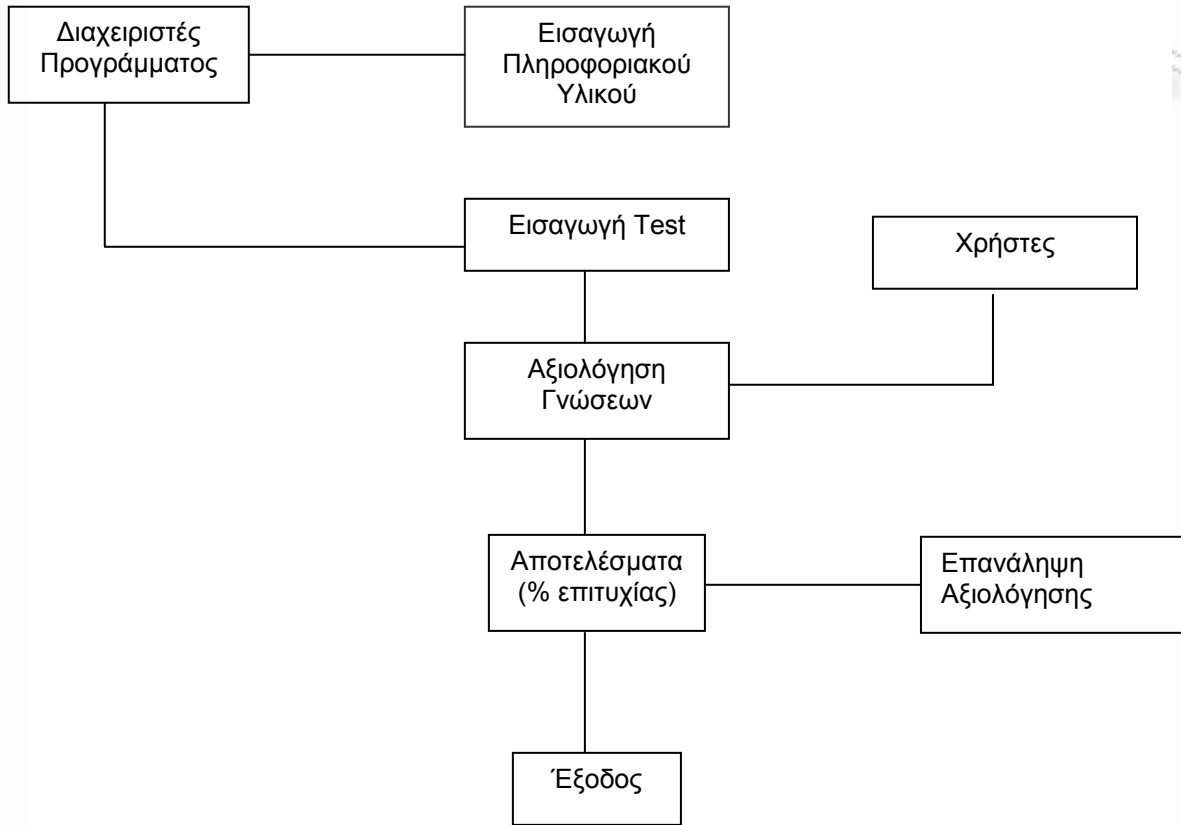

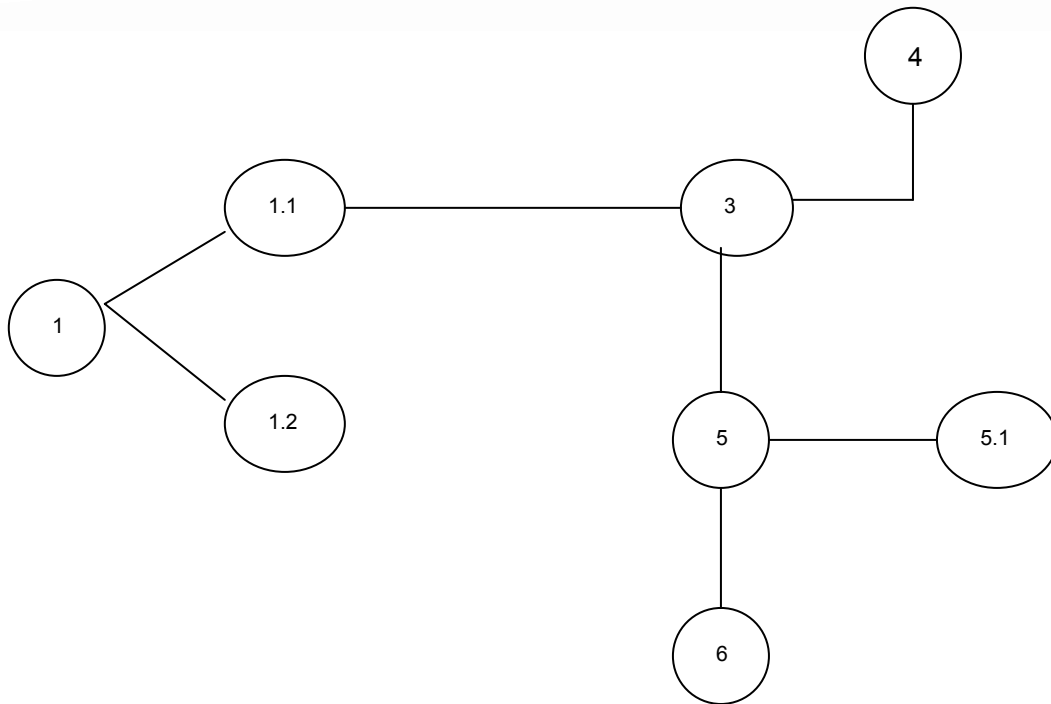

4.2.3.2. Διαδικασία Αξιολόγησης:

Οι διαχειριστές του συστήματος είναι υπεύθυνοι για την τροφοδότηση του ιστοχώρου με το σχετικό πληροφοριακό υλικό και την εισαγωγή των δοκιμασιών αξιολόγησης. Ο χρήστης εισάγεται στον ιστοτόπο (το σύστημα πιστοποιεί τον χρήστη) και επιλέγει το κουμπί «on-line Τεστ» προκειμένου να αξιολογήσει τις γνώσεις του στη νομική προστασία βάσεων δεδομένων. Το τεστ αποτελείται από 15 ερωτήσεις διαφορετικής φύσης, όπως πολλαπλής επιλογής, συμπλήρωσης, επιβεβαίωσης ή απόρριψης κ.α. Για κάθε μια σωστή απάντηση του χρήστη το σύστημα βαθμολογεί με μία μονάδα ενώ δεν υπάρχει αρνητική βαθμολογία για τις λάθος απαντήσεις. Πληκτρολογώντας «Αποτελέσματα Αξιολόγησης» ο χρήστης ενημερώνεται για το ποσοστό επιτυχίας του ενώ έχει τη δυνατότητα να δει τις σωστές απαντήσεις στις ερωτήσεις που έχει κάνει λάθος.

Διάγραμμα Ροής Δεδομένων για τη διαδικασία αξιολόγησης

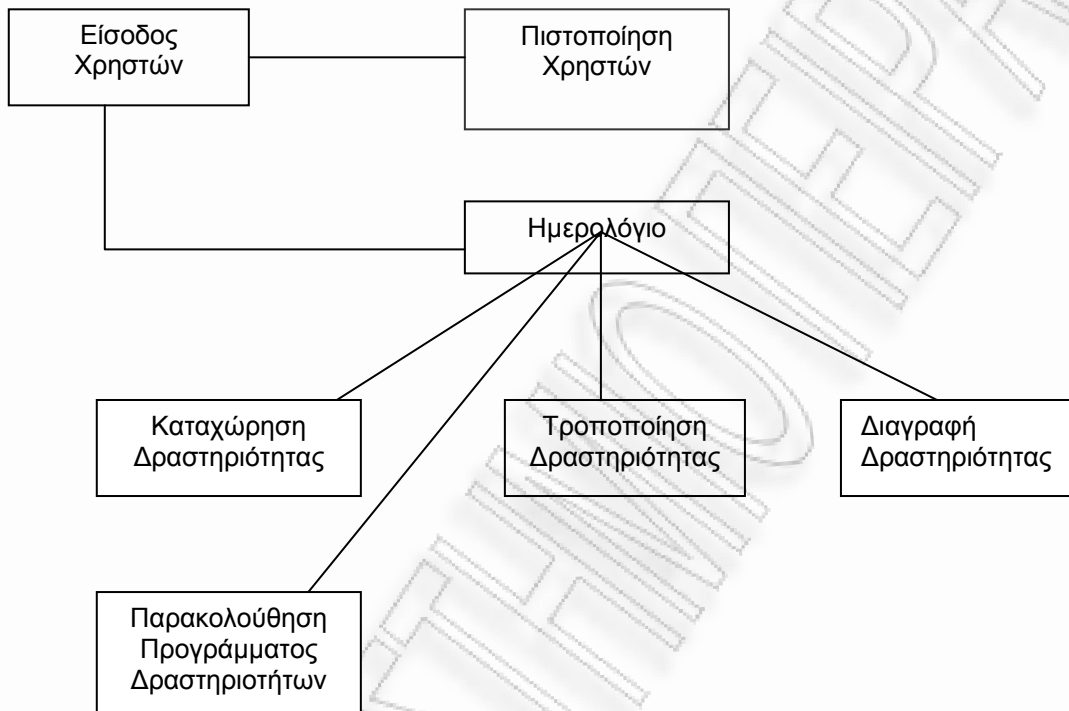

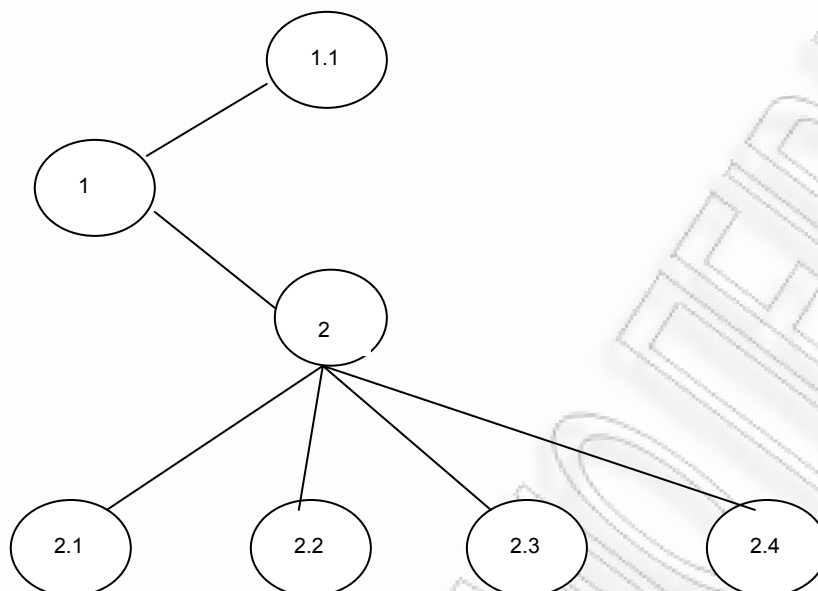
4.2.3.3. Διαδικασία Παρακολούθησης Ημερολογίου:

Ο χρήστης έχοντας εισαχθεί στο portal επιλέγει «Ημερολόγιο». Με αρκετά παραστατικό τρόπο, εφάμιλλο αυτό του εργαλείου «Microsoft Outlook» μπορεί να καταχωρήσει στο ημερολόγιο νέες δραστηριότητες, να τροποποιήσει ήδη υφιστάμενες και να διαγράψει παλαιότερες ή άλλες που έχουν αναβληθεί.

Ο διαχειριστής δίνει δικαιώματα πρόσβασης σε δραστηριότητες του ημερολογίου σε μεμονωμένο χρήστη ή σε όλους κατά περίπτωση.

Διάγραμμα Ροής Δεδομένων για τη διαδικασία παρακολούθησης ημερολογίου

4.2.3.4. Διαδικασία Καταχώρησης/Τροποποίησης/Διαγραφής Πληροφοριακού Υλικού:

Ο διαχειριστής εισάγει περιεχόμενο στο portal ανά ενότητα. Υλικό συναφές ανήκει σε μια ενότητα π.χ. Εθνικό Νομικό Πλαίσιο ή Δικαστικές Αποφάσεις/Μελέτη Περιπτώσεων. Κατά την καταχώρηση νέου υλικού αν ή ενότητα στην οποία ανήκει υπάρχει συμπεριλαμβάνεται σε εκείνη αλλιώς δημιουργείται νέα ενότητα, στην οποία καταχωρείται το υλικό. Αντίστοιχα συμβαίνουν και κατά την τροποποίηση ή διαγραφή υλικού.

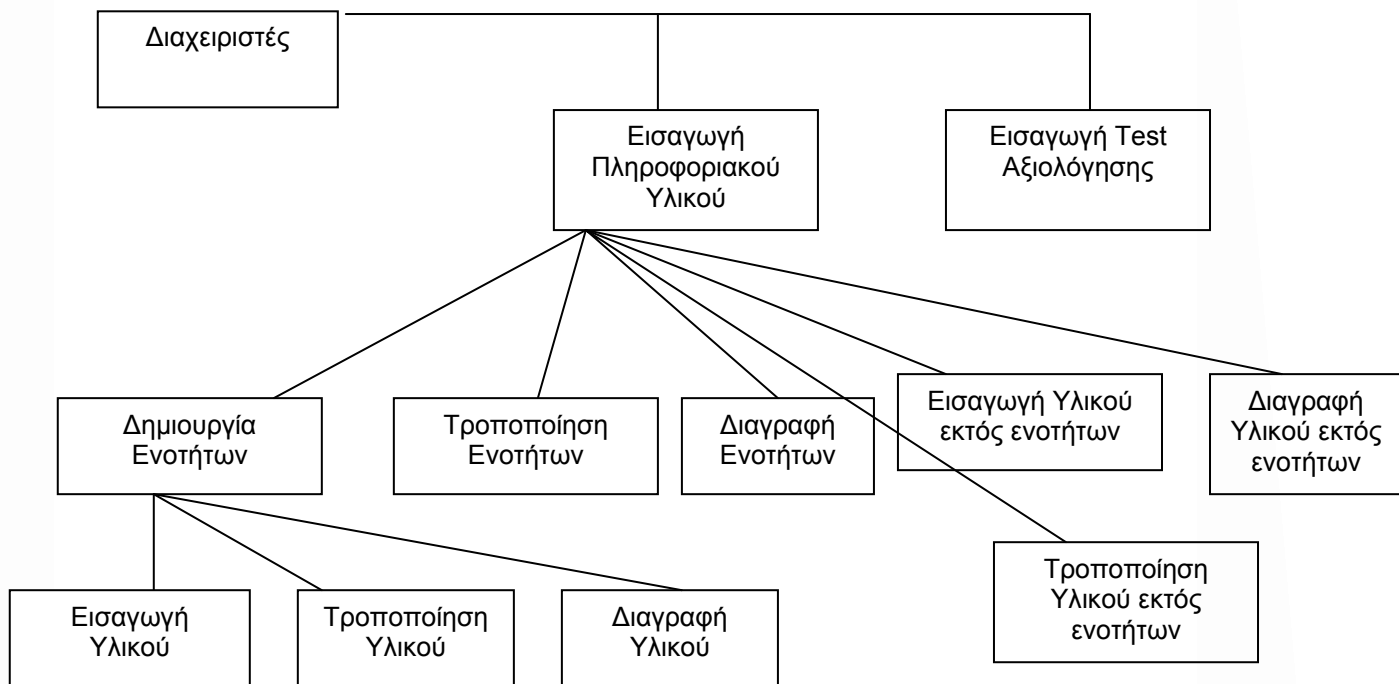
Οι ενότητες του υλικού έχουν ως ακολούθως:

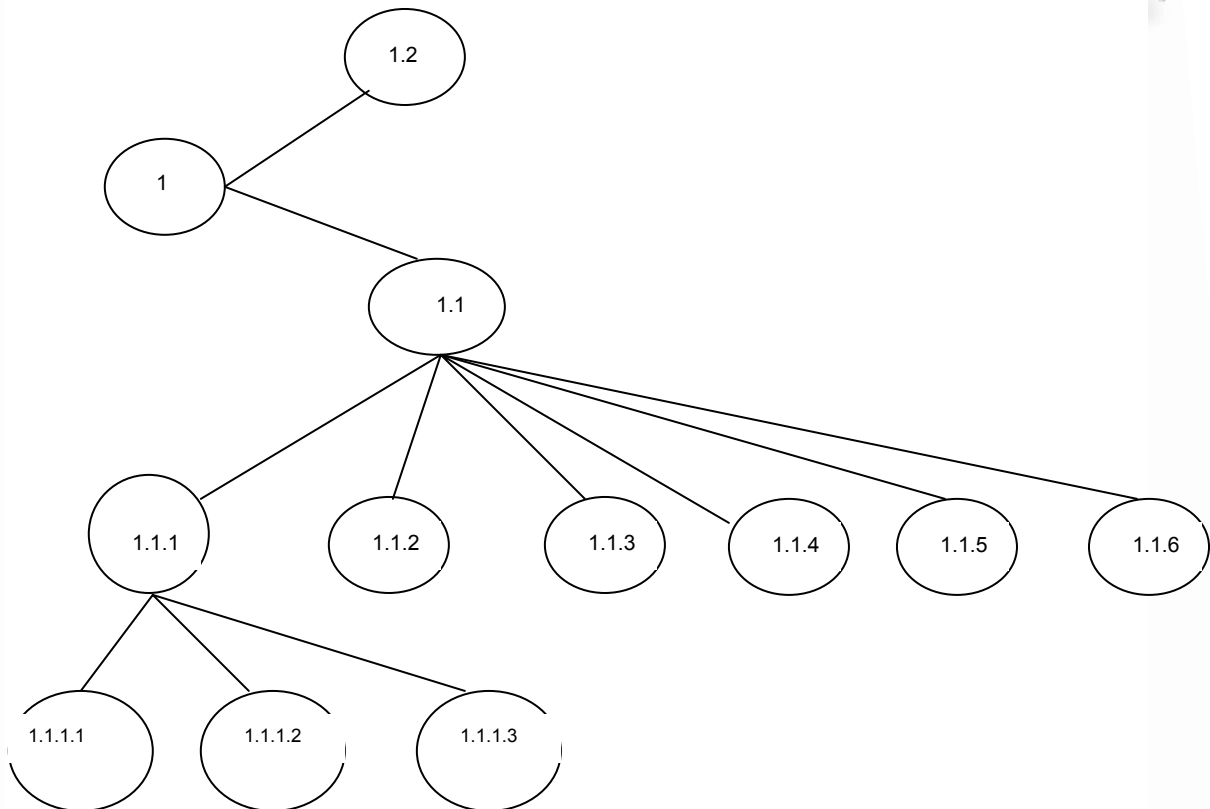
- Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΒΑΣΕΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΗΜΕΡΑ: περιέχονται κάποιες σκέψεις σχετικά με το θέμα σήμερα
- ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΒΑΣΕΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ: περιέχονται συνδέσεις με τα παρακάτω αρχεία που αποτελούν το «νομοθετικό» πλαίσιο για το αντικείμενο.
 - ΝΟΜΟΣ 2121/1993 ΦΕΚ Α' 25/4.3.1993 όπως έχει κωδικοποιηθεί με την προσθήκη των άρθρων του Ν.2819/2000
 - Ν.2819/2000
 - Ν.3057/2002
 - ΟΔΗΓΙΑ 96/9/ΕΟΚ
 - ΟΔΗΓΙΑ 01/29
- ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΒΑΣΕΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΕ: περιλαμβάνει τα κατωτέρω:
 - σύνδεση με το αρχείο της Έκθεσης Αξιολόγησης από τον ιστοτόπο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- σύνδεση με την ηλεκτρονική διεύθυνση http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/prot-databases/prot-databases_en.htm της προστασίας βάσεων δεδομένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης/Διεύθυνση Εσωτερικής Αγοράς της ΕΕ
- σύνδεση με την ηλεκτρονική διεύθυνση του Ευρωπαϊκού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων <http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/edps/pid/1?lang=el>
- σύνδεση με διεύθυνση http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/prot-databases/jurisprudence_en.htm όπου παρουσιάζονται ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ και περιλήψεις αποφάσεων της ΕΕ σχετικά με το αντικείμενο της νομικής προστασίας
- ΆΡΘΡΑ: περιλαμβάνονται άρθρα και παρουσιάσεις για το συγκεκριμένο θέμα
- FAQ: περιέχονται οι συνηθέστερες ερωτήσεις και απαντήσεις για το θέμα
- ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ: περιλαμβάνονται χρήσιμοι σύνδεσμοι για το θέμα
- ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ: δυνατότητα αποστολής ηλεκτρονικού μηνύματος με παράπονα, αίτηση αναζήτησης κάποιου υλικού κλπ

Το αναλυτικό περιεχόμενο κάθε ενότητας μπορεί να εκτυπώνεται ή αποθηκεύεται από το χρήστη ή να αποστέλλεται με e-mail από το σύστημα.

Διάγραμμα Ροής Δεδομένων για τη διαδικασία καταχώρησης / τροποποίησης / διαγραφής πληροφοριακού υλικού

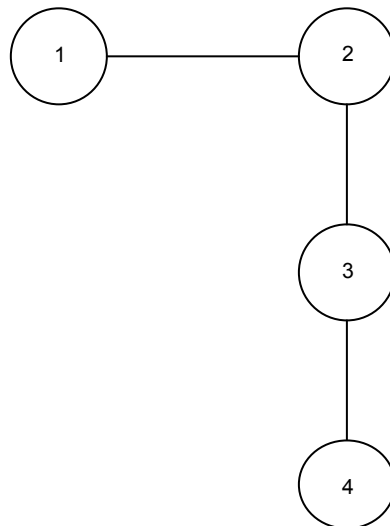
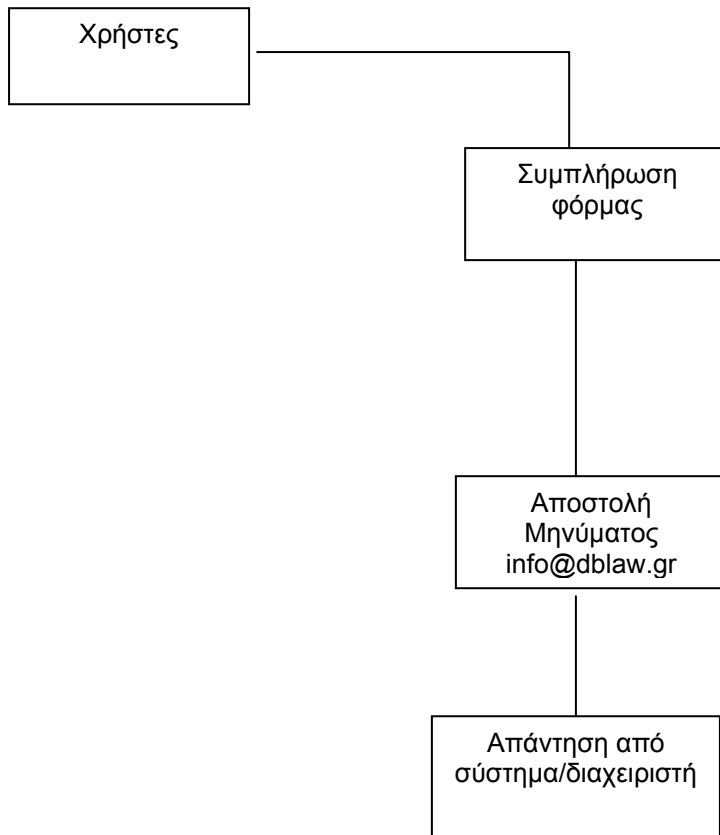

Άλλες Διαδικασίες

4.2.3.5. Διαδικασία Επικοινωνίας:

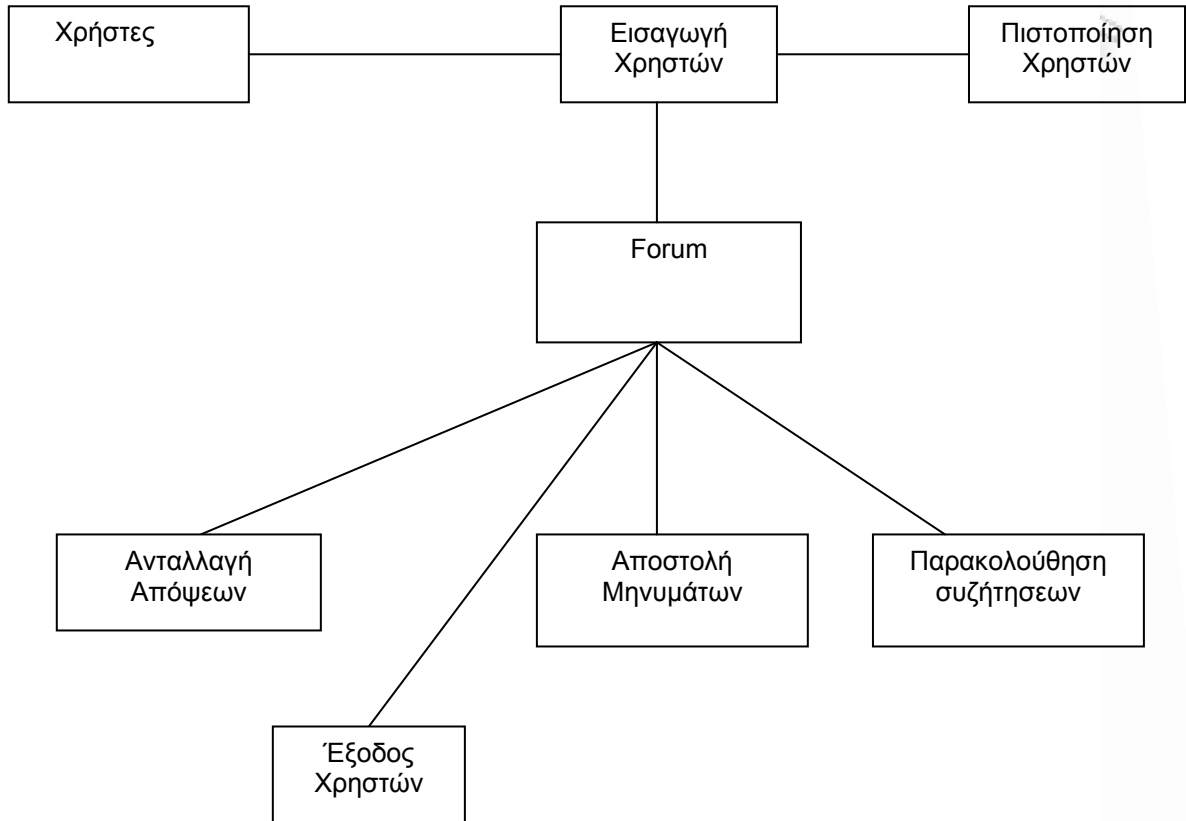
Ο χρήστης επιλέγει το κουμπί της επικοινωνίας και ανοίγει μια φόρμα στην οποία καταγράφει το ερώτημά, την απορία ή την επιθυμία για επικοινωνία. Στη συνέχεια αποστέλλει το μήνυμα στην ηλεκτρονική διεύθυνση info@dblawn.gr και το σύστημα ανταποκρίνεται – απαντώντας στο θέμα του χρήστη.

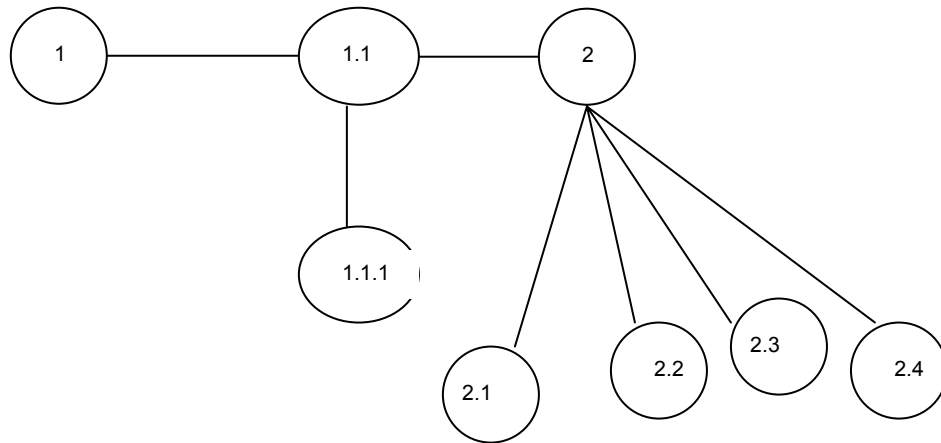

4.2.3.6. Διαδικασία Συμμετοχής σε φόρουμ:

Ο χρήστης έχει τη δυνατότητα με την είσοδό του στον ιστοχώρο να συμμετάσχει σε φορουμ ώστε να συζητήσει προβληματισμούς του με άλλους χρήστες σχετικά με το αντικείμενο της

νομικής προστασίας βάσεων δεδομένων. Ο στόχος είναι η προαγωγή της γνώσης στο θέμα με ανταλλαγή μηνυμάτων και απόψεων.

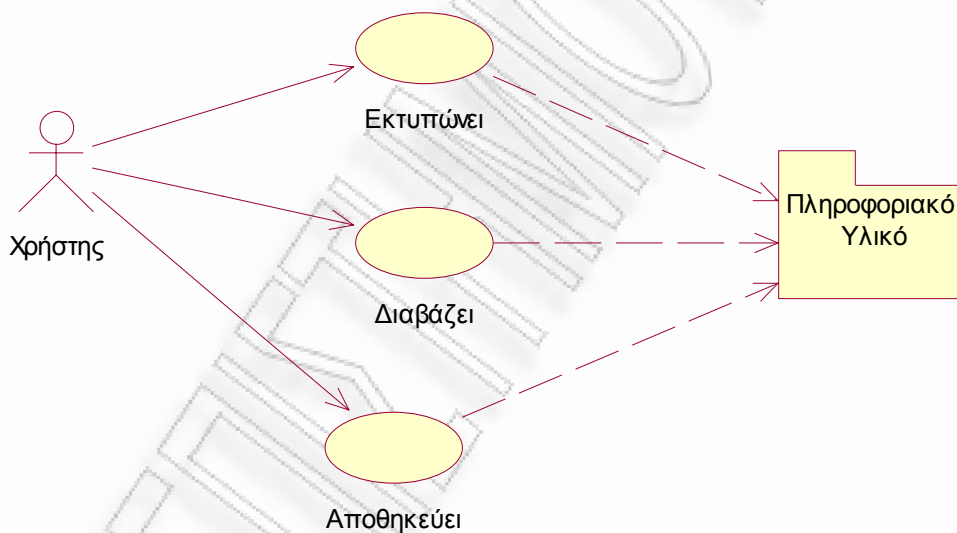

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ – ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ UML

Ενδεικτικά δίνονται ορισμένα διαγράμματα για το πληροφοριακό σύστημα όπως περιγράφεται παραπάνω.

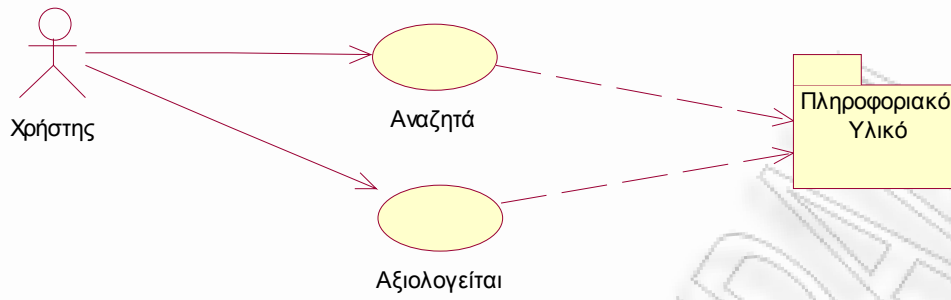
5.1. Διαγράμματα «Περιπτώσεων Χρήσης» (Use Case diagrams): πρόκειται για διαγράμματα τα οποία αναπαράσταν τις λειτουργίες ενός συστήματος όπως τις αντιλαμβάνεται ο «χρήστης». Μοντελοποιούν τις υπηρεσίες που προσφέρονται από το σύστημα περιλαμβάνοντας σενάρια που εξαντλούν τις πιθανές εκβάσεις (επιτυχίας και αποτυχίας κάποιες φορές). Αναφέρονται σε μια ακολουθία ενεργειών και παραλλαγών τους οι οποίες εκτελούνται κατά την αλληλεπίδραση με τους χρήστες [Α6].

- **Διαγράμματα Δυνατοτήτων Χρήστη**

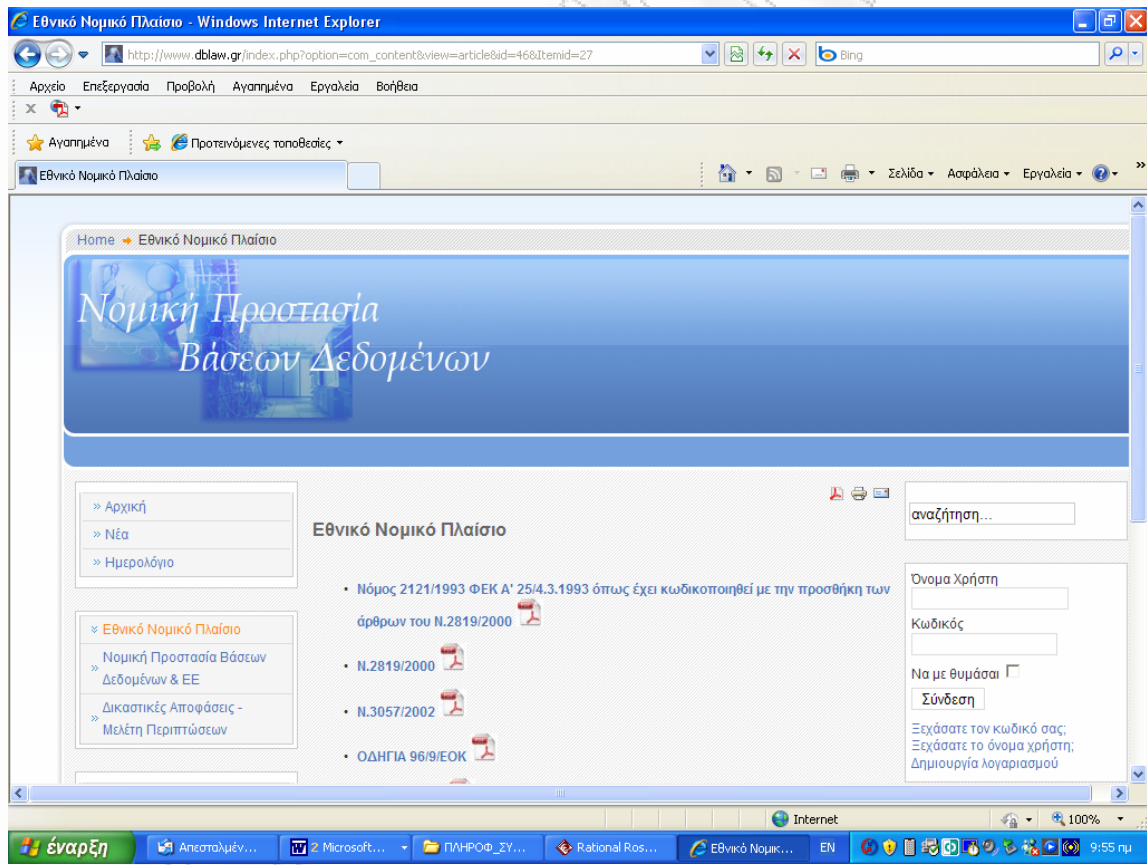
Παρατηρήσεις:

Ο χρήστης του portal είτε ενημερώνεται είτε αποθηκεύει είτε εκτυπώνει το πληροφοριακό υλικό που είναι ανηρτημένο στον ιστοχώρο.

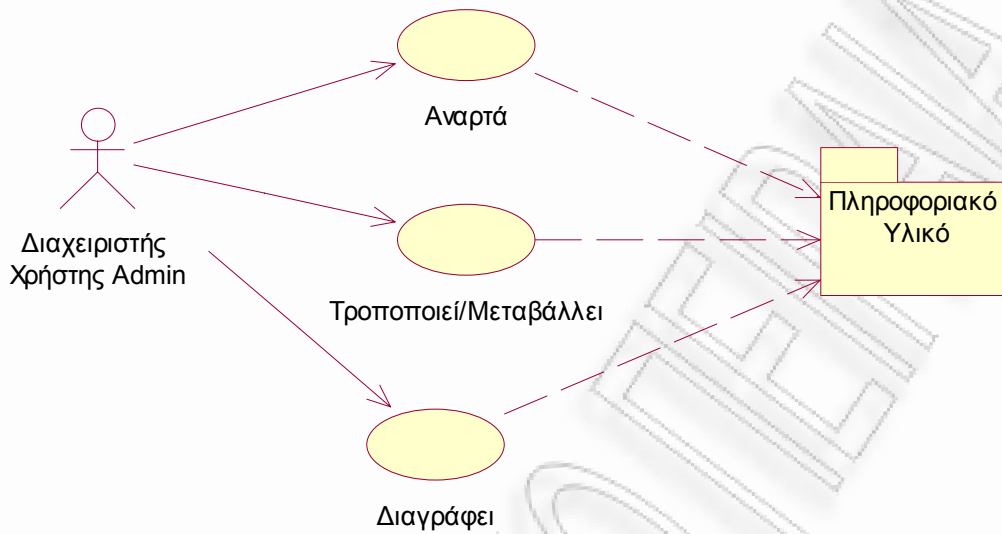
Παρατηρήσεις:

Ο χρήστης του portal έχει επίσης τη δυνατότητα να αναζητά και να αξιολογείται στο πληροφοριακό υλικό που είναι ανηρτημένο στον ιστοχώρο.

Εικόνα 5.1.1.: Οθόνη Ενότητας Εθνικού Νομικού Πλαισίου
 Πηγή: www.dblaw.gr

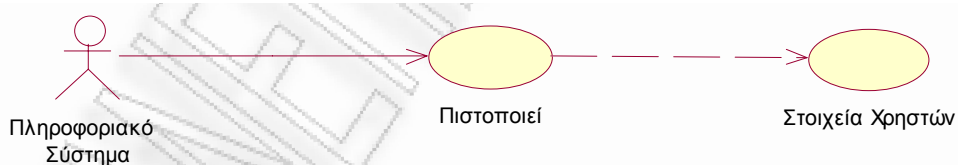
- **Διάγραμμα Δυνατοτήτων Χρήστη Διαχειριστή (administrator)**

Παρατηρήσεις:

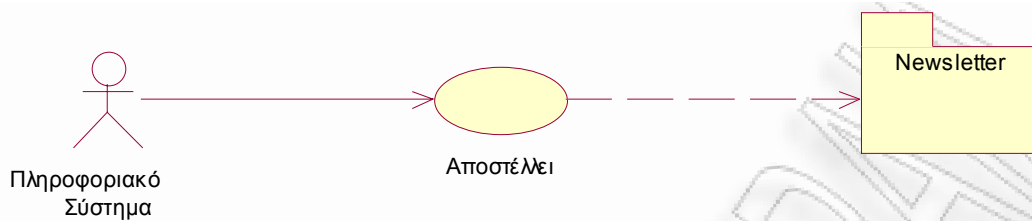
Ο διαχειριστής του portal έχει την ευθύνη της ενημέρωσης/ανάρτησης νέου υλικού, τροποποίησης του ήδη υφιστάμενου ή διαγραφής σε κάποιες περιπτώσεις του πληροφοριακού υλικού του ιστοχώρου.

- **Διάγραμμα Δυνατοτήτων Συστήματος**

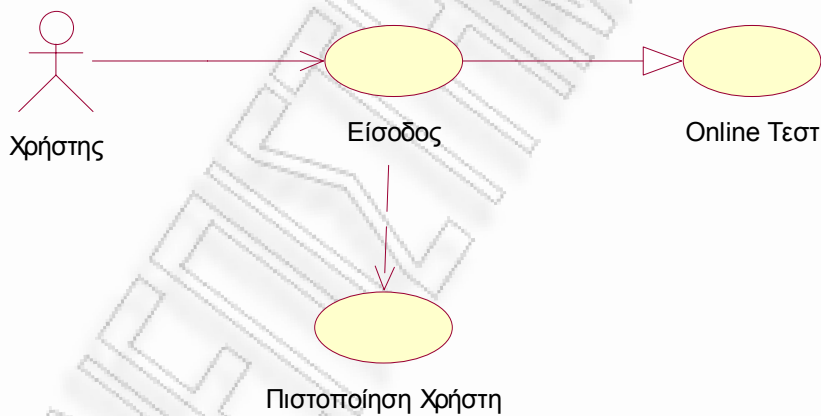
Παρατηρήσεις:

Το πληροφοριακό σύστημα έχει την ευθύνη πιστοποίησης των στοιχείων των χρηστών του ιστοχώρου.

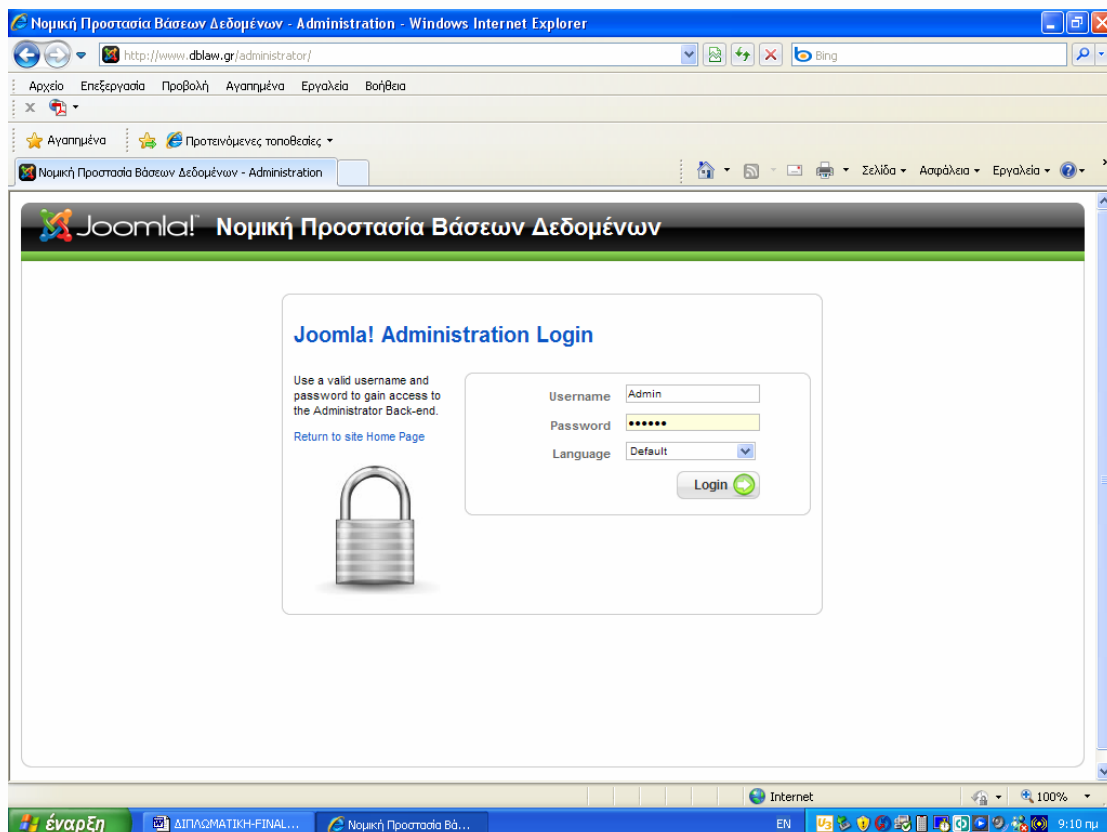
Παρατηρήσεις:

Το πληροφοριακό σύστημα έχει την ευθύνη αποστολής ενημερωτικών δελτίων προς τους χρήστες.

5.2. Διάγραμμα Σχέσης «ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ»: διάγραμμα το οποίο προϋποθέτει την ολοκλήρωση ενός βήματος για τη μετάβαση σε επόμενη λειτουργία

Παρατηρήσεις:

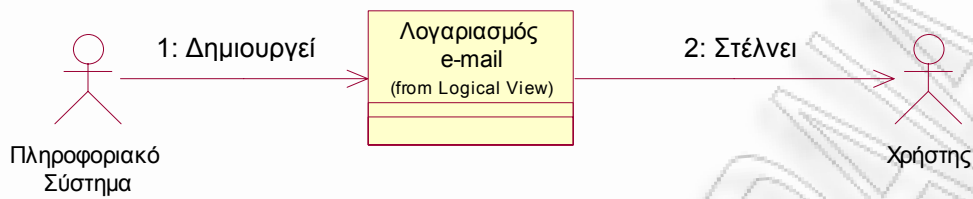
Ο χρήστης του portal προκειμένου να εισαχθεί στην ενότητα της αξιολόγησης (Online Τεστ) πρέπει να έχει εισαχθεί στο σύστημα. Η είσοδος περιλαμβάνει την πιστοποίηση του από το σύστημα.

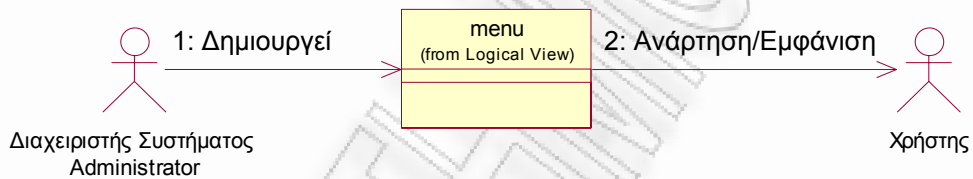
Εικόνα 5.2.2.: Οθόνη Σύνδεσης Διαχειριστή στη σελίδα

Πηγή: www.dblaw.gr

5.3. Διάγραμμα Συνεργασίας (Collaboration Diagram): πρόκειται για διαγράμματα τα οποία αναπαράσταν αντικείμενα, τις σχέσεις και αλληλεπιδράσεις μεταξύ τους με στόχο την διευκόλυνση της αναπαράστασης της συνεργασίας ενός συνόλου αντικειμένων. Απεικονίζουν τόσο το περιβάλλον ενός συνόλου αντικειμένων όσο και την αλληλεπίδραση ανάμεσα σε αυτά. Αποτελούν μια επέκταση των διαγραμμάτων αντικειμένων.

Παρατηρήσεις:

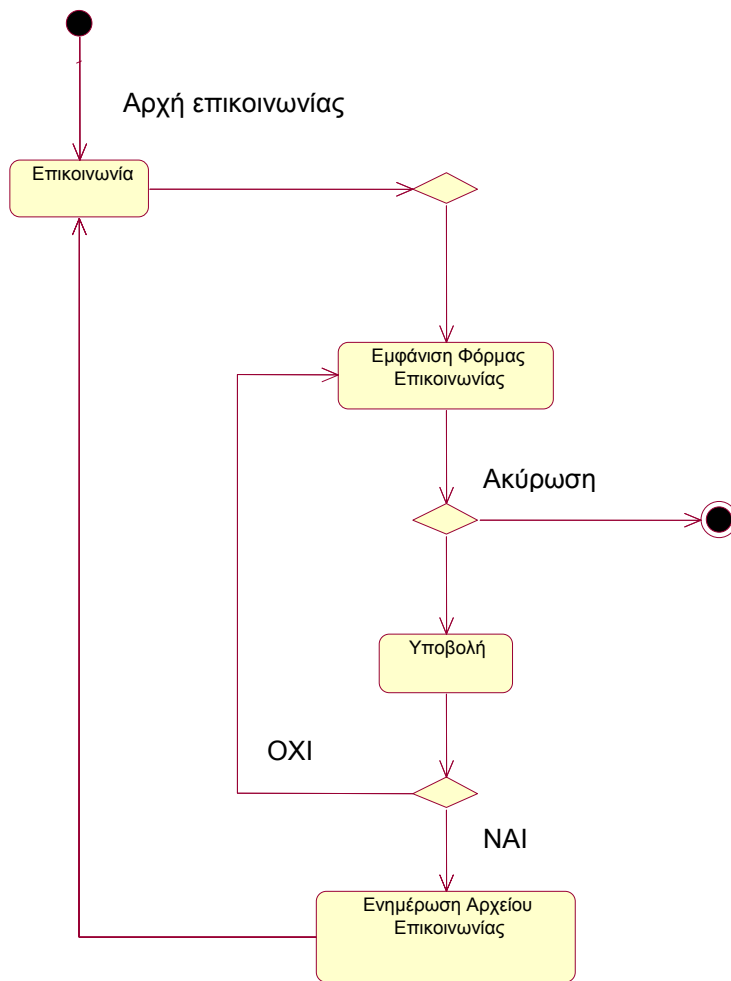
Η διαδικασία συνεργασίας μεταξύ του συστήματος και του χρήστη περιλαμβάνει δύο στάδια της δημιουργίας (1) του λογαριασμού και της αποστολής του στον χρήστη (2).

Παρατηρήσεις:

Η διαδικασία συνεργασίας μεταξύ του administrator και των χρηστών περιλαμβάνει δύο στάδια της δημιουργίας νέων menu (1) και της εμφάνισης/ανάρτησης τους στον χρήστη (2).

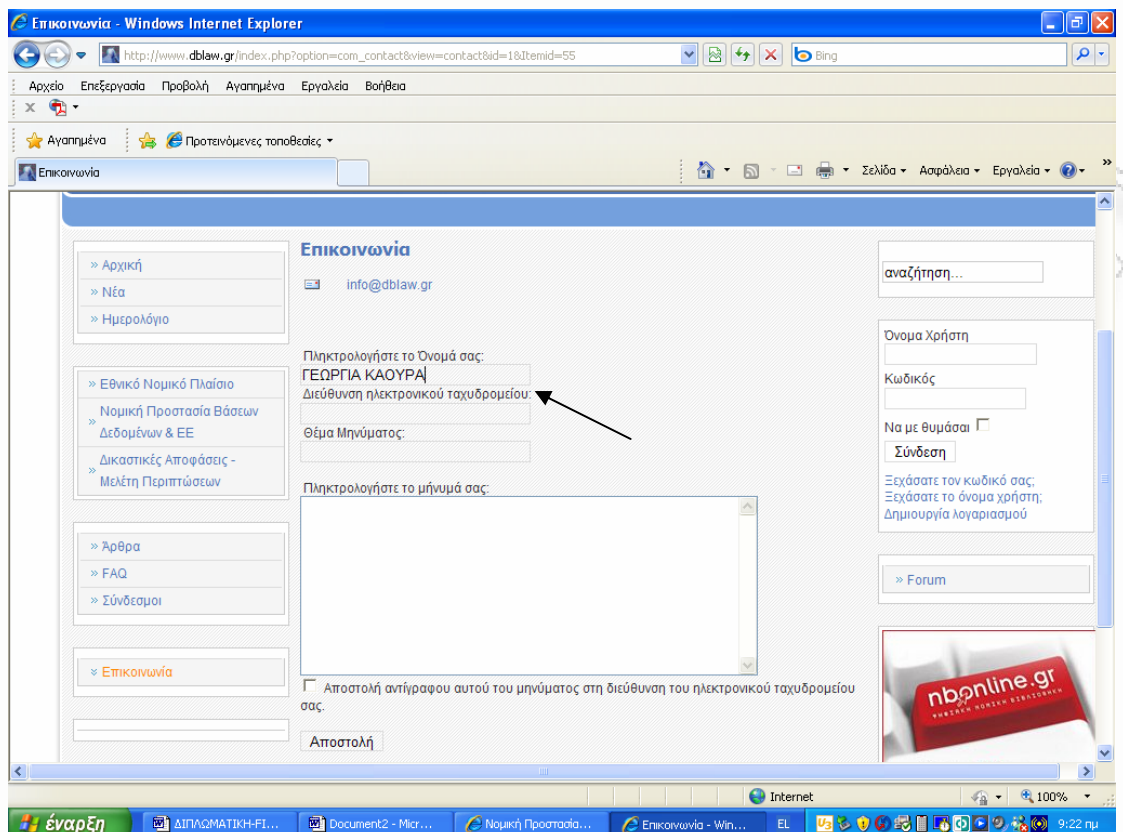
5.4. Διαγράμμα Δραστηριότητας (Activity Diagrams): πρόκειται για διαγράμματα τα οποία αναπαριστούν μια δραστηριότητα ως σύνολο ενεργειών, περιγράφοντας τις διαδικασίες ενός συστήματος. Αποτελούν ειδική μορφή διαγραμμάτων κατάστασης που εμπεριέχουν δραστηριότητες. Η δραστηριότητα ορίζεται ως μια κατάσταση με εσωτερική δραστηριότητα και μια ή περισσότερες μεταβάσεις που αυτόματα ακολουθούν τον τερματισμό της δραστηριότητας.

Επικοινωνία

Παρατηρήσεις:

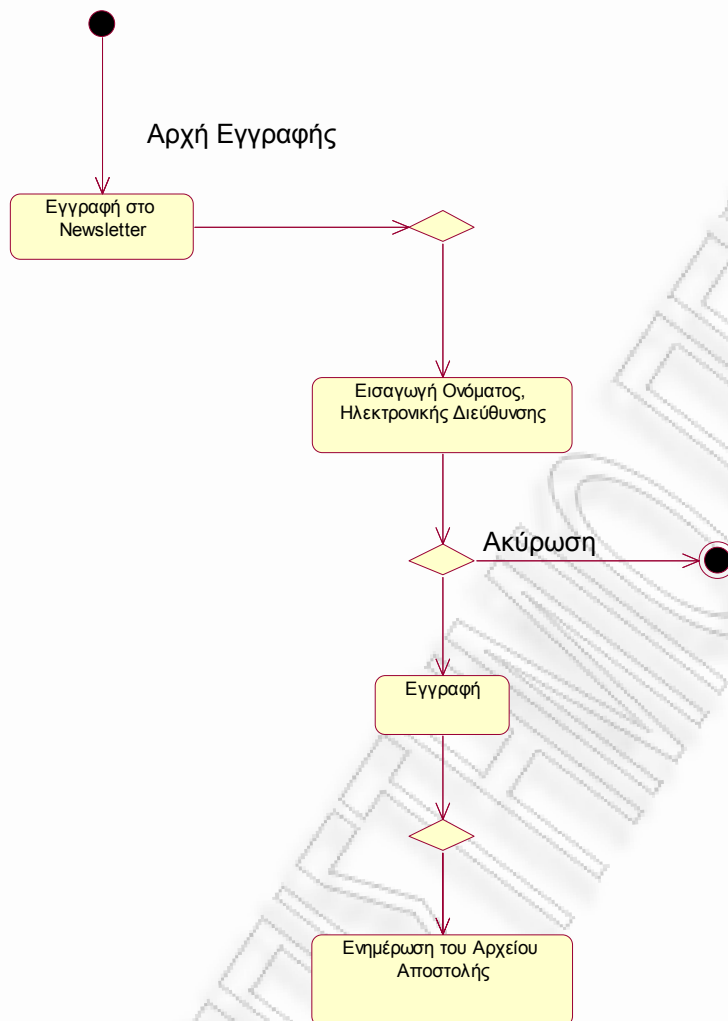
Μόλις ο χρήστης επιλέγει «Επικοινωνία» αυτόματα ανοίγει η φόρμα επικοινωνίας, τη συμπλήρωση της οποίας μπορεί ο χρήστης είτε να πραγματοποιήσει είτε να ακυρώσει. Με τη συμπλήρωση της φόρμας (στοιχείρων επικοινωνίας) ο χρήστης μπορεί είτε να προχωρήσει στην υποβολή είτε να επιστρέψει στην αρχική κατάσταση.

Εικόνα 5.4.1.: Οθόνη Σύνδεσης για Επικοινωνία

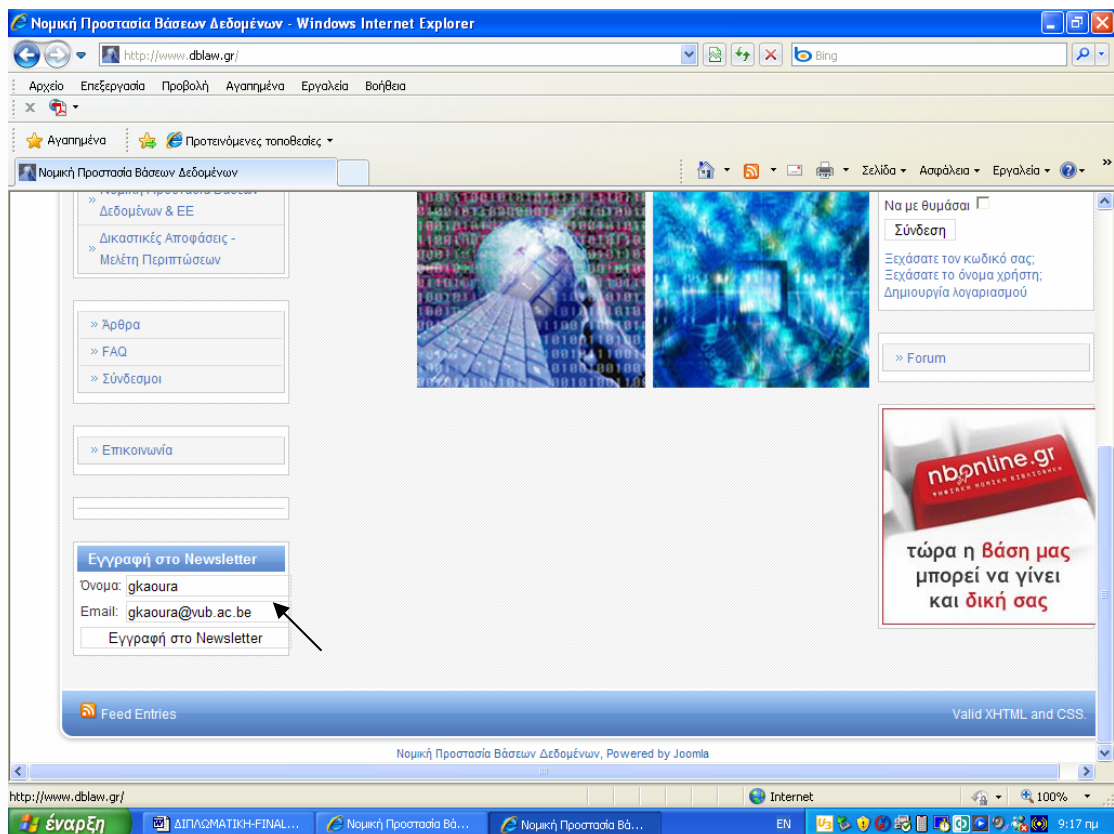
Πηγή: www.dblaw.gr

Εγγραφή στο Newsletter

Παρατηρήσεις:

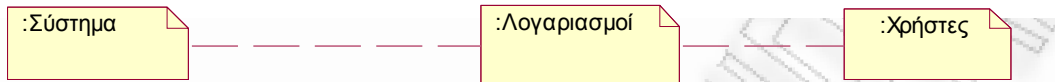
Ο χρήστης εισάγει το όνομα και την ηλεκτρονική του διεύθυνση και είτε επιλέγει «Εγγραφή στο Newsletter» είτε επιστρέφει. Με την εγγραφή το σύστημα αυτόματα δρομολογεί την αποστολή του Newsletter στην ηλεκτρονική του διεύθυνση.

Εικόνα 5.4.2.: Οθόνη Σύνδεσης Διαχειριστή στη σελίδα

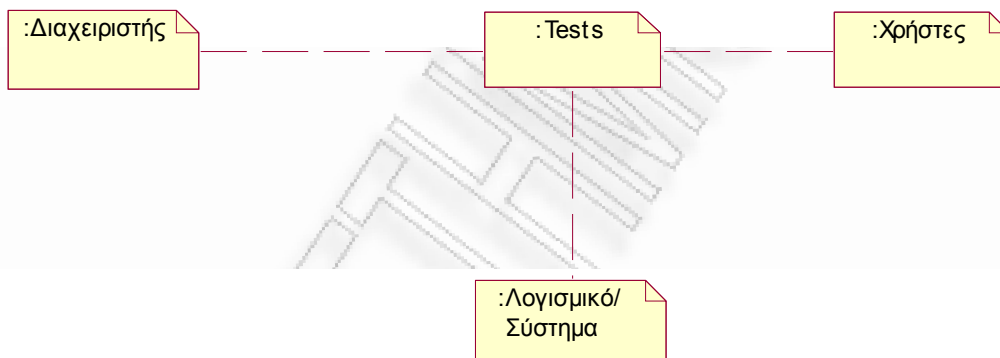
Πηγή: www.dblaw.gr

5.5. Διάγραμμα Αντικειμένων (Object Diagrams): πρόκειται για απλοποιημένα διαγράμματα συνεργασίας τα οποία απεικονίζουν τα αντικείμενα και τις σχέσεις τους χωρίς να αναπαράστουν τη μετάδοση μηνυμάτων.

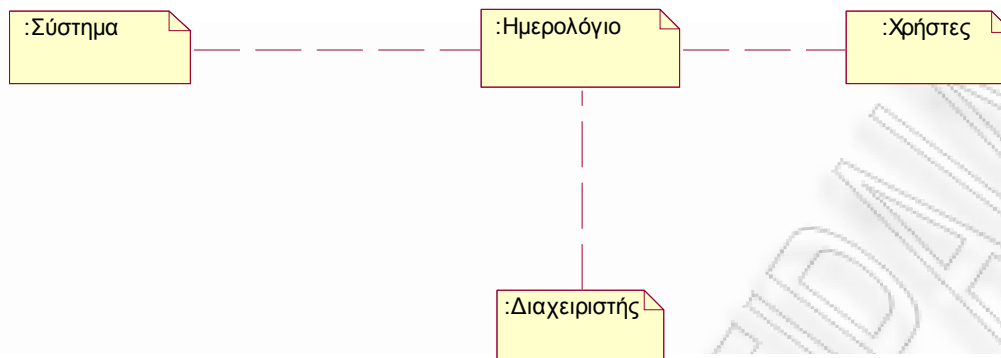
Παρατηρήσεις:

Το σύστημα δημιουργεί λογαριασμούς για τους χρήστες.

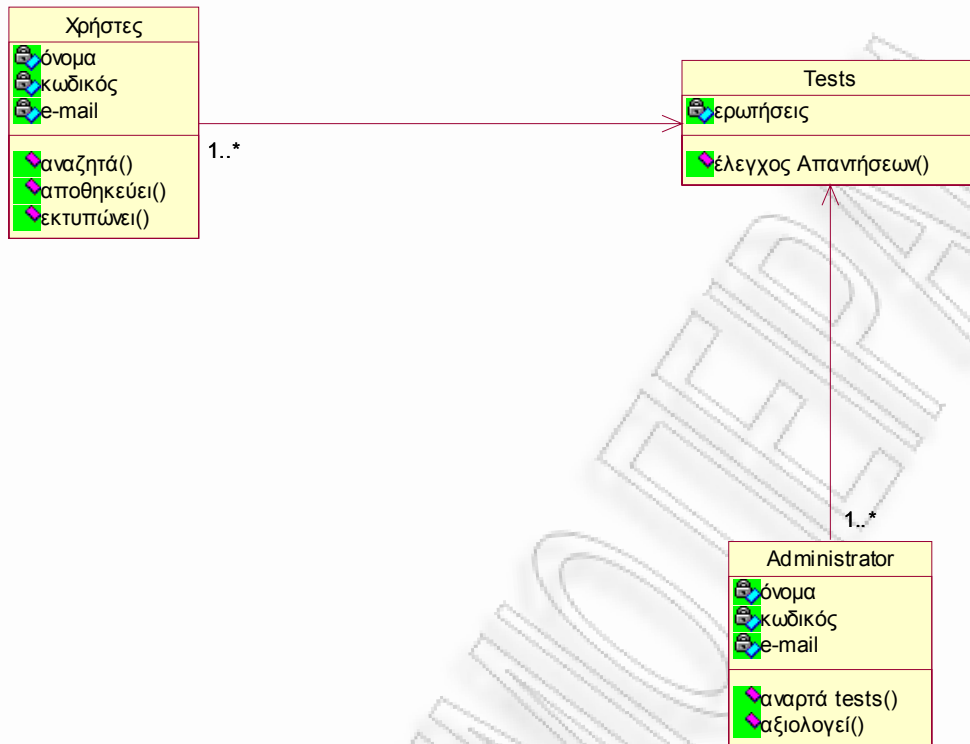
Παρατηρήσεις:

Ο διαχειριστής (administrator) αναρτά τα tests αξιολόγησης. Ο χρήστης συμπληρώνει συμμετέχει στην αξιολόγηση όπως και το σύστημα που ελέγχει και ενημερώνει για το ποσοστό επιτυχίας.

Παρατηρήσεις:

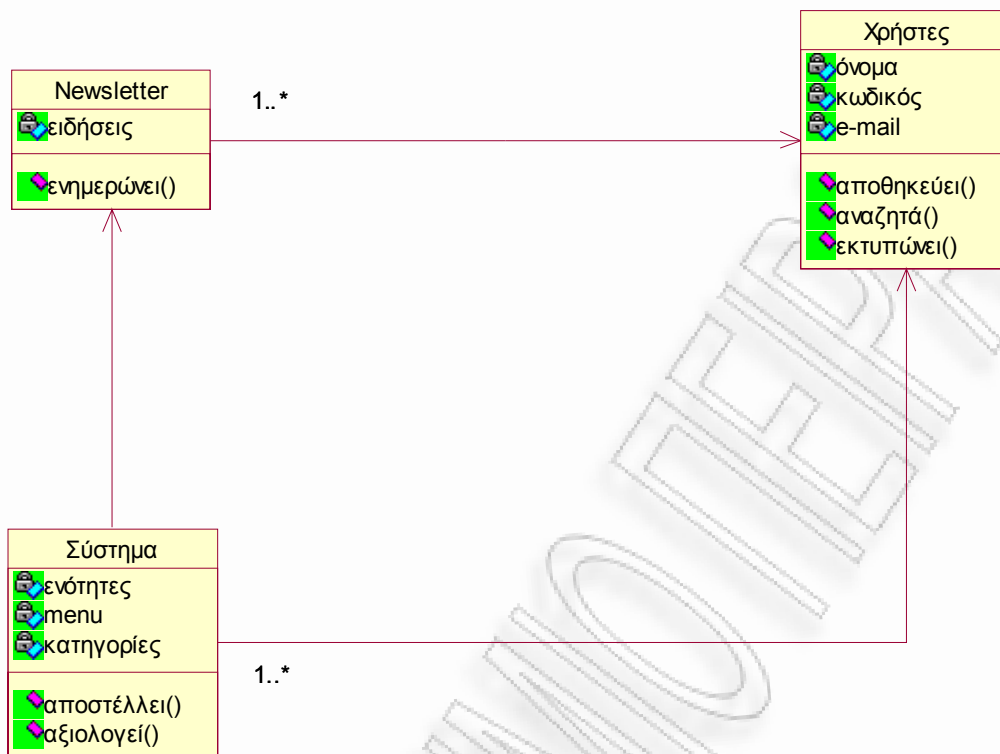
Το σύστημα υποστηρίζει «ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ» για τους χρήστες. Ο διαχειριστής (administrator) έχει πλήρη εικόνα για τη λειτουργία του Ημερολογίου.

5.6. Διάγραμμα Τάξεων (Class Diagrams): πρόκειται για διαγράμματα τα οποία διευκολύνουν την απεικόνιση των τάξεων και των σχέσεων μεταξύ τους.

Παρατηρήσεις:

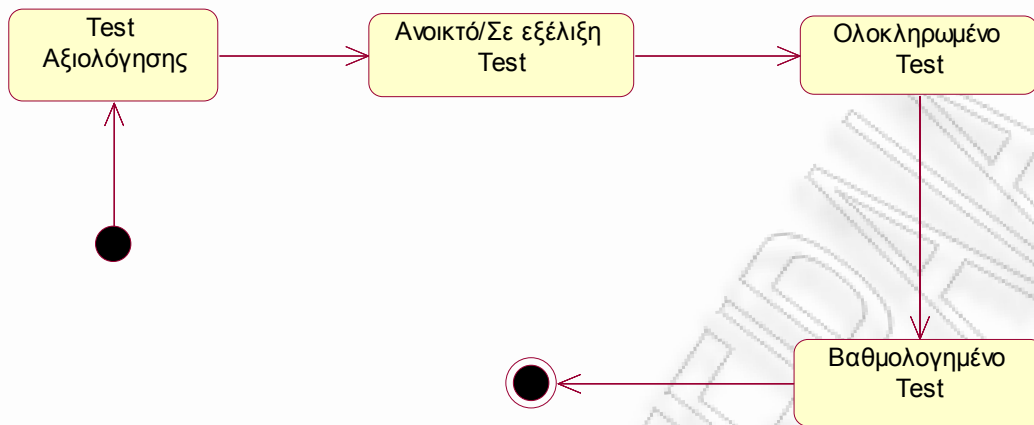
Ο administrator αναρτά τα tests αξιολόγησης. Ο χρήστης συσχετίζεται με την αξιολόγηση και τον διαχειριστή του συστήματος.

Παρατηρήσεις:

Το newsletter συσχετίζεται με τους χρήστες – σχέση 1 προς πολλά. Το σύστημα συσχετίζεται τόσο με το newsletter όσο και με τους χρήστες.

5.7. Διάγραμμα Καταστάσεων (State Diagrams): πρόκειται για διαγράμματα τα οποία αναπαριστούν τη συμπεριφορά της τάξης όσον αφορά τις καταστάσεις της. Περιγράφουν την αλληλουχία των καταστάσεων ενός αντικειμένου κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής του, μαζί με κάποια μηνύματα που προκαλούν αλλαγές της κατάστασης του αντικειμένου. Περιγράφουν μια υποθετική μηχανή, η οποία μπορεί να βρεθεί σε ένα σύνολο πεπερασμένων καταστάσεων. Κατά συνέπεια ένα διάγραμμα κατάστασης αποτελείται από:

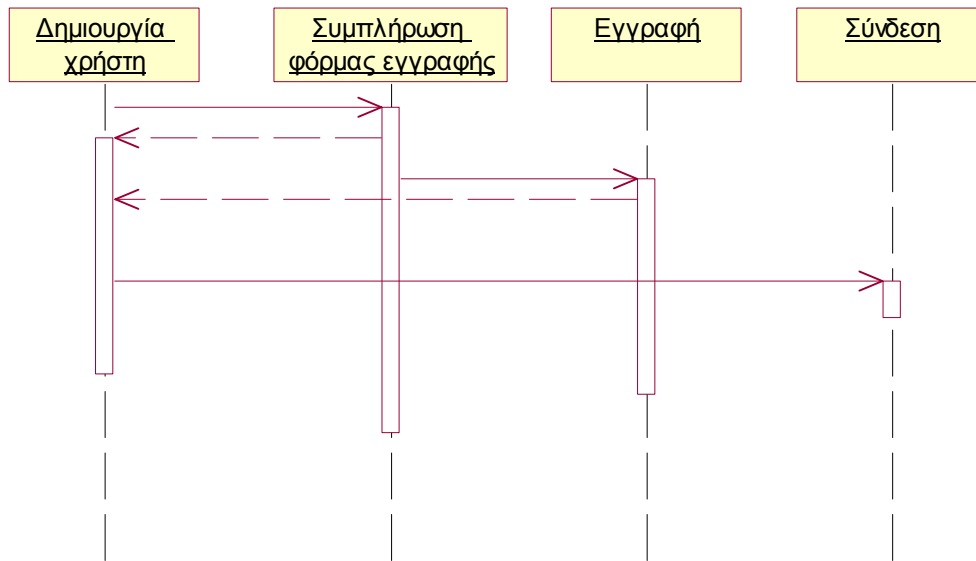
- ένα σύνολο πεπερασμένων καταστάσεων
- ένα σύνολο πεπερασμένων γεγονότων
- μια αρχική κατάσταση
- λειτουργίες που περιγράφουν τη μετάβαση από μια κατάσταση σε άλλη
- ένα σύνολο τελικών καταστάσεων

Παρατηρήσεις:

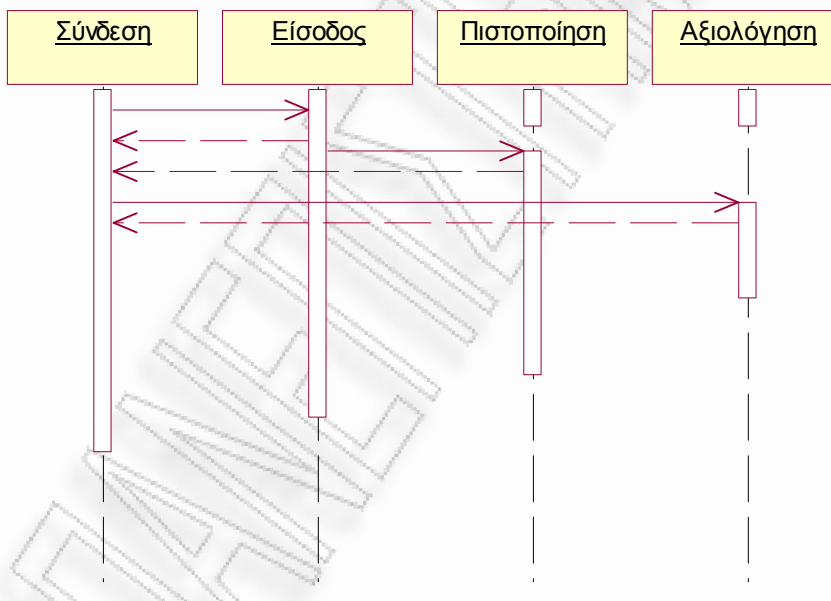
Το διάγραμμα απεικονίζει την εξέλιξη των καταστάσεων του τέστ αξιολόγησης των γνώσεων στο αντικείμενο. Με την έναρξη της διαδικασίας το τέστ «ανοίγει» ξεκινά μέχρι την ολοκλήρωση του οπότε η κατάσταση γίνεται ολοκληρωμένη και ακολουθεί η βαθμολόγηση, με την έκφραση ποσοστού επιτυχίας (οπότε το τέστ γίνεται βαθμολογημένο).

5.8. Διάγραμμα Σειράς ή Ακολουθίας (Sequence Diagrams): πρόκειται για διαγράμματα τα οποία απεικονίζουν την χρονική ακολουθία των αντικειμένων και των αλληλεπιδράσεών τους. Θεωρούνται ως διαγράμματα ροής απεικονίζοντας μια σειρά ενεργειών ενός σεναρίου στον άξονα του χρόνου. Αναπαράστουν τους δράστες τους οποίους εκκινούν μια ενέργεια και τους δράστες με τους οποίους αυτοί συνεργάζονται χωρίς να παρουσιάζουν εναλλακτικές πορείες παρά μόνο την κύρια ροή προς την επιτυχή έκβαση/μετάβαση.

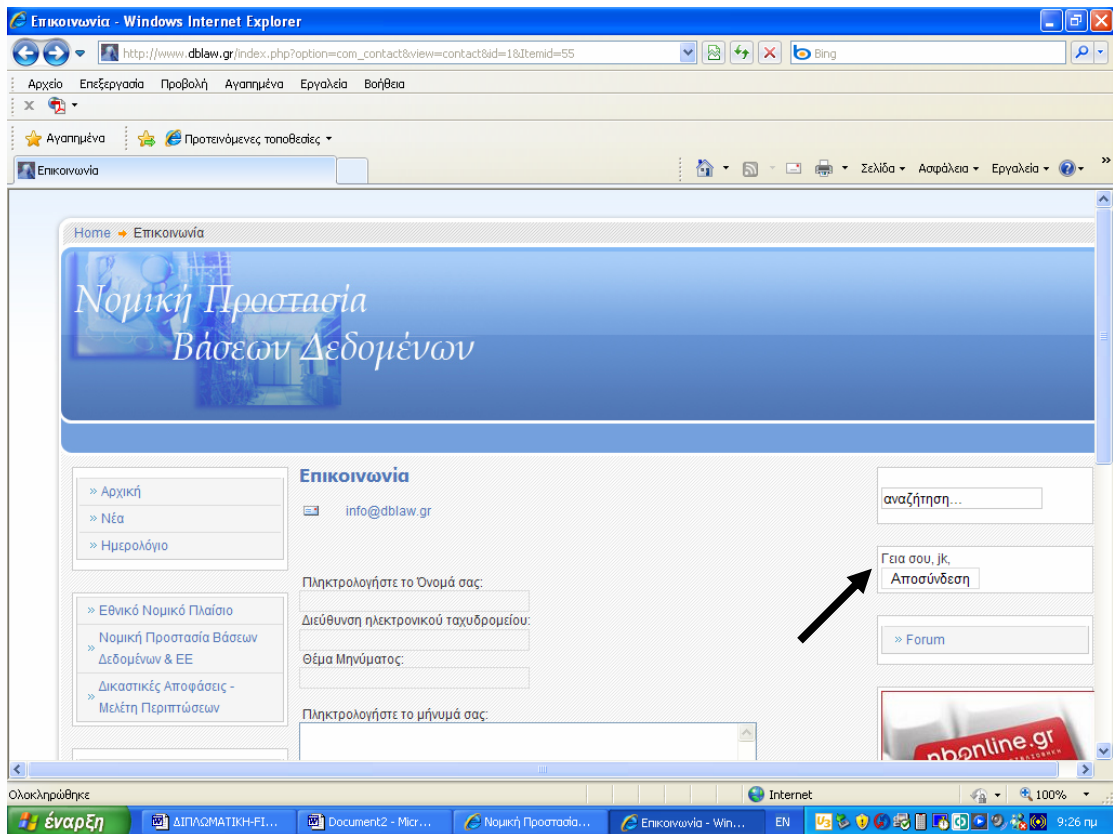
Παρατηρήσεις:

Ο χρήστης συνδέεται στον ιστοχώρο συμπληρώνοντας σε μια φόρμα εγγραφής τα στοιχεία του. Στη συνέχεια εγγράφεται αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία της εγγραφής από το σύστημα και στη συνέχεια συνδέεται στον ιστοχώρο.

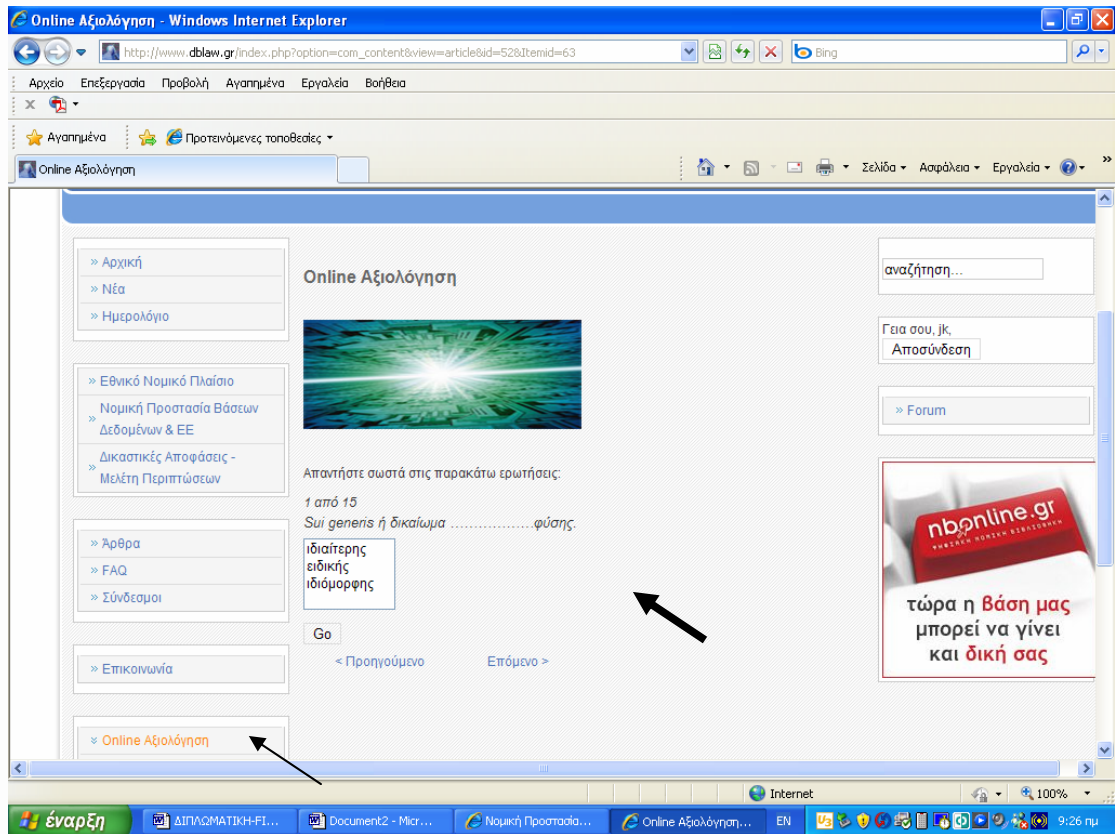
Παρατηρήσεις:

Ο χρήστης συνδέεται στον ιστοχώρο πληκτρολογώντας τα στοιχεία του. Στη συνέχεια εισάγεται αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία της πιστοποίησης από το σύστημα. Έπεται η αξιολόγηση, η έναρξη του test αξιολόγησης.

Εικόνα 5.8.1.: Οθόνη Σύνδεσης χρήστη jk στη σελίδα

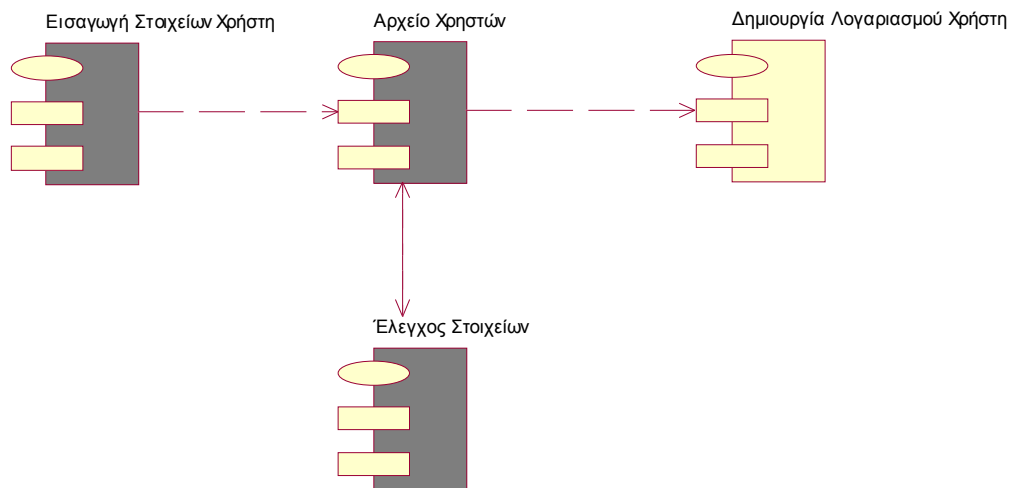
Πηγή: www.dblaw.gr

Εικόνα 5.8.2.: Οθόνη έναρξης τεστ αξιολόγησης

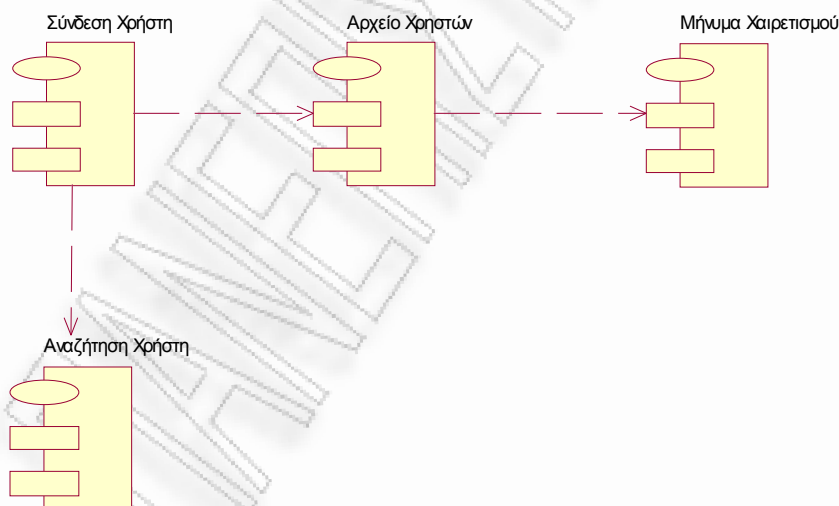
Πηγή: www.dblaw.gr

5.9. Διάγραμμα Εξαρτημάτων (Component Diagrams): πρόκειται για διαγράμματα που απεικονίζουν τα φυσικά εξαρτήματα μιας εφαρμογής και τις αλληλοσυσχετίσεις μεταξύ τους. Ένα εξάρτημα μπορεί να αναπαραστή ένα φυσικό τμήμα κώδικα και να έχει διεπαφές.

Παρατηρήσεις:

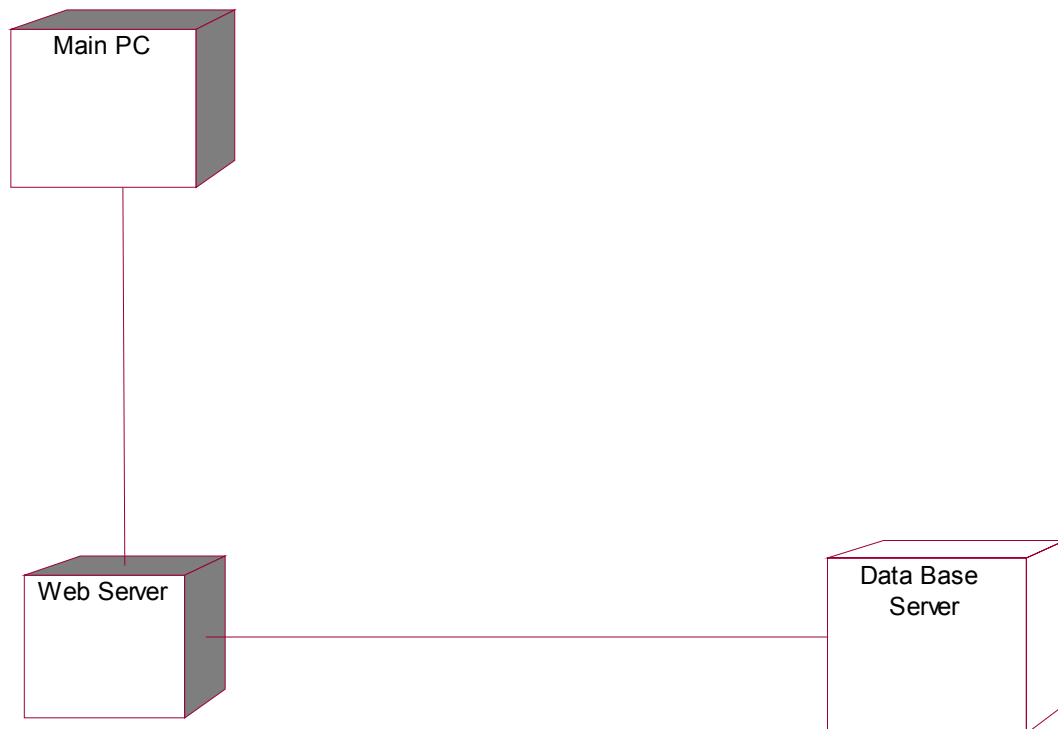
Κατά την εισαγωγή των στοιχείων του χρήστη το σύστημα ελέγχει αν ο χρήστης έχει ήδη δημιουργήσει προφίλ και σε επόμενο στάδιο ακολουθεί η δημιουργία νέου λογαριασμού.

Παρατηρήσεις:

Κατά τη σύνδεση του χρήστη το σύστημα αναζητά τα στοιχεία του στο αρχείο των χρηστών προκειμένου να εμφανίσει κατά την είσοδο «προσωπικό μήνυμα χαιρετισμού».

5.10. Διάγραμμα Διανομής (Deployment Diagrams): πρόκειται για διαγράμματα που αναπαράστουν τη διανομή των εξαρτημάτων σε συγκεκριμένο υλικό hardware τα φυσικά εξαρτήματα μιας εφαρμογής και τις αλληλοσυσχετίσεις μεταξύ τους. Ένα εξάρτημα μπορεί να αναπαραστά ένα φυσικό τμήμα κώδικα και να έχει διεπαφές.

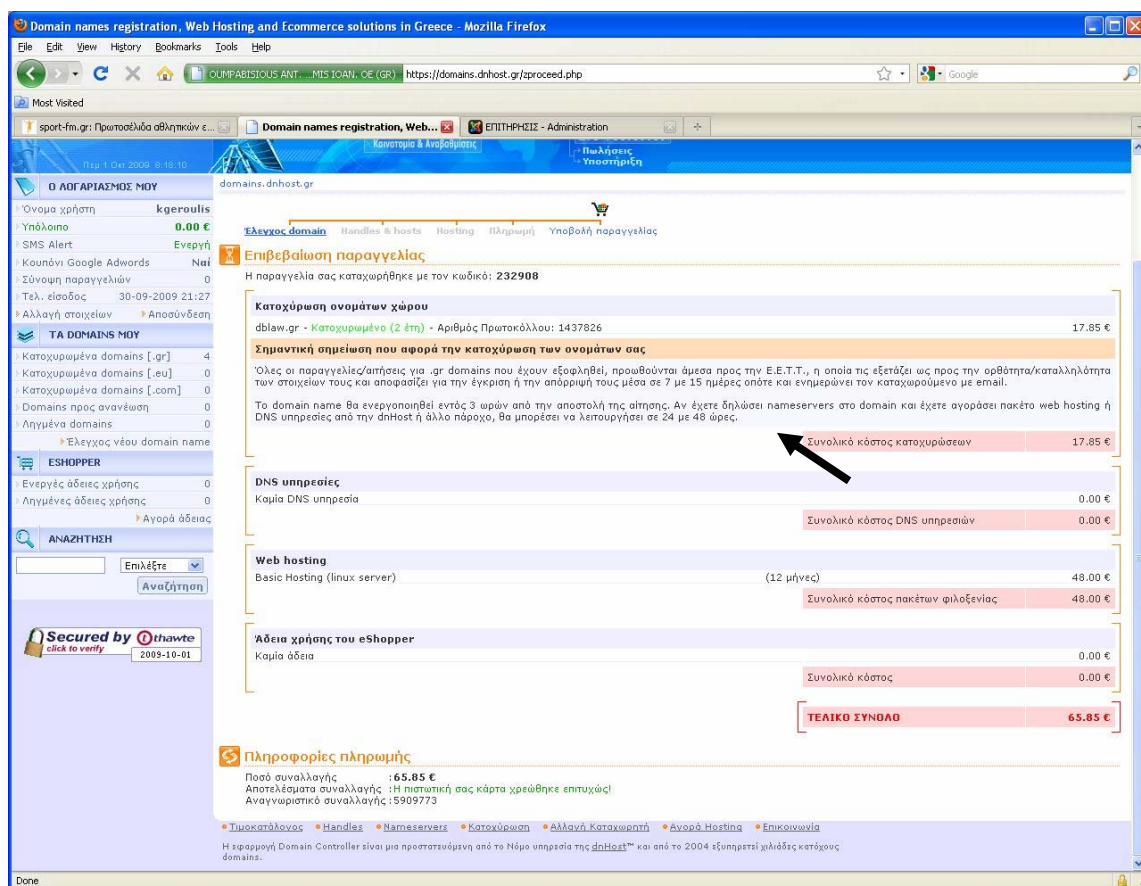
Παρατηρήσεις:

Το σύστημα αποτελείται από ένα κύριο εξυπηρετητή και δύο δευτερεύοντες. Ο κύριος εξυπηρετητής είναι ο web server που εξασφαλίζει τη σύνδεση στο Διαδίκτυο. Ο Data Base Server εξυπηρετεί τη βάση δεδομένων και ο βασικός υπολογιστής εξυπηρετεί την παρουσίαση του υλικού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

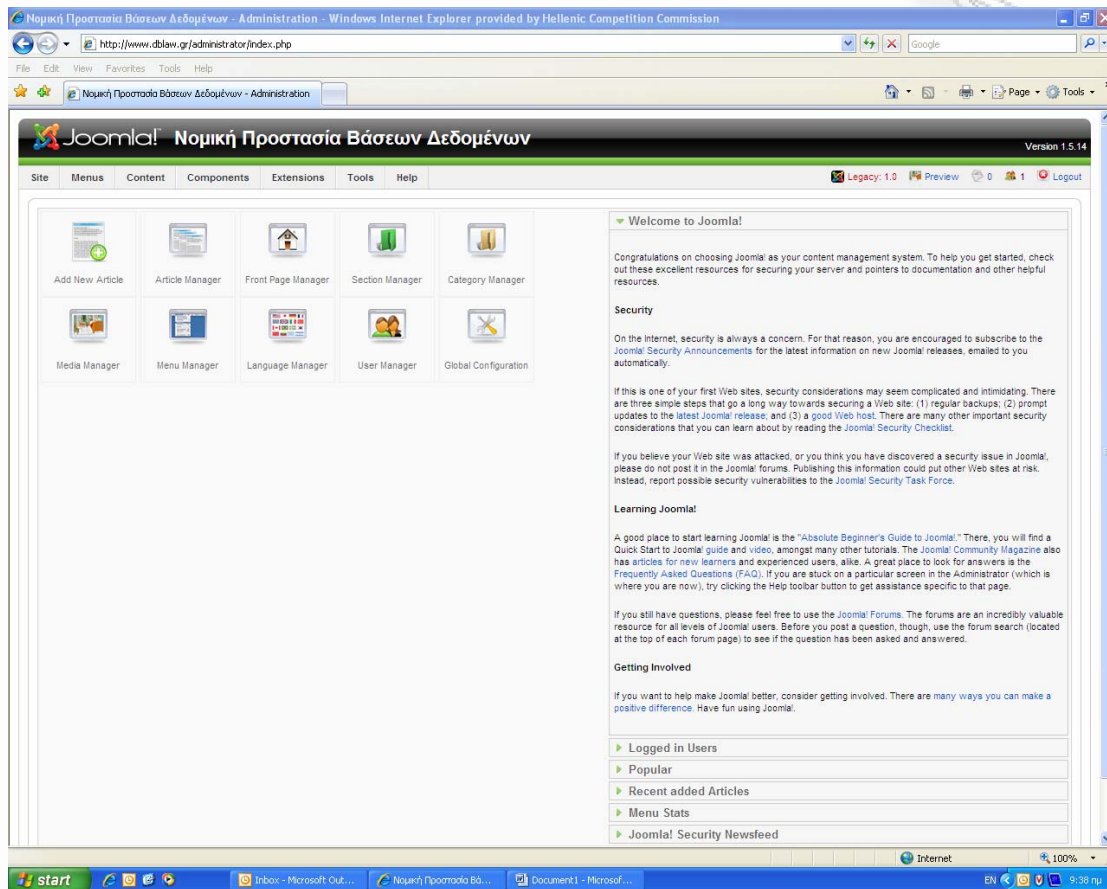
Περιβάλλον Λογισμικού JOOMLA

Με την επιβεβαίωση της αγοράς του επιθυμητού χώρου στο διαδίκτυο συμφωνείται ότι η Εθνική Επιτροπή Τελών και Ταχυδρομείων θα λάβει γνώση για τη συναλλαγή. Η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) είναι Ανεξάρτητη Αρχή, η οποία αποτελεί τον Εθνικό Ρυθμιστή που ελέγχει, ρυθμίζει και εποπτεύει: (α) την αγορά ηλεκτρονικών επικοινωνιών, στην οποία δραστηριοποιούνται οι εταιρείες σταθερής και κινητής τηλεφωνίας, ασύρματων επικοινωνιών και διαδικτύου και (β) την ταχυδρομική αγορά, στην οποία δραστηριοποιούνται οι εταιρείες παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών και υπηρεσιών ταχυμεταφοράς. Επιπλέον, η ΕΕΤΤ ασκεί τις αρμοδιότητες Επιτροπής Ανταγωνισμού στις εν λόγω αγορές [Γ8].

Εικόνα 6.1.: Οθόνη Επιβεβαίωσης Παραγγελίας για Αγορά Χώρου στο Διαδίκτυο

Ο διαχειριστής του συστήματος εισάγεται στην πλατφόρμα μέσω Internet, καταχωρώντας όνομα χρήστη και κωδικό. Η αρχική οθόνη του περιβάλλοντος είναι η ακόλουθη:

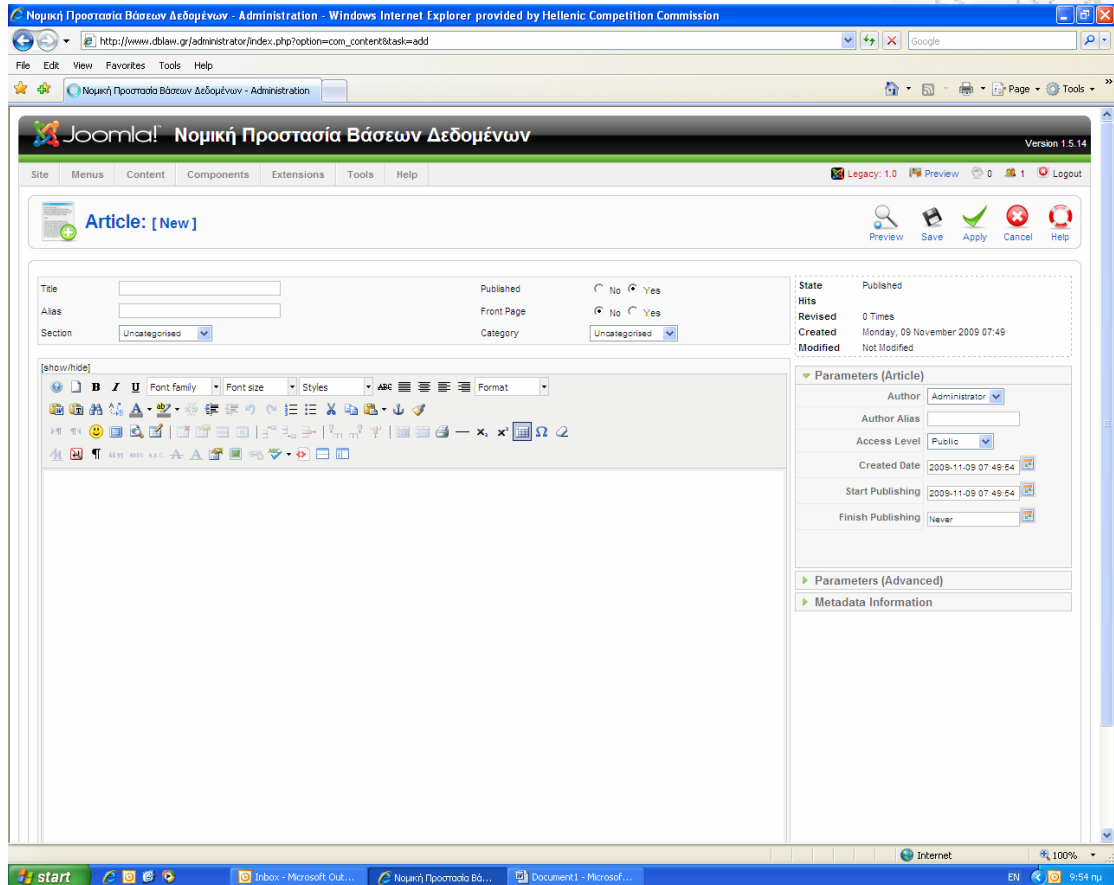
Εικόνα 6.2.: Εισαγωγική Οθόνη Προγράμματος JOOMLA

Πηγή: www.dblaw.gr (σύνδεση διαχειριστή)

Οι δυνατότητες που προσφέρονται είναι:

- η προσθήκη νέου «άρθρου»,
- η διαχείριση των άρθρων (article manager),
- η διαχείριση της εισαγωγικής σελίδας (front page manager)
- η διαχείριση ενότητων (section manager)
- η διαχείριση κατηγοριών (category manager)
- η διαχείριση μέσων (media manager)
- η διαχείριση μενού (menu manager)
- η διαχείριση γλωσσών (language manager)
- η διαχείριση χρηστών (user manager)
- βασικές/παγκόσμιες παράμετροι (global configuration)

Κατά την προσθήκη νέου άρθρου όπου άρθρο νοείται η ενότητα ομοιογενούς υλικού, το περιβάλλον είναι παρόμοιο με αυτό του Microsoft Office και πολύ φιλικό προς τον χρήστη. Ο διαχειριστής οργανώνει το πληροφοριακό υλικό καταχωρώντας το σε συγκεκριμένη ενότητα (Section) ή κατηγορία (Category), εμφανιζόμενο στην αρχική σελίδα ή όχι.

Εικόνα 6.3.: Οθόνη Εισαγωγής Υλικού στον Ιστοχώρο

Πηγή: www.dblaw.gr (σύνδεση διαχειριστή)

Ο διαχειριστής των άρθρων (Article Manager) εμφανίζει τα άρθρα και τα χαρακτηριστικά τους (σειρά εμφάνισης, επίπεδο πρόσβασης, αν εμφανίζονται στην αρχική σελίδα ή όχι κ.α.) παρέχοντας τη δυνατότητα τροποποίησής τους.

The screenshot shows the Joomla! Article Manager interface. The main content area displays a table of articles with the following data:

#	Published	Front Page	Order	Access Level	Section	Category	Author	Date	Hits	ID
1	☐	☐	1	Public			Administrator	24.10.09	33	52
2	☐	☒	2	Public			Administrator	12.10.09	6	51
3	☐	☐	3	Public			Administrator	06.10.09	53	50
4	☐	☐	4	Public			Administrator	05.10.09	71	49
5	☐	☐	5	Public			Administrator	02.10.09	115	47
6	☐	☐	6	Public			Administrator	02.10.09	113	46

Below the table, there are controls for displaying 20 items and a legend for article states: Published, but is Pending; Published and is Current; Published, but has Expired; Not Published; Archived.

Εικόνα 6.4.: Οθόνη Διαχείρισης Πληροφοριακού Υλικού / Άρθρων

Πηγή: www.dblaw.gr (σύνδεση διαχειριστή)

Σε κάθε άρθρο μπορεί να προστίθεται/συμπληρώνεται/τροποποιείται ή διαγράφεται υλικό. Τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται είναι παρόμοια με αυτά που χρησιμοποιούνται στο πρόγραμμα επεξεργαστή κειμένων της MICROSOFT.

The screenshot displays the Joomla! administration interface for the website 'ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΒΑΣΕΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ'. The main content area is titled 'Article: [Edit]' and contains a rich text editor with a toolbar. The text area contains the following content:

- 1. Τι είναι βάση δεδομένων;**
Βάση δεδομένων (database) είναι η συλλογή έργων, δεδομένων ή άλλων ανεξάρτητων στοιχείων, που είναι οργανωμένα με συστηματικό ή μεθοδικό τρόπο και προσβάσιμα με ηλεκτρονικά ή άλλα μέσα.
- 2. Πώς προστατεύονται οι βάσεις δεδομένων;**
Οι βάσεις δεδομένων, σύμφωνα με το άρθρο 3 της Οδηγίας 96/9, αποτελούν πνευματικά δημιουργήματα και ως εκ τούτου προστατεύονται βάσει του δικαιώματος του δημιουργού (πνευματική ιδιοκτησία).
- 3. Η προστασία αυτή εκτείνεται και στο περιεχόμενο μιας βάσης δεδομένων;**
Όχι, η προστασία μιας βάσης δεδομένων, βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, δεν εκτείνεται στο περιεχόμενό της. Έτσι, δεν θίγει το δικαίωμα του δημιουργού, τα συνηθισμένα ή άλλα δικαιώματα ή υποχρεώσεις που υφίστανται επί των δεδομένων, των έργων ή άλλων στοιχείων που είναι ενσωματωμένα στη βάση αυτή.
- 4. Ποιος θεωρείται δημιουργός μιας βάσης δεδομένων;**
Δημιουργός μιας βάσης δεδομένων είναι το πρόσωπο ή η ομάδα προσώπων που την έχουν δημιουργήσει. Σύμφωνα με το άρθρο 4 της Οδηγίας 96/9, δημιουργός μπορεί να είναι και εταιρεία, εφόσον κάτι τέτοιο επιτρέπεται από τη νομοθεσία του κράτους-μέλους, ωστόσο η οδηγία αυτή δεν έχει ενσωματωθεί ακόμα στην ελληνική νομοθεσία.
- 5. Σε ποιες πράξεις επιτρέπεται να προβεί ο δημιουργός της βάσης δεδομένων;**

The right sidebar shows the following metadata and parameters:

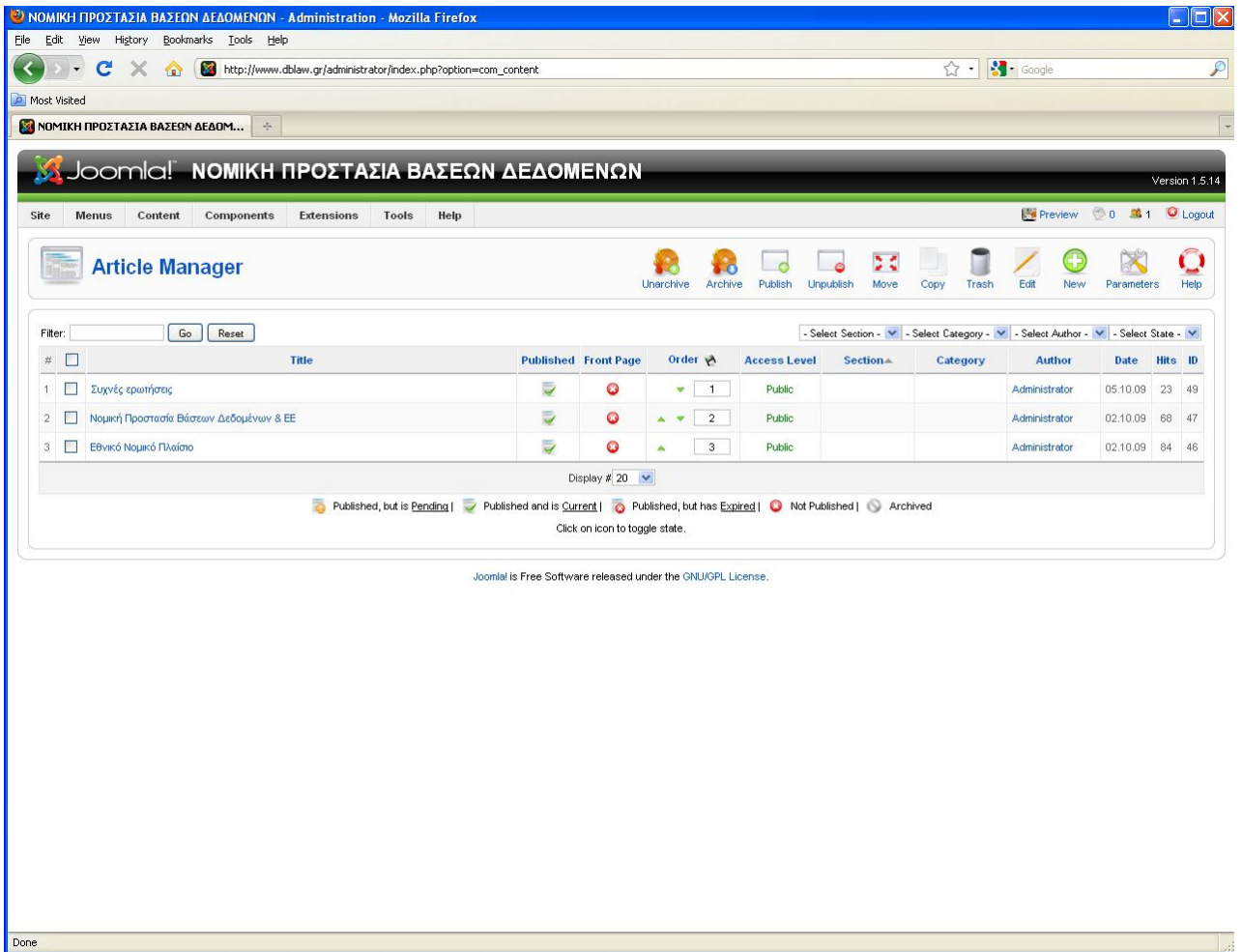
- Article ID:** 49
- State:** Published
- Hits:** 23
- Revised:** 4 Times
- Created:** Monday, 05 October 2009 12:53
- Modified:** Monday, 05 October 2009 13:53

The 'Parameters (Article)' section includes the following options:

- Show Title: Yes
- Title Linkable: No
- Intro Text: Hide
- Section Name: Hide
- Section Title Linkable: No
- Category Title: Hide
- Category Title Linkable: No
- Article Rating: Hide
- Author Name: Hide
- Created Date and Time: Hide
- Modified Date and Time: Hide
- PDF Icon: Show
- Print Icon: Show
- E-mail Icon: Show
- Content Language: Greek
- Key Reference: [empty]
- Alternative Read more: text

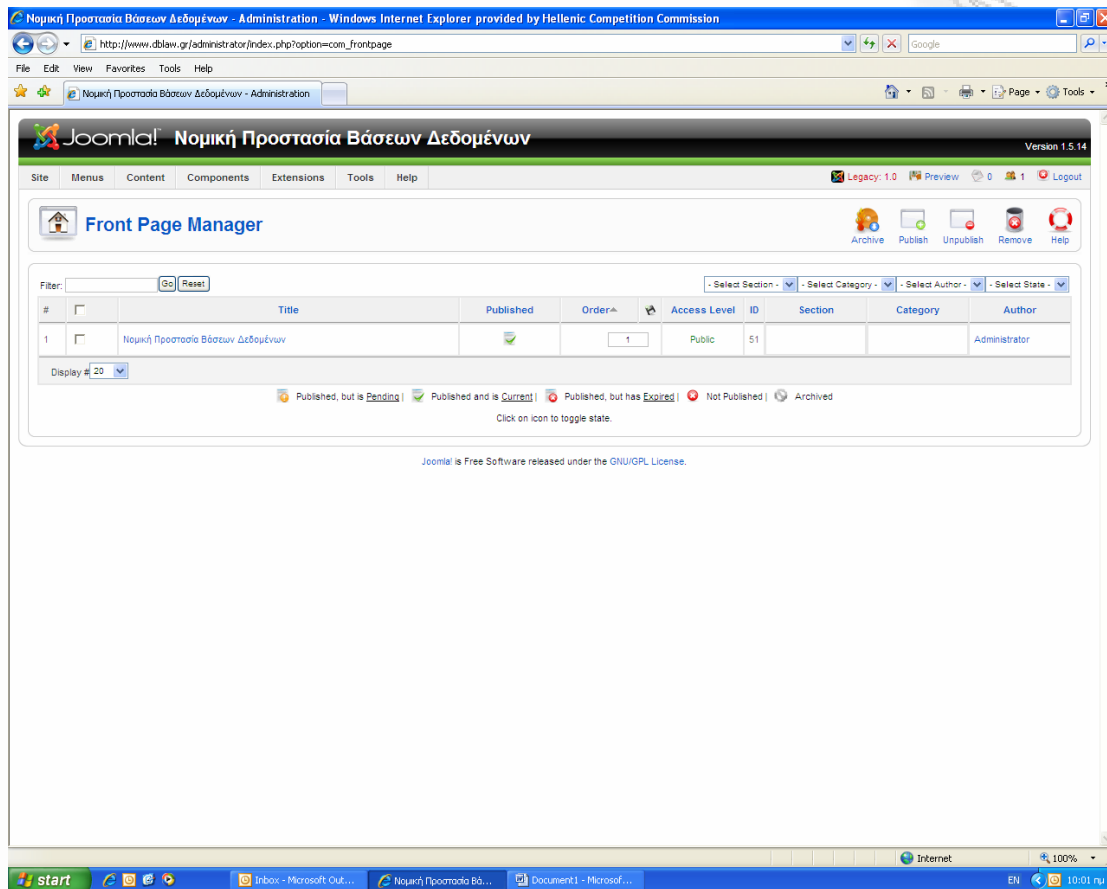
Εικόνα 6.5.: Οθόνη Τροποποίησης Πληροφοριακού Υλικού / Άρθρων

Πηγή: www.dblaw.gr (σύνδεση διαχειριστή)

Εικόνα 6.6.: Οθόνη Διαχείρισης Πληροφοριακού Υλικού / Άρθρων
 Πηγή: www.dblaw.gr (σύνδεση διαχειριστή)

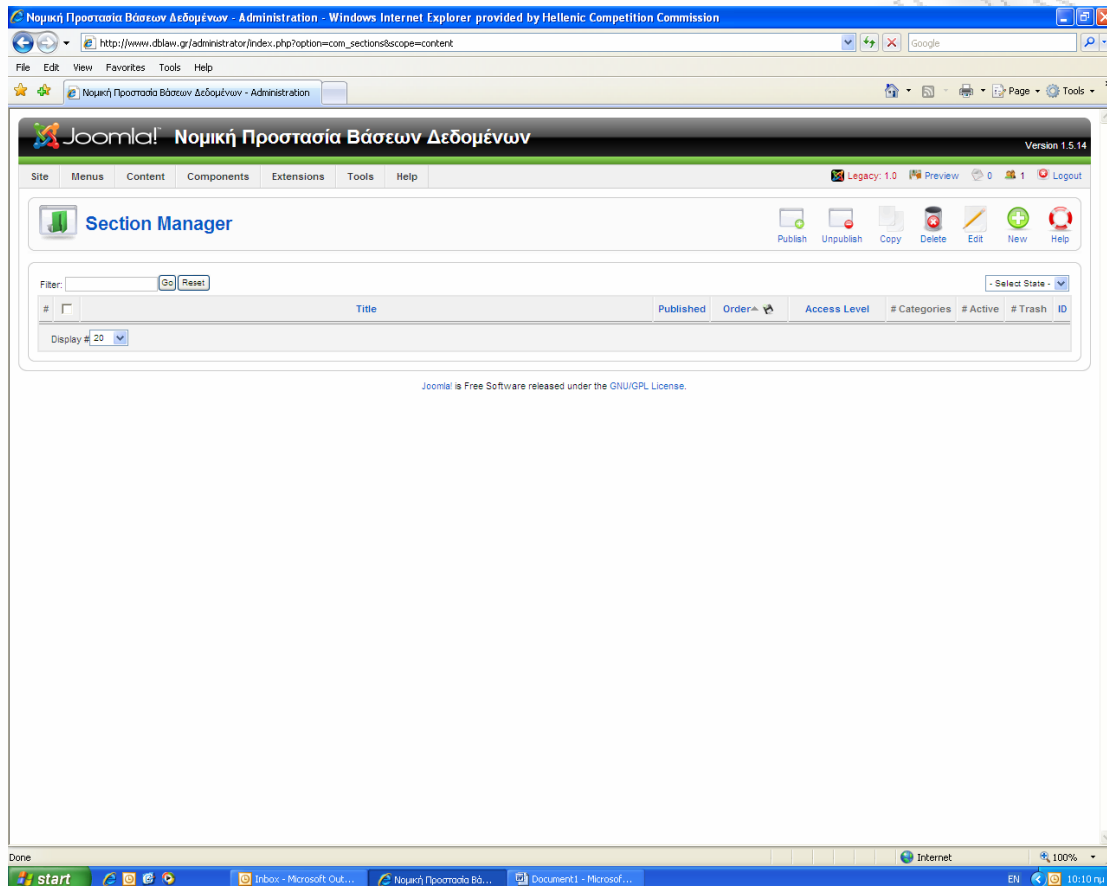
Ο διαχειριστής της αρχικής σελίδας (Front Page Manager) εμφανίζει το σύνολο των άρθρων που έχουν δημιουργηθεί με το κοινό χαρακτηριστικό εμφάνισής τους στην αρχική σελίδα.

Εικόνα 6.7.: Οθόνη Διαχείρισης Αρχικής Σελίδας

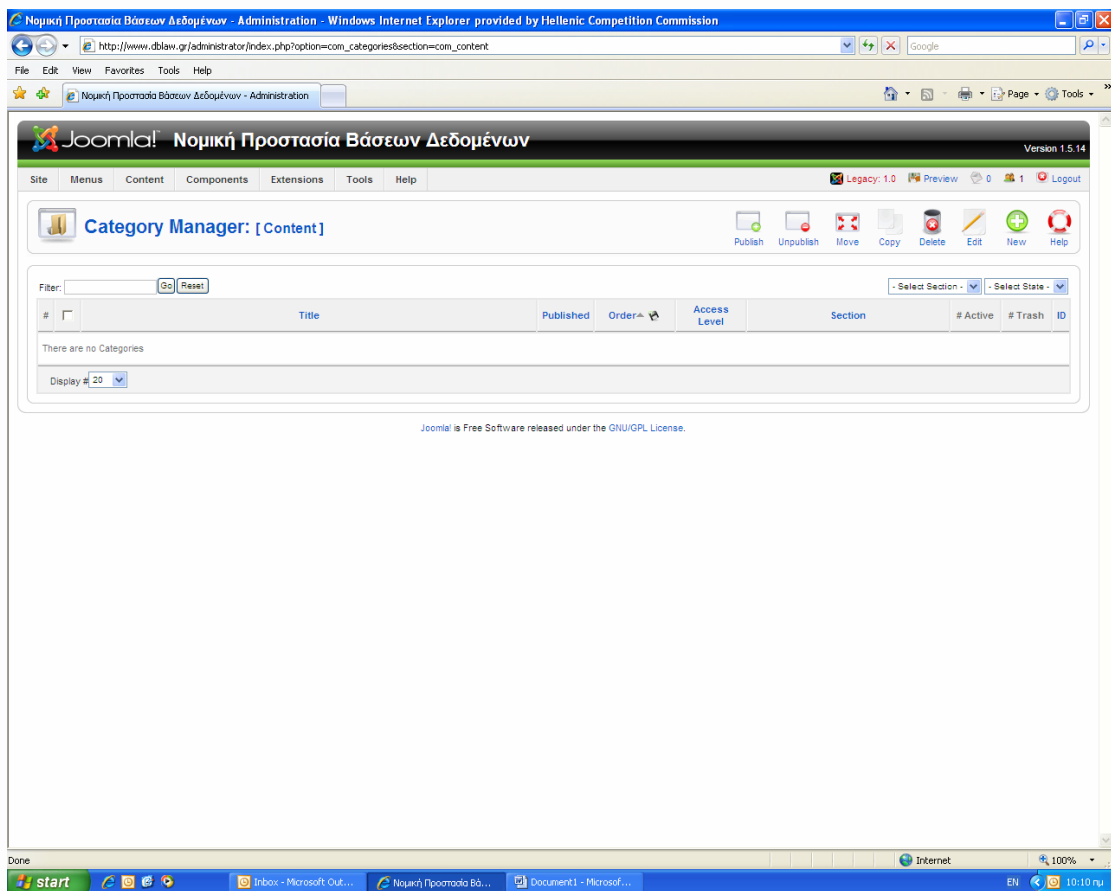
Πηγή: www.dblaw.gr (σύνδεση διαχειριστή)

Ο διαχειριστής ενότητων και κατηγοριών (Section Manager/Category Manager) εμφανίζει το σύνολο των άρθρων που έχουν δημιουργηθεί ανά ενότητα ή ανά κατηγορία. Στο συγκεκριμένο ιστοχώρο δεν έχουν χρησιμοποιηθεί ενότητες ή κατηγορίες.

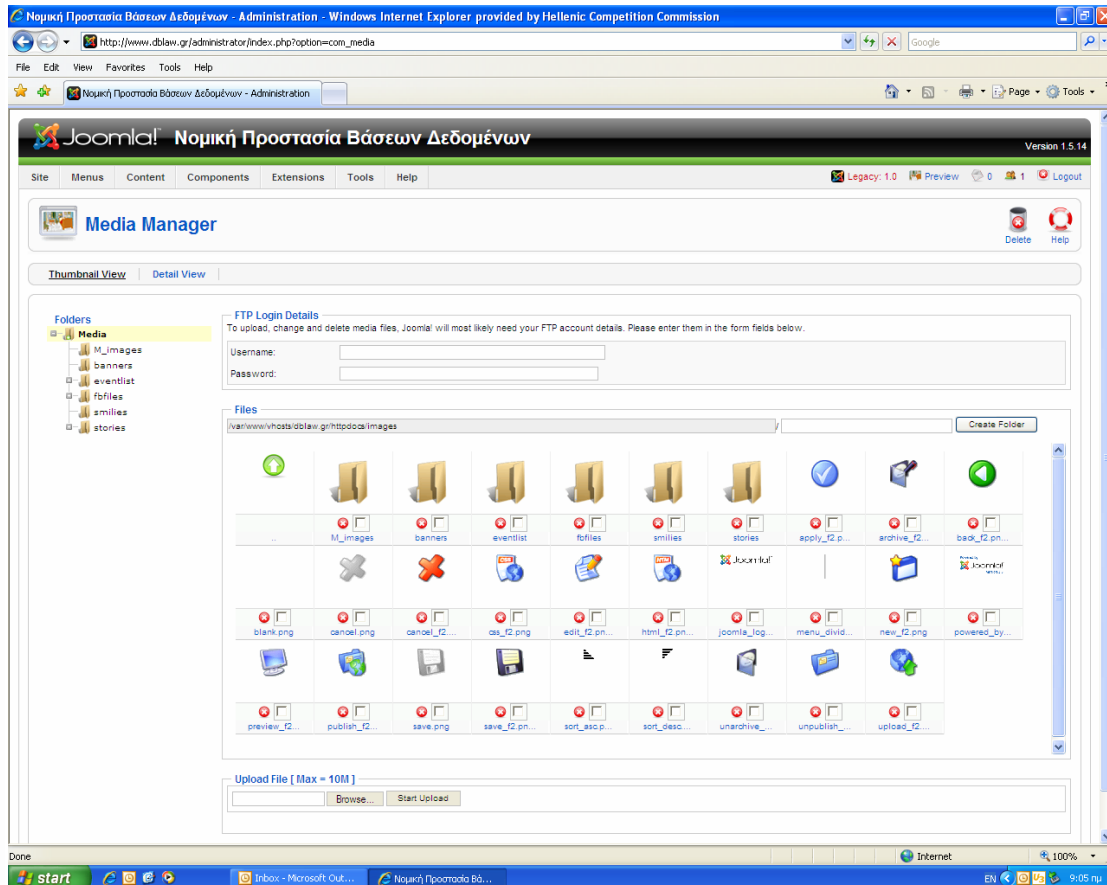
Εικόνα 6.8.: Οθόνη Διαχείρισης Ενότητων Πληροφοριακού Υλικού

Πηγή: www.dblaw.gr (σύνδεση διαχειριστή)

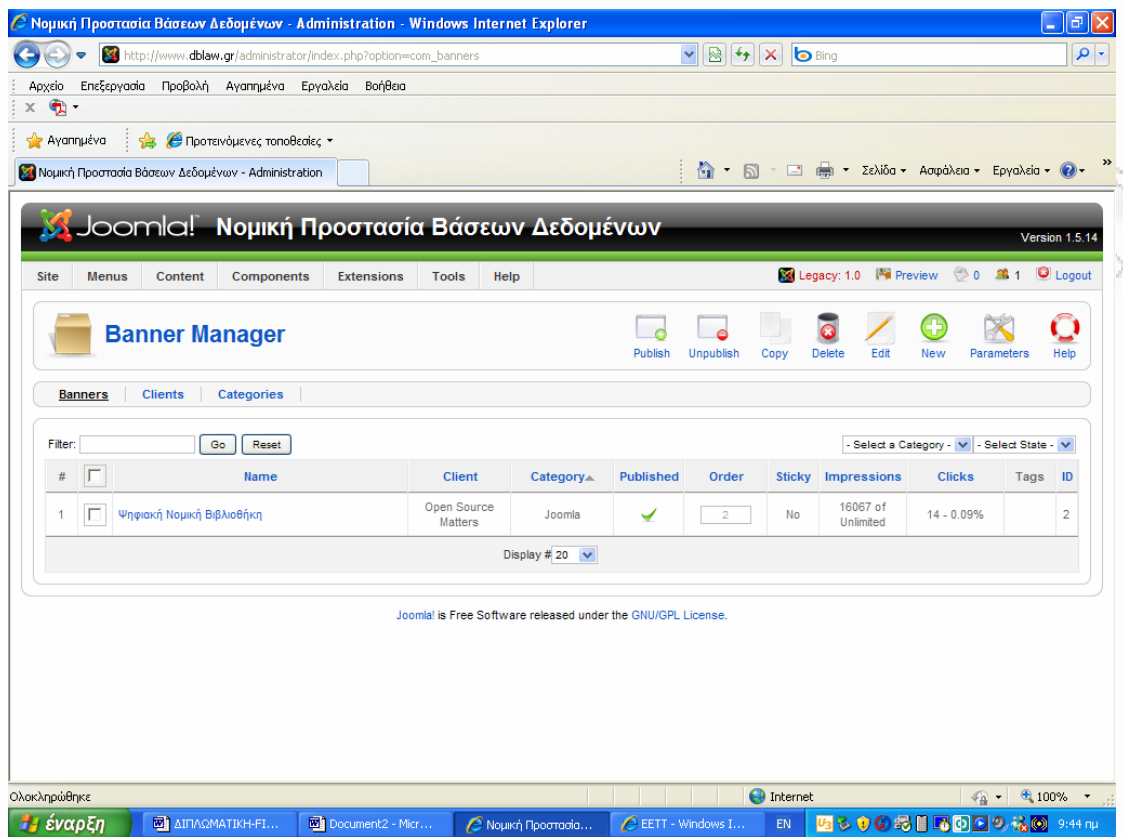

Εικόνα 6.9.: Οθόνη Διαχείρισης Κατηγοριών Πληροφοριακού Υλικού
Πηγή: www.dblaw.gr (σύνδεση διαχειριστή)

Ο διαχειριστής των μέσων (Media Manager) εμφανίζει το σύνολο των μέσων που χρησιμοποιούνται όπως εικόνες, banners, λίστες προτείνοντας τη δυνατότητα να αναρτηθούν, να τροποποιηθούν ή να διαγραφούν αρχεία μέσων (εικόνες, βίντεο, banners κ.α.)

Εικόνα 6.10.1: Οθόνη Διαχείρισης Μέσων
 Πηγή: www.dblaw.gr (σύνδεση διαχειριστή)

Εικόνα 6.10.2: Οθόνη Διαχείρισης Banner
 Πηγή: www.dblaw.gr (σύνδεση διαχειριστή)

Ο διαχειριστής των menu (Menu Manager) εμφανίζει τις επιλογές των menu που χρησιμοποιούνται στον ιστοχώρο. Όπως φαίνεται στην παρακάτω οθόνη υπάρχει περιοχή μελών, αρχικό μενού, επικοινωνία, σύνδεσμοι κ.α.

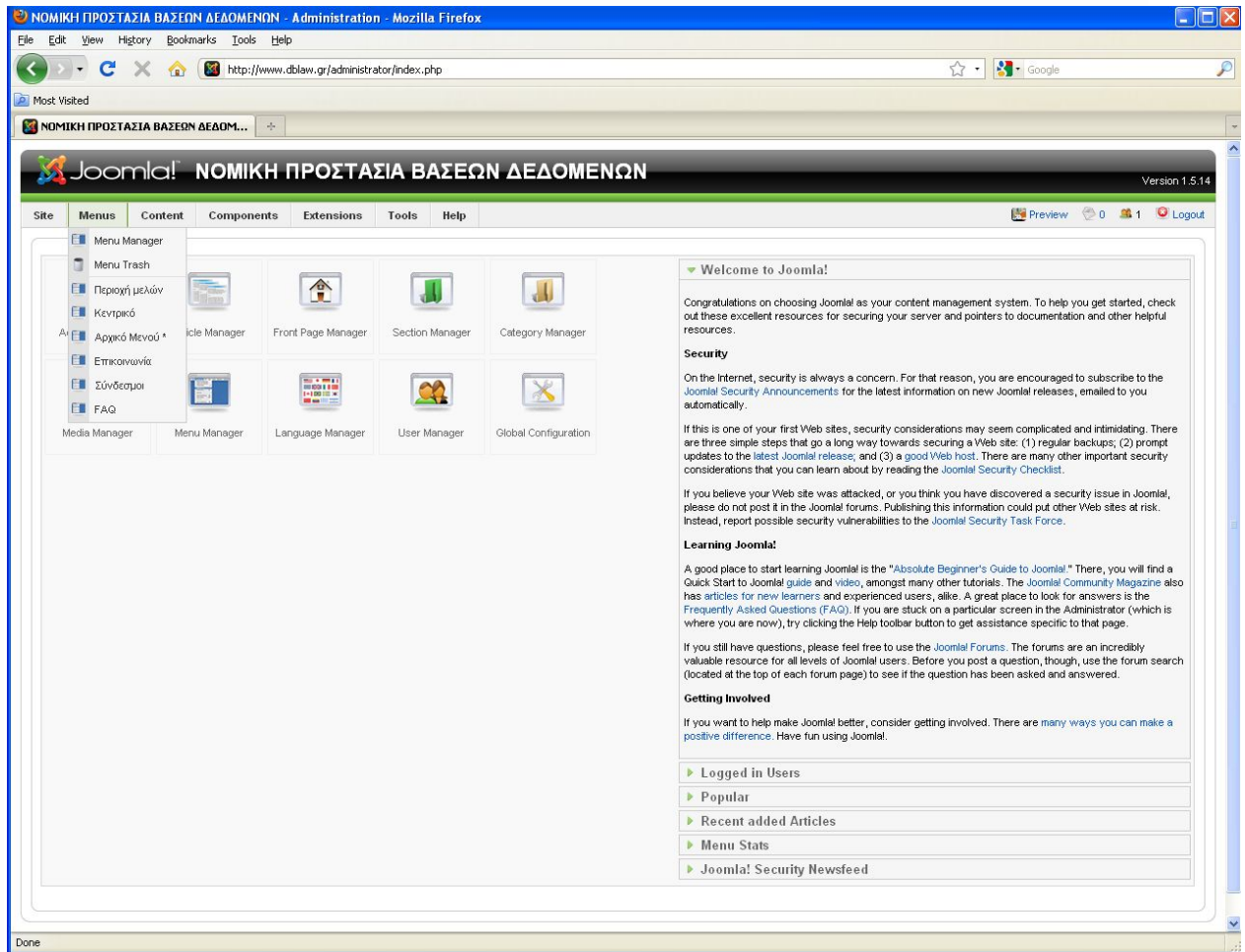
The screenshot shows the Joomla! Menu Manager interface. The page title is "Menu Manager" and the Joomla! version is 1.5.14. The interface includes a navigation menu with options like Site, Menus, Content, Components, Extensions, Tools, and Help. Below the navigation menu, there are icons for Copy, Delete, Edit, New, and Help. The main content area displays a table with the following data:

#	Title	Type	Menu Item(s)	# Published	# Unpublished	# Trash	# Modules	ID
1	Περιοχή μελών	-		2	2	-	1	2
2	Κεντρικό	othermenu		3	-	-	1	4
3	Αρχικό Μενού	mainmenu		3	-	2	1	9
4	Επικοινωνία	contact		1	-	-	1	10
5	Σύνδεσμοι	links		1	-	-	1	11
6	FAQ	faq		1	-	-	1	12
7	Άρθρα	articles		1	-	-	1	13
8	Forum	forum		1	-	-	1	14
9	Online Test	online-test		1	-	-	1	15

At the bottom of the table, there is a "Display # 20" dropdown menu. Below the table, there is a small text: "Joomla! is Free Software released under the GNU/GPL License."

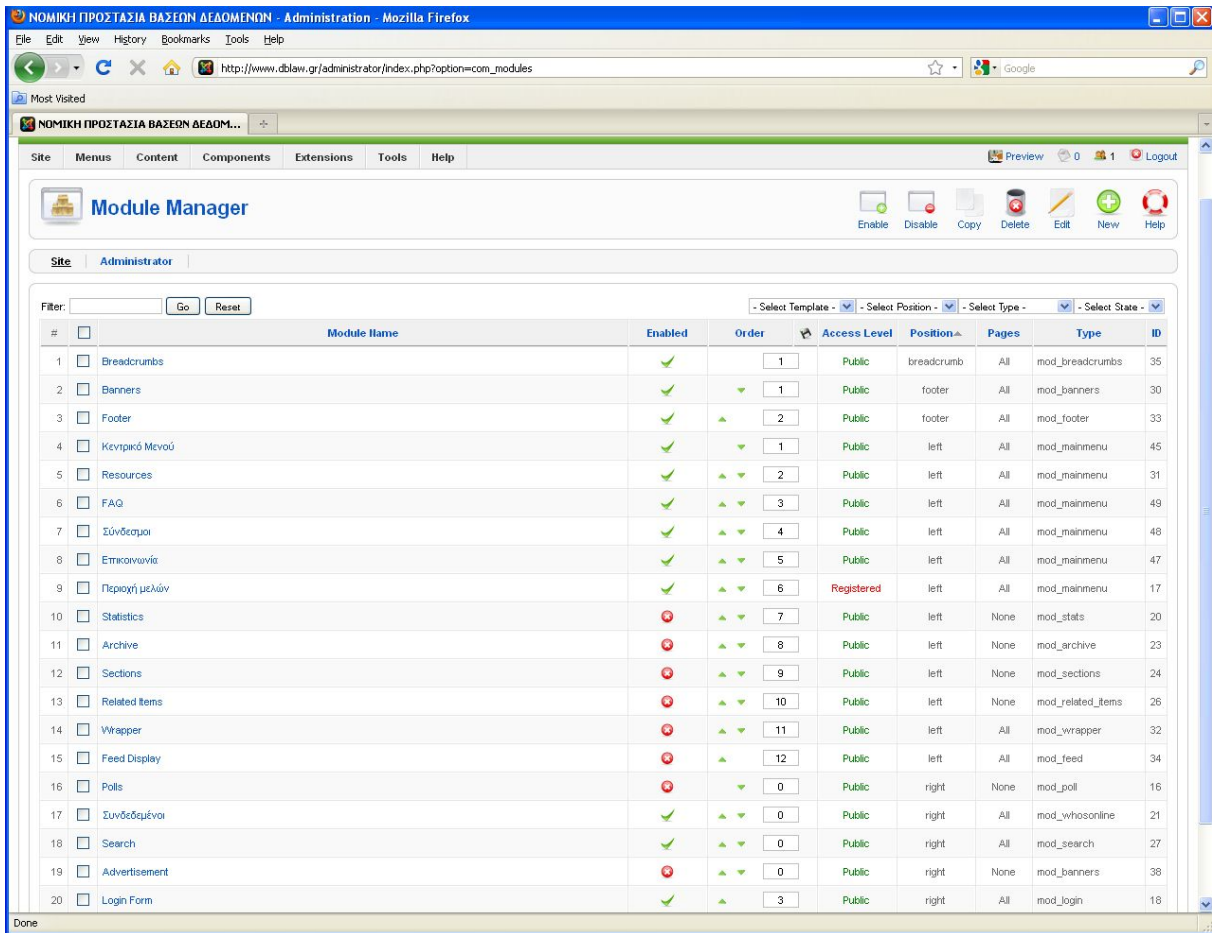
Εικόνα 6.11.: Οθόνη Διαχείρισης Menu (Σύνολο Πληροφοριακού Υλικού / Άρθρων)

Πηγή: www.dblaw.gr (σύνδεση διαχειριστή)

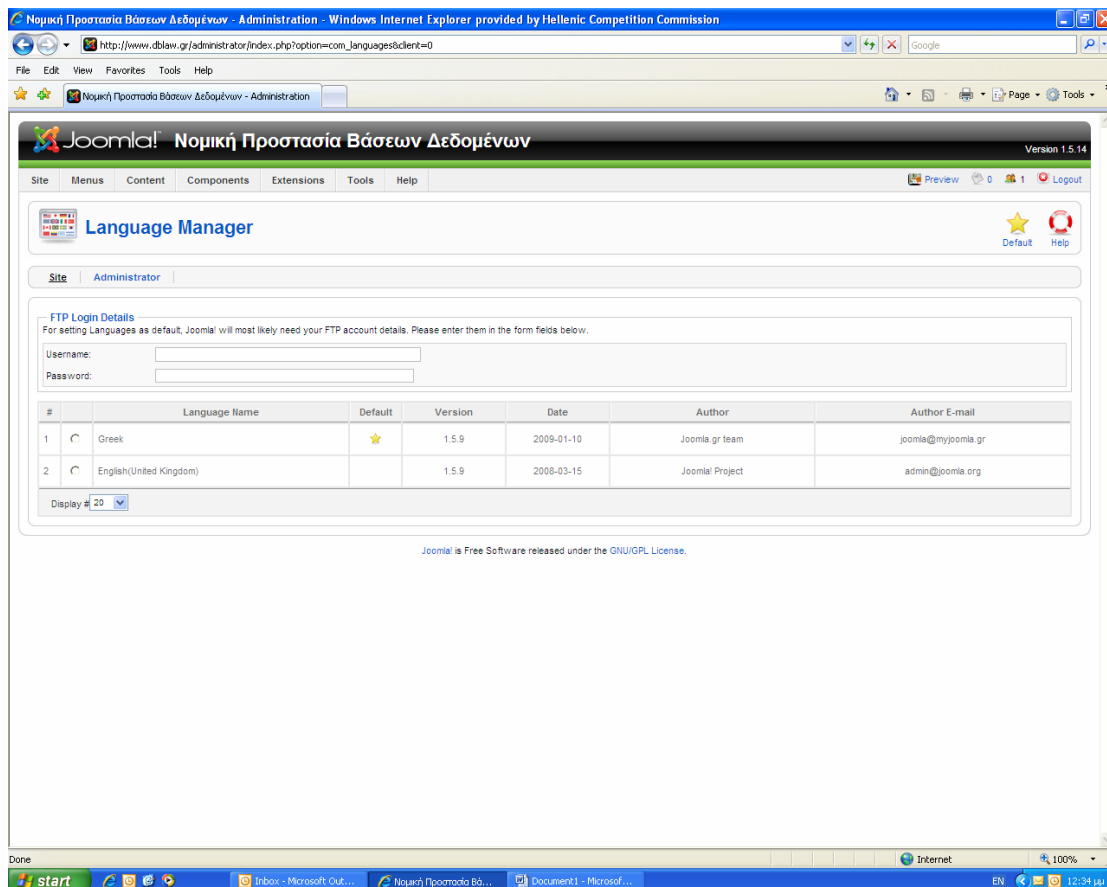
Εικόνα 6.12.: Οθόνη Εμφάνισης Δυνατοτήτων Menu

Πηγή: www.dblaw.gr (σύνδεση διαχειριστή)

Εικόνα 6.13.: Οθόνη Εμφάνισης Υποσυστημάτων Προγράμματος και χαρακτηριστικών τους
 Πηγή: www.dblaw.gr (σύνδεση διαχειριστή)

Ο διαχειριστής γλωσσών (Language Manager) προσφέρει τη δυνατότητα δημιουργίας του ιστοτόπου και σε μια άλλη γλώσσα π.χ αγγλική και επιλέγεται ποια από τις δύο εκδόσεις πρέπει να εμφανίζεται από την αρχή (by default). Η δυνατότητα δημιουργίας αγγλικής έκδοσης δεν έχει χρησιμοποιηθεί στην παρούσα μελέτη.

Εικόνα 6.14.: Οθόνη Διαχείρισης Γλωσσών (ελληνικής και αγγλικής έκδοσης)

Πηγή: www.dblaw.gr (σύνδεση διαχειριστή)

Ο διαχειριστής των χρηστών/λογαριασμών (User Manager) εμφανίζει πληροφορίες για τους χρήστες όπως το όνομα και η ομάδα χρηστών στην οποία ανήκουν, τότε έγινε η τελευταία επίσκεψη κ.α.

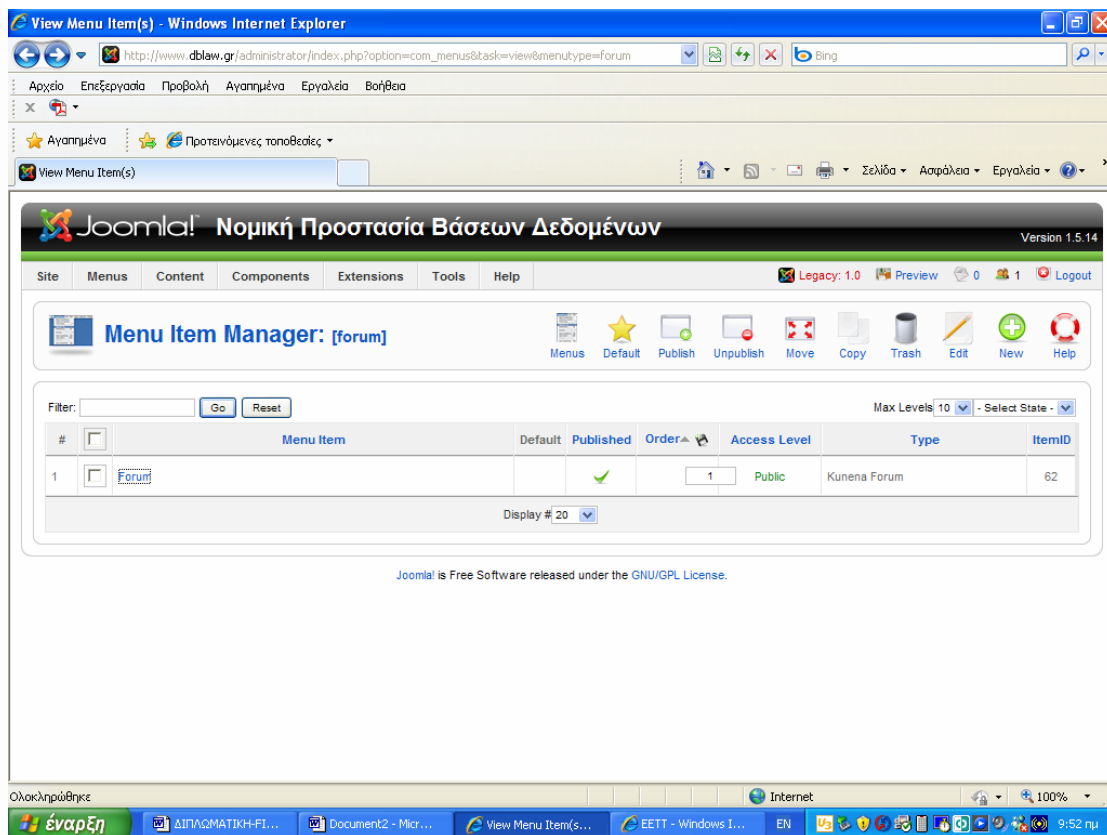
The screenshot shows the Joomla! User Manager interface. The page title is "Νομική Προστασία Βάσεων Δεδομένων - Administration - Windows Internet Explorer". The URL is "http://www.dblaw.gr/administrator/index.php?option=com_users&task=view". The Joomla! logo and "Νομική Προστασία Βάσεων Δεδομένων" are visible at the top. The version is 1.5.14. The navigation menu includes Site, Menus, Content, Components, Extensions, Tools, and Help. The User Manager section has buttons for Logout, Delete, Edit, New, and Help. Below the buttons is a filter section with "Go" and "Reset" buttons. The main content is a table of users:

#	Name	Username	Logged In	Enabled	Group	E-Mail	Last Visit	ID
1	Administrator	admin	✓	✓	Super Administrator	kgero@tellas.gr	2010-03-10 07:43:34	62
2	ALIKI	ALIKI		✓	Registered	aliki.kaoura@vodafone.com	Never	66
3	John	jonh		✗	Registered	ioannis.karafyllis@neuf.fr	Never	68
4	kostas test	kgero		✓	Registered	kgero@epitrisis.gr	2009-11-09 19:57:43	63
5	Panos	panos		✓	Registered	pkaouras@yahoo.com	Never	67
6	ΓΕΩΡΓΙΑ	ΚΑΟΥΡΑ		✓	Administrator	gkaoura@vub.ac.be	2009-10-19 09:41:11	64
7	ιωάννης	jk		✓	Registered	jkgl@ontelecoms.gr	2010-03-10 07:28:21	65

At the bottom of the table, it says "Display # 20". The taskbar at the bottom shows several open applications, including "έναρξη", "ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ-ΦΙ...", "Document2 - Mic...", "Νομική Προστασία...", and "EETT - Windows I...". The system clock shows 9:49 πμ.

Εικόνα 6.15.: Οθόνη Διαχείρισης Χρηστών
 Πηγή: www.dblaw.gr (σύνδεση διαχειριστή)

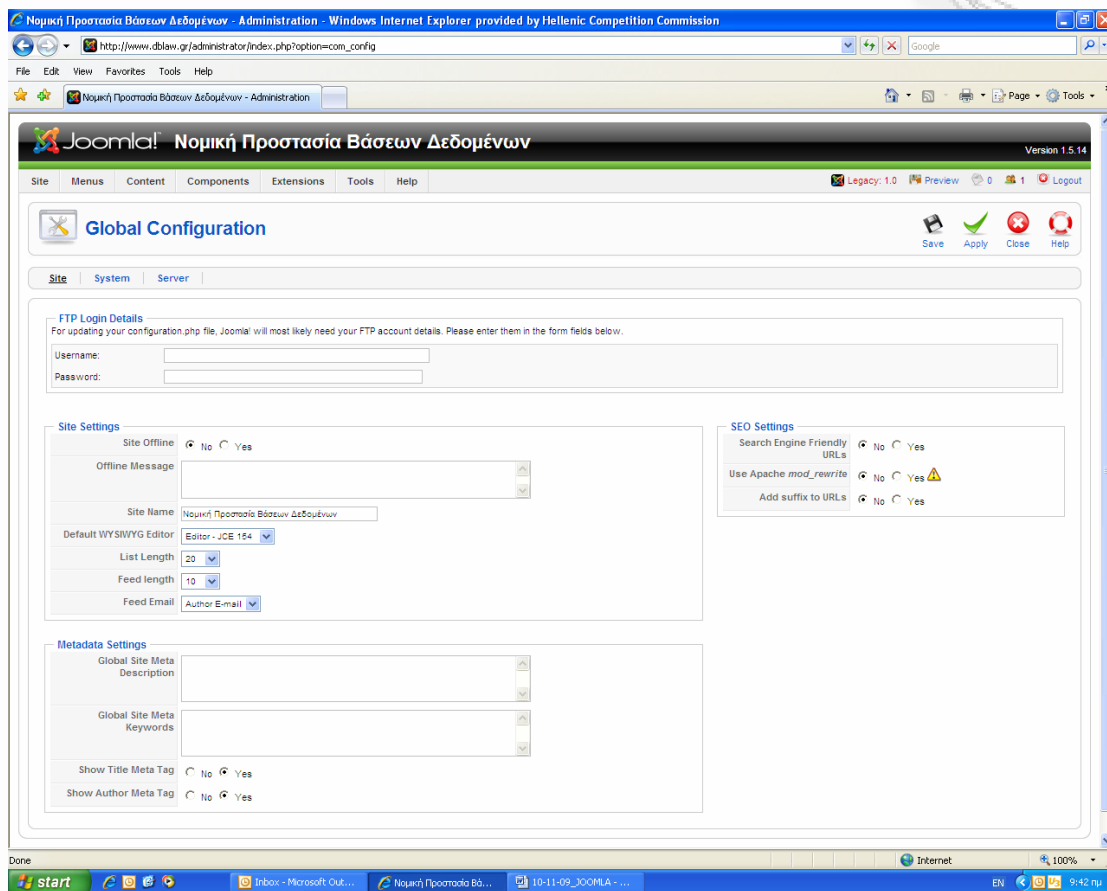
Το σύστημα προσφέρει τη δυνατότητα εισαγωγής module Forum το οποίο παραμετροποιείται από το διαχειριστή του συστήματος.

Εικόνα 6.16.: Οθόνη Forum

Πηγή: www.dblaw.gr (σύνδεση διαχειριστή)

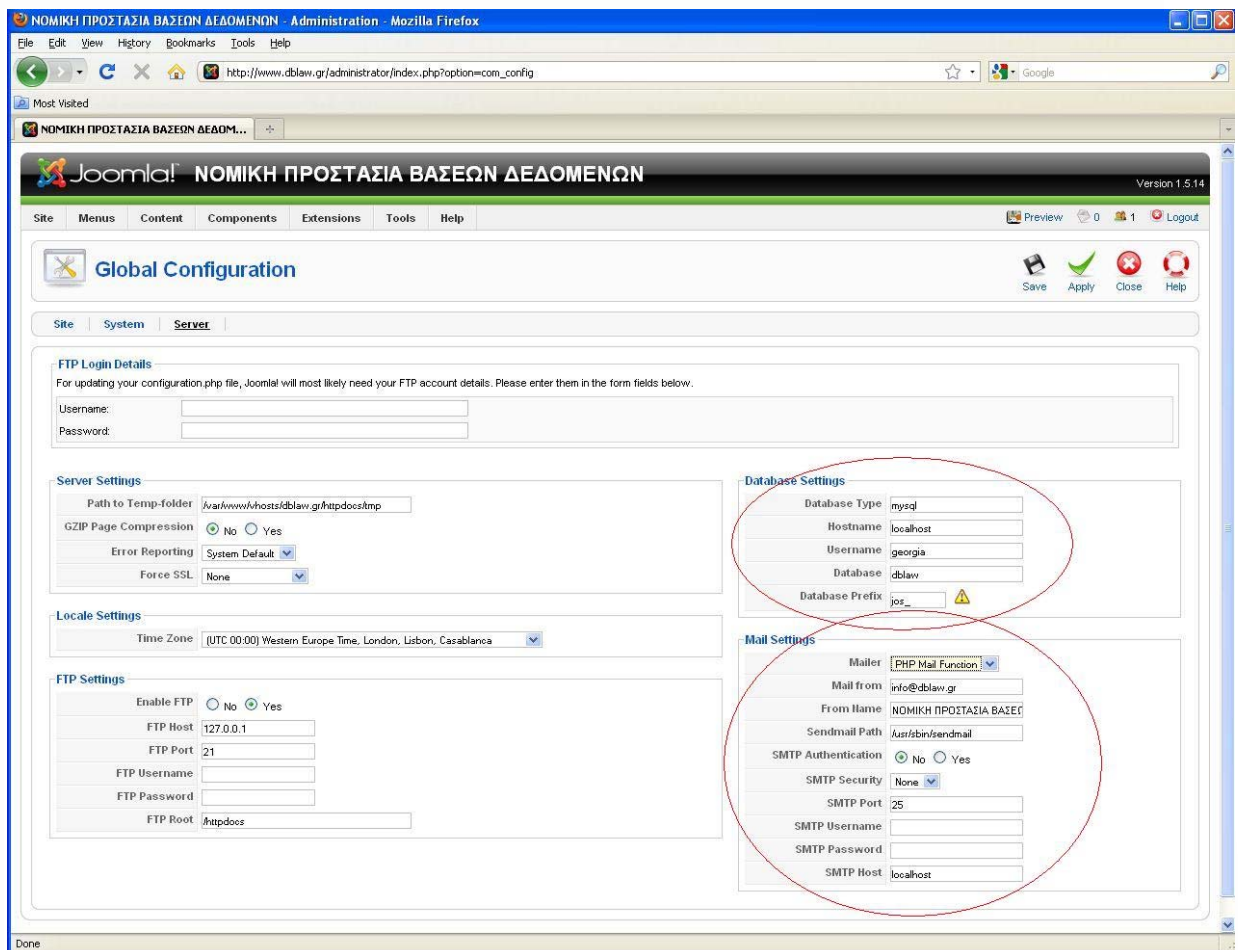
Από τις πιο βασικές λειτουργίες του συστήματος είναι η «παραμετροποίησή» του, η οποία επιτυγχάνεται από την επιλογή (Global Configuration).

Εικόνα 6.17.: Οθόνη Βασικών Ρυθμίσεων Παραμέτρων Site Συστήματος

Πηγή: www.dblaw.gr (σύνδεση διαχειριστή)

Από την οθόνη αυτή γίνεται η παραμετροποίηση, καθορίζοντας παραμέτρους για το σύστημα, τους χρήστες, τα μέσα, το πρωτόκολλο μεταφοράς (FTP – file transfer protocol), τον server, τη βάση δεδομένων, την αλληλογραφία.

Εικόνα 6.18.: Οθόνη Βασικών Ρυθμίσεων Παραμέτρων Server Συστήματος

Πηγή: www.dblaw.gr (σύνδεση διαχειριστή)

Αρχικά ορίζεται το όνομα του site και κάποιες βασικές παράμετροι όπως το μήκος των λιστών, ο αριθμός των περιεχομένων που εμφανίζονται καθώς και πληροφορίες που υποβοηθούν την αναζήτηση περιεχομένου από άλλες μηχανές αναζήτησης. Επίσης, ορίζεται η διαδρομή όπου αποθηκεύονται οι κινήσεις – ιστορικότητα – η «βοήθεια» (Help) και επιλέγεται η δυνατότητα εγγραφής των χρηστών καθώς και η δυνατότητα ενεργοποίησης των λογαριασμών των χρηστών πριν τη χρήση τους.

Παράλληλα καθορίζονται οι διαδρομές όπου αποθηκεύονται τα αρχεία και οι εικόνες ενώ υπάρχουν αντίστοιχες ρυθμίσεις για τον καθορισμό της ημερομηνίας και ώρας. Το πρωτόκολλο μεταφοράς αρχείων ορίζεται από το πρόγραμμα JOOMLA και εμφανίζεται και η διαδρομή όπου τα αρχεία είναι αποθηκευμένα.

Ως προς τις ρυθμίσεις της βάσης δεδομένων ο τύπος της βάσης είναι εξαρχής Mysql ενώ στο πεδίο «hostname» εμφανίζεται η τοποθεσία που βρίσκεται η βάση (localhost).

Ως προς την αλληλογραφία η αρχική ρύθμιση είναι αυτή του PHP Mail Function που χρησιμοποιείται για την αποστολή αλληλογραφίας. Η διεύθυνση αλληλογραφίας είναι αυτή που χρησιμοποιείται από την εφαρμογή π.χ **info@dblaw.gr**. Η επιλογή «from name» είναι το όνομα που χρησιμοποιείται όταν αποστέλλονται μηνύματα από το σύστημα ενώ καθορίζεται και η διαδρομή όπου το πρόγραμμα αποστολής αλληλογραφίας είναι τοποθετημένο. Αν ο εξυπηρετητής SMTP server απαιτεί πιστοποίηση (όνομα, κωδικός) για την αποστολή μηνυμάτων η επιλογή είναι ΝΑΙ ενώ σε αντίθετη περίπτωση επιλέγεται ΟΧΙ. Τέλος, επιλέγεται localhost ως η διεύθυνση που χρησιμοποιείται κατά την αποστολή στην επιλογή «SMTP Host».

Μπάρα Εργαλείων

Εικόνα 6.19.: Κουμπιά Βασικών Λειτουργιών Προγράμματος
Πηγή: www.dblaw.gr (σύνδεση διαχειριστή)

Τα εργαλεία που εμφανίζονται στην οθόνη της παραμετροποίησης αλλά και σε όλες σχεδόν τις οθόνες του προγράμματος όπως εμφανίζονται παραπάνω είναι εφάμιλλα αυτών του MICROSOFT OFFICE υποστηρίζοντας τις λειτουργίες κατά σειρά της αποθήκευσης, της εφαρμογής, της επιστροφής χωρίς αποθήκευση και της βοήθειας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: Μελέτη Περιπτώσεων / Περίληψη Αποφάσεων

Ι.1. IP/99/600: Βρυξέλλες, 30 Ιουλίου 1999

Πνευματική ιδιοκτησία: η Επιτροπή αποφασίζει να παραπέμψει την Ελλάδα, την Ιρλανδία, το Λουξεμβούργο και την Πορτογαλία στο Δικαστήριο

IP/99/600: Βρυξέλλες, 30 Ιουλίου 1999

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να παραπέμψει την Ελλάδα, την Ιρλανδία, το Λουξεμβούργο και την Πορτογαλία στο Δικαστήριο για παράλειψη μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο της οδηγίας 96/9/ΕΚ για τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων. Αποφάσισε επίσης να παραπέμψει την Ιρλανδία και την Πορτογαλία στο Δικαστήριο για παράλειψη προσχώρησης στις διεθνείς συμβάσεις σχετικά με την πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα.

Οδηγία για τις βάσεις δεδομένων

Η οδηγία για τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων έπρεπε να έχει μεταφερθεί από όλα τα κράτη μέλη έως την 1η Ιανουαρίου 1998 ωστόσο, η Ελλάδα, η Ιρλανδία, το Λουξεμβούργο και η Πορτογαλία δεν το έχουν πράξει έγκαιρα. Η οδηγία εναρμονίζει την προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας που εφαρμόζεται στις δημιουργικές βάσεις δεδομένων απευθείας σύνδεσης (on-line) και αυτόνομης λειτουργίας (off-line) (σε ηλεκτρονική ή σε έντυπη μορφή). Επίσης, εισήγαγε νέο δικαίωμα ειδικής φύσεως το οποίο προστατεύει για περίοδο δεκαπέντε ετών τις προσπάθειες μη δημιουργικού χαρακτήρα των κατασκευαστών και εκδοτών βάσεων δεδομένων (βλέπε IP/96/171). Η οδηγία αποκτά πρωταρχική σημασία στο πλαίσιο της κοινωνίας των πληροφοριών, δεδομένου ότι οι περισσότερες υπηρεσίες δικτύου θα λειτουργούν μέσω βάσεων δεδομένων.

Η Πράξη των Παρισίων και η Σύμβαση της Βέρνης

Τα συμβαλλόμενα μέρη της συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ήτοι όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ισλανδία, η Νορβηγία και το Λιχτενστάιν) ανέλαβαν τη δέσμευση να προσχωρήσουν, πριν από την 1η Ιανουαρίου 1995, μεταξύ άλλων στη Σύμβαση της Βέρνης για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων (Πράξη των Παρισίων, 1971) και στη Διεθνή Σύμβαση για την προστασία των καλλιτεχνών, ερμηνευτών ή εκτελεστών, των παραγωγών φωνογραφημάτων και των οργανισμών ραδιοφωνίας και τηλεόρασης (Σύμβαση της Ρώμης, 1961). Εντούτοις, η Ιρλανδία δεν έχει ακόμη προσχωρήσει στην Πράξη των Παρισίων όπως και η Πορτογαλία δεν έχει προσχωρήσει στη Σύμβαση της Ρώμης έγκαιρα.

1.2. Απόφαση ΔΕΚ (Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων) για τη μεταφορά στοιχείων από βάσεις δεδομένων

Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων απεφάνθη ότι η χρησιμοποίηση στοιχείων μιας προστατευόμενης βάσης δεδομένων σε άλλη βάση δεδομένων μπορεί να απαγορευθεί ακόμα και αν τα στοιχεία αυτά δεν μεταφέρονται με τεχνική διαδικασία αντιγραφής.

Η πράξη που συνίσταται στην επί οθόνης αναζήτηση του περιεχομένου μιας προστατευόμενης βάσης δεδομένων και στη χρησιμοποίηση ορισμένων από τα στοιχεία που περιλαμβάνει, κατόπιν χωριστής εκτιμήσεως καθενός από αυτά, μπορεί να συνιστά «εξαγωγή», την οποία ο κατασκευαστής της προστατευόμενης βάσης δεδομένων δύναται να απαγορεύσει εφόσον καταλήγει στη μεταφορά ουσιώδους μέρους του περιεχομένου της

«Τα 1.100 σημαντικότερα ποιήματα της γερμανικής γραμματείας από το 1730 έως το 1900» είναι ένας κατάλογος ποιημάτων που δημοσιεύθηκε στο διαδίκτυο από το Πανεπιστήμιο του Freiburg. Ο κατάλογος καταρτίστηκε στο πλαίσιο του προγράμματος «Το Λεξιλόγιο των Κλασικών», υπό τη διεύθυνση του καθηγητή U. Knoor. Το Πανεπιστήμιο του Freiburg, το οποίο ανέλαβε το συνολικό κόστος του προγράμματος, που ανήλθε σε 34.900 ευρώ, ισχυρίζεται ότι η εταιρία Directmedia προσέβαλε τα δικαιώματα που αυτό έχει ως κατασκευαστής βάσης δεδομένων, διανέμοντας στο κοινό ένα CD-ROM με τον τίτλο «1.000 ποιήματα που πρέπει να έχουν όλοι».

Τα 876 από τα ποιήματα που περιέχει το CD-ROM ανάγονται στη χρονική περίοδο μεταξύ 1720 και 1900. Τα 856 από αυτά απαντούν και στον κατάλογο ποιημάτων που κατάρτισε ο U. Knoor. Η Directmedia είχε πράγματι τον κατάλογο αυτόν ως οδηγό κατά τη συγκέντρωση των ποιημάτων που προέκρινε για το CD-ROM της. Πάντως, παρέλειψε ορισμένα από τα ποιήματα που περιλαμβάνονταν στον κατάλογο, προσέθεσε κάποια άλλα και εξέτασε χωριστά καθένα από τα ποιήματα που είχε επιλέξει ο U. Knoor. Όσον αφορά το καθαυτό κείμενο του κάθε ποιήματος, η Directmedia χρησιμοποίησε δικό της ψηφιακό υλικό.

Το Bundesgerichtshof, το οποίο έχει ήδη δεχθεί την αγωγή που άσκησε ο U. Knoor ως δημιουργός συλλογής, εκτιμά ότι η επίλυση της διαφοράς που ανέκυψε μεταξύ της Directmedia και του Πανεπιστημίου του Freiburg εξαρτάται από την ερμηνεία της οδηγίας περί της νομικής προστασίας των βάσεων δεδομένων.

Συγκεκριμένα, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν η χρησιμοποίηση του περιεχομένου μιας βάσεως δεδομένων, υπό περιστάσεις όπως αυτές της κύριας δίκης, συνιστά «εξαγωγή» κατά την έννοια της οδηγίας, την οποία ο κατασκευαστής της βάσης δεδομένων μπορεί να απαγορεύσει.

Το Δικαστήριο υπενθυμίζει, με την παρούσα απόφασή του, ότι εφόσον ο κατασκευαστής μιας βάσης δεδομένων επιτρέψει σε τρίτους, έστω και έναντι αντιτίμου, την πρόσβαση στο περιεχόμενό της, δεν μπορεί να απαγορεύσει σε αυτούς την αναζήτηση πληροφοριών στη βάση δεδομένων. Μόνον από τη στιγμή που για την προβολή του περιεχομένου της βάσης δεδομένων επί της οθόνης απαιτείται η μεταφορά, μόνιμη ή προσωρινή, του συνόλου ή ουσιώδους μέρους αυτού του περιεχομένου σε άλλο υπόθεμα, μπορεί η δυνατότητα αναζήτησης στη βάση δεδομένων να εξαρτάται από την παροχή αδείας εκ μέρους του κατασκευαστή.

Το Δικαστήριο τονίζει ότι ως «εξαγωγή», που μπορεί να απαγορευθεί από τον κατασκευαστή βάσης δεδομένων, πρέπει να νοείται κάθε πράξη ιδιοποίησης μιας βάσεως δεδομένων ή ενός τμήματός της χωρίς την άδειά του. Το περιεχόμενο της έννοιας αυτής δεν εξαρτάται από τη φύση και τη μορφή των μέσων που χρησιμοποιούνται για την τέλεση της οικείας πράξεως.

Το γεγονός ότι τα περιεχόμενα σε προστατευόμενη βάση δεδομένων στοιχεία εξετάζονται κριτικά από το πρόσωπο που πραγματοποιεί τη μεταφορά πριν επιλεγούν προς χρησιμοποίηση στην άλλη βάση δεδομένων δεν εμποδίζει τη διαπίστωση περί υπάρξεως μεταφοράς στοιχείων από την πρώτη στη δεύτερη βάση δεδομένων.

Το Δικαστήριο αποφαινεται ότι η χρησιμοποίηση στοιχείων μιας προστατευόμενης βάσης δεδομένων σε άλλη βάση δεδομένων κατόπιν αναζητήσεως των περιεχομένων της στην οθόνη και χωριστής εκτιμήσεως καθενός από αυτά μπορεί να συνιστά «εξαγωγή», την οποία ο κατασκευαστής της προστατευόμενης βάσης δεδομένων δύναται να απαγορεύσει εφόσον το

αιτούν δικαστήριο διαπιστώσει ότι η χρησιμοποίηση αυτών των στοιχείων ενέχει είτε μεταφορά ουσιώδους, από ποσοτικής ή ποιοτικής απόψεως, τμήματος του περιεχομένου της προστατευόμενης βάσης δεδομένων είτε πλείονες πράξεις μεταφοράς μη ουσιωδών τμημάτων, οι οποίες λόγω του επαναλαμβανόμενου και συστηματικού τους χαρακτήρα, καταλήγουν στην ανασύνθεση ουσιώδους τμήματος αυτού του περιεχομένου.

1.3. Υπόθεση C-444/02: Fixtures Marketing Ltd v Organismos prognostikon agonon podosfairou AE (OPAP)

(Οδηγία 96/9/EC – Νομική Προστασία βάσεων δεδομένων – Ορισμός της βάσης – Σκοπός του sui generis δικαιώματος – Λίστες Ποδοσφαιρικών Αγώνων – Στοιχείο)

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι οι διοργανωτές των πρωταθλημάτων ποδοσφαίρου της Αγγλίας και της Σκωτίας ανέθεσαν στην εταιρία Football Fixtures Ltd τη διαχείριση, μέσω συμβάσεων παροχής αδειας, των εκτός Ηνωμένου Βασιλείου χρήσεων των προγραμμάτων των αγώνων των εν λόγω πρωταθλημάτων ποδοσφαίρου. Στη Fixtures παραχωρήθηκε το δικαίωμα εκπροσωπήσεως των κατόχων των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας που συνδέονται με τα προγράμματα αυτά.

Ο ΟΠΑΠ διαθέτει στην Ελλάδα μονοπώλιο για τη διοργάνωση των τυχερών παιγνίων. Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του, χρησιμοποιεί πληροφοριακά στοιχεία προερχόμενα από τα προγράμματα ποδοσφαιρικών αγώνων των πρωταθλημάτων της Αγγλίας και της Σκωτίας. Η Fixtures υπέβαλε ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών αίτηση λήψεως ασφαλιστικών μέτρων κατά του ΟΠΑΠ, για τον λόγο ότι οι πρακτικές του απαγορεύονται από το ειδικής φύσεως δικαίωμά της που κατέχει δυνάμει του άρθρου 7 της οδηγίας. Το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών, δεδομένου ότι αντιμετώπισε προβλήματα ερμηνείας της οδηγίας, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Ποιο είναι το νόημα της βάσεως δεδομένων και ποια είναι η έκταση εφαρμογής της οδηγίας [...] και ειδικώς του άρθρου 7 αυτής, που αναφέρεται στο ειδικής φύσεως (sui generis) δικαίωμα;

2) Αφού θα οριοθετηθεί η έκταση εφαρμογής της οδηγίας, τυγχάνουν προστασίας οι κατάλογοι [προγράμματα] ποδοσφαιρικών αγώνων, σαν βάσεις δεδομένων επί των οποίων υπάρχει ειδικής φύσεως δικαίωμα κατασκευαστή και με ποιες προϋποθέσεις;

3) Πώς ακριβώς προσβάλλεται το δικαίωμα επί της βάσης των δεδομένων και αυτό προστατεύεται επί αναδιάταξης του περιεχομένου της βάσης δεδομένων;»

Περίληψη της αποφάσεως

- Προσέγγιση των νομοθεσιών – Έννομη προστασία των βάσεων δεδομένων – Οδηγία 96/9 – Έννοια της βάσεως δεδομένων – Πρόγραμμα ποδοσφαιρικών συναντήσεων – Περιλαμβάνεται
(Οδηγία 96/9 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, άρθρο 1 § 2)
- Προσέγγιση των νομοθεσιών – Έννομη προστασία των βάσεων δεδομένων – Οδηγία 96/9 – Έννοια της επενδύσεως που συνδέεται με την απόκτηση, τον έλεγχο ή την παρουσίαση του περιεχομένου μιας βάσεως δεδομένων – Μέσα χρησιμοποιηθέντα για τη δημιουργία προγράμματος ποδοσφαιρικών συναντήσεων – Δεν εμπίπτει
(Οδηγία 96/9 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, άρθρο 7 § 1)
- Η έννοια της βάσεως δεδομένων, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 96/9, σχετικά με τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων, αφορά κάθε συλλογή

περιέχουσα έργα, δεδομένα ή άλλα στοιχεία, τα οποία μπορούν να χωριστούν τα μεν από τα δε χωρίς να επηρεαστεί η αξία του περιεχομένου τους και περιλαμβάνουσα μια μέθοδο ή ένα σύστημα, οποιασδήποτε φύσεως, που να καθιστά δυνατή την ανεύρεση εκάστου των συστατικών της στοιχείων.

- ο Ένα πρόγραμμα ποδοσφαιρικών συναντήσεων συνιστά βάση δεδομένων κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 2, της οδηγίας. Συγκεκριμένα, αφενός, τα περιεχόμενα στο πρόγραμμα αυτό δεδομένα σχετικά με την ημερομηνία, το ωράριο και την ταυτότητα των ομάδων που αφορούν μια συγκεκριμένη συνάντηση έχουν, σε συνδυασμό μεταξύ τους, αυτοτελή πληροφοριακή αξία, καθόσον παρέχουν στους ενδιαφερομένους τρίτους πρόσφορες πληροφορίες σχετικά με τη συγκεκριμένη ποδοσφαιρική συνάντηση. Αφετέρου, η συμπίληση των δεδομένων αυτών, υπό μορφή προγράμματος, πληροί τις προϋποθέσεις συστηματικής ή μεθοδικής διευθετήσεως και ατομικής προσβάσεως όσον αφορά τα στοιχεία που αποτελούν τη συλλογή αυτή, προϋποθέσεις τις οποίες επιβάλλει το εν λόγω άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας.

(βλ. σκέψεις 32-36, 53 και διατακτ.)

- ο Η έννοια της επενδύσεως που συνδέεται με την απόκτηση του περιεχομένου μιας βάσεως δεδομένων, κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 96/9, σχετικά με τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων, πρέπει να νοείται ως σημαίνουσα την επένδυση που χρησιμοποιήθηκε για τη δημιουργία της εν λόγω βάσεως. Επομένως, δηλοί τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την αναζήτηση υφισταμένων στοιχείων και για τη συγκέντρωσή τους στην εν λόγω βάση, αλλά δεν περιλαμβάνει τα μέσα που χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία των στοιχείων που συνιστούν το περιεχόμενο μιας βάσεως δεδομένων.
- ο Στο πλαίσιο της κατάρτισης ενός προγράμματος ποδοσφαιρικών συναντήσεων για τη διοργάνωση πρωταθλημάτων ποδοσφαίρου, τα μέσα που χρησιμοποιούνται για τον καθορισμό των ημερομηνιών, των ωραρίων και των ζευγών των ομάδων που αφορούν τις διάφορες συναντήσεις των πρωταθλημάτων αυτών δεν συνιστούν μια τέτοια επένδυση. Επιπλέον, η απόκτηση των δεδομένων που συνιστούν το πρόγραμμα αυτό δεν απαιτεί καμία ιδιαίτερη προσπάθεια εκ μέρους των επαγγελματικών ενώσεων, οι οποίες μετέχουν ευθέως στη δημιουργία των δεδομένων αυτών. Τα μέσα που χρησιμοποιούνται για τον έλεγχο ή την παρουσίαση των δεδομένων που συνιστούν το πρόγραμμα δεν μπορούν ούτε αυτά να θεωρηθούν ότι αντιπροσωπεύουν επένδυση σημαντική και αυτοτελή σε σχέση με την επένδυση που συνδέεται με τη δημιουργία των εν λόγω δεδομένων.

(βλ. σκέψεις 39-40, 47, 49-51, 53 και διατακτ.)

.....

Απόφαση:

Η έννοια της βάσεως δεδομένων, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 96/9/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 1996, σχετικά με τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων, αφορά κάθε συλλογή περιέχουσα έργα, δεδομένα ή άλλα στοιχεία, τα οποία μπορούν να χωριστούν τα μεν από τα δε χωρίς να επηρεαστεί η αξία του περιεχομένου τους και περιλαμβάνουσα μια μέθοδο ή ένα σύστημα, οποιασδήποτε φύσεως, που να καθιστά δυνατή την ανεύρεση εκάστου των συστατικών της στοιχείων.

Ένα πρόγραμμα ποδοσφαιρικών συναντήσεων όπως τα επίμαχα στην υπόθεση της κύριας δίκης συνιστά βάση δεδομένων κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 96/9.

Η έννοια της επενδύσεως που συνδέεται με την απόκτηση του περιεχομένου μιας βάσεως δεδομένων κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 96/9 πρέπει να νοείται ως σημαίνουσα τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την αναζήτηση υφισταμένων στοιχείων και τη συγκέντρωσή τους στην εν λόγω βάση. Η έννοια αυτή δεν περιλαμβάνει τα μέσα που χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία των στοιχείων που συνιστούν το περιεχόμενο μιας

βάσεως δεδομένων. Στο πλαίσιο της κατάρτισης ενός προγράμματος ποδοσφαιρικών συναντήσεων για τη διοργάνωση πρωταθλημάτων ποδοσφαίρου, η έννοια αυτή δεν αφορά συνεπώς τα μέσα που χρησιμοποιούνται για τον καθορισμό των ημερομηνιών, των ωραρίων και των ζευγών των ομάδων που αφορούν τις διάφορες συναντήσεις των πρωταθλημάτων αυτών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ▪ **A. Συγγράμματα**

- A1.**Μαρία Κανελλοπούλου – Μπότη, Το δίκαιο της πληροφορίας, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2004
- A2.**Ευαγγ. Παπακωνσταντίνου, Νομικά θέματα πληροφορικής, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2006
- A3.**Ι. Δ. Ιγγλεζάκης, Εισαγωγή στο Δίκαιο της Πληροφορικής, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2006
- A4.**EU Evaluation of Directive 96/9/EC on the legal protection of databases/Έκθεση Αξιολόγησης της Οδηγίας 96/9/ΕΟΚ
- A5.**Μ. Βίρβου, Σημειώσεις Μαθήματος «Τεχνολογία Λογισμικού», 2008
- A6.**Μ. Αλωνιστιώτη, Σημειώσεις Μαθήματος «Πληροφοριακά Συστήματα», 2008
- A7.**Δ. Καλλινίκου, Πνευματική Ιδιοκτησία:εκπαίδευση και ανοιχτή πρόσβαση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2009
- A8.**Μαρία Κανελλοπούλου-Μπότη, Χρήση βάσεων δεδομένων σε βιβλιοθήκες και αρχεία, εισήγηση στο συνέδριο στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Αθήνα, Φεβ 2006
- A9.**Αρ. Σινανιώτη – Μαρούδη, Ι.Δ. Φαρσαρώτας, Ηλεκτρονική Τραπεζική, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2005
- A10.**Γέροντας, Η προστασία του πολίτη από την ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, Εκδόσεις Α. Σάκκουλα, 2002
- A11.**Καραγιάννης, Συμβάσεις παροχής λογισμικού (software) και κανόνες ανταγωνισμού, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη 2002
- A12.**Κουμάντος, Βάσεις Δεδομένων και κοινοτικές οδηγίες, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2002
- A13.**Δ. Καλλινίκου, Πνευματική Ιδιοκτησία και Internet, Δίκαιο και Οικονομία, 2001
- A14.**Δ. Καλλινίκου, Πνευματική Ιδιοκτησία και συγγενικά δικαιώματα, Εκδόσεις Δίκαιο και Οικονομία 2000
- A15.**Μαρίνος, Πνευματική Ιδιοκτησία, 2000
- A16.**Βασιλάκη – Μπουγιούκα, Η προστασία των βάσεων δεδομένων στο κοινοτικό δίκαιο – η πρόσφατη Οδηγία 96/9ΕΟΚ, ΕυρΔ (1996)

▪ **Νομοθεσία**

- B1.**ΝΟΜΟΣ 2121/1993 ΦΕΚ Α' 25/4 – 3 – 1993 Πνευματική ιδιοκτησία, συγγενικά δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα
- B2.**ΝΟΜΟΣ 2819/2000(ΦΕΚ 84 Α715 Μαρτίου 2000) Άρθρο 7 Εναρμόνιση με την Οδηγία 96/9/ΕΟΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Μαρτίου 1996 σχετικά με τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων και άλλες διατάξεις
- B3.**Οδηγία 96/9/ΕΟΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Μαρτίου 1996 σχετικά με τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων
- B4.**ΝΟΜΟΣ 3057/2002 (ΦΕΚ 239/10.10.2002) Άρθρο 81 Εναρμόνιση με την Οδηγία 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29ης Μαΐου 2001 για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας και άλλες διατάξεις
- B5.**Οδηγία 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Μαΐου 2001 για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας

B6.N.703/77 «Περί ελέγχου μονοπωλίων και ολιγοπωλίων και προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού ΦΕΚ Α' 278/20/26.9.77»

B7.Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 772/2004 της Επιτροπής, της 27ης Απριλίου 2004, για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

B8.Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 45/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2000, σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών

B9.N.2472/97 Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

B10.Οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1995 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών

B11.ΝΟΜΟΣ 3471/2006 - ΦΕΚ 133/Α'/28.6.2006 Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τροποποίηση του ν. 2472/1997.

B12.Οδηγία 2002/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες)

▪ Σύνδεσμοι

Γ1.http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/prot-databases/prot-databases_en.htm

Γ2.<http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/edps/pid/1?lang=el>

Γ3.http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/prot-databases/jurisprudence_en.htm

Γ4.<http://www.dblaw.gr>

Γ5.<http://elawyer.blogspot.com/2009/04/napster-kazaa-grokster-morpheus.html>

Γ6.<http://www.technews.gr/modules/news/article.php?storyid=125>

Γ7.<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:002:0002:0006:EL:PDF>

Γ8.www.eett.gr/opencms/opencms/EETT